

Kristen spiritualitet i smågrupper i menigheten

En kvalitativ intervjuundersøkelse av smågrupper i menigheten

Av

Yngvar Ruud

Wesley Theological Seminary
of The United Methodist Church
Washington DC Mai 2000

2. internasjonale Doctor of Ministry program

Mars 1994. Antatt som Doctor of Ministry student av Metodistkirkens Nordiske Utdanningsråd

August 1994, Metodistkyrkans Teologiska Seminarium, Överås, Göteborg, Sverige

Tre intensivkurser¹, hvert kreditert med 3 akademiske poeng² (credit hours):

(DM-421-w) Ministerial Leadership, prof. dr. Ellis Larsen

(DM-442-w) Theology and Culture, ph.d. Roald Kristiansen og D.min. Roar Fotland

(DM-445-w) The Local Church: A Caring Community, D.min W. Gerald Mustard

Mai 1995, Wesley Theological Seminary, Washington DC, USA

Tre intensivkurser, hvert kreditert med 3 akademiske poeng (credit hours):

(DM-441-w) John Wesley and Contemporary Ecclesologies, prof. dr. David Watson

(DM-443-w) Methodist Churches in America, prof. dr. Douglas Strong

(DM-432-w) Project Thesis Seminar, prof. dr. Denise Hopkins

November 1995

Formelt antatt som Doctor of Ministry kandidat og prosjektbeskrivelse godkjent av The Academic Administration Committee for D.Min. studies.

Juli 1996, Theologisches Seminar der Evangelisch-methodistischen Kirche, Reutlingen, Tyskland

3 intensivkurser, hvert kreditert med 3 akademiske poeng (credit hours):

(DM-444-w) Methodism in Europe, dr. Patrick Ph. Streiff

(DM-431-w) Current Issues in Biblical Interpretation, prof. dr. Bruce C. Birch

(DM-447-w) The United Methodist Church and Social Responsibility, dr. Manfred Marquardt

November 1999

(DM-591-EL) Independent Study: Recovery - Twelve Steps to Serenity

Godkjent og kreditert med 3 akademiske poeng, (credit hours)

Februar 2000

Doctor of Ministry prosjektoppgave levert til bedømmelse hos dr. Roald E. Kristiansen og dr. Ellis Larsen

8. mai 2000

Doctor of Ministry graden tildelt ved diplomoverrekkelse ved Wesley Theological Seminary, Washington DC.

---

¹ Hvert intensivkurs omfatter:

a) forberedelse: 500-1000 sider litteratur (totalt 7000 sider) og pre-class paper (5-10 sider)

b) 30 undervisningstimer

c) post-class paper 15-25 sider.

² Godkjenning av avsluttet studium forutsetter i alt 30 godkjente akademiske poeng (credit hours)

Innhold

2. INTERNASJONALE DOCTOR OF MINISTRY PROGRAM.....	2
INNHold.....	3
FORORD.....	8
1. INNLEDNING.....	9
1.1 ET AVGJØRENDE MØTE MED SMÅGRUPPER	9
1.2 LEVENDE MENIGHETER.....	9
1.3 KJENNETEGN PÅ EN VEKSTGRUPPE.....	10
1.4 ERFARINGER MED VEKSTGRUPPER.....	10
1.4.1 Gruppens rammebetingelser.....	11
1.4.2 Målrettet arbeid.....	12
1.4.3 Gruppen som miljøskaper for vekst.....	12
1.5 EN KORT PRESENTASJON AV OPPGAVEN.....	13
2. EN LIVSNÆR KRISTEN SPIRITUALITET	15
2.1 KRISTEN SPIRITUALITET OG LIVSNÆRHET.....	15
2.2 SPIRITUALITETENS INDRE RYTME.....	16
2.2.1 Det første trinnet.....	16
2.2.2 Det andre trinnet.....	17
2.2.3 Det tredje trinnet.....	18
2.3 WESLEYANSK SPIRITUALITET	18
2.4 KRISTEN SPIRITUALITET UTTRYKES PÅ ULIKE MÅTER.....	20
2.4.1 Lavmælt, men gjenkjennelig	20
2.4.2 Den gode samtalen	22
2.4.3 Menighet med vekselbruk.....	23
2.3.4 Gudstjenesten og smågruppen utfyller hverandre.....	24

2.3.5 Forsøk med husfellesskap.....	24
2.4 OPPSUMMERING	26
3. HELLIG OG ALMINNELIG.....	27
<i>Bibelteologisk del.....</i>	<i>27</i>
3.1 INNLEDNING.....	27
3.2 I MØTE MED EN HELLIG OG ALMINNELIG GUD 2 Mos 3:1-15.....	27
3.2.1. <i>Bibelfortellingens kontekst.....</i>	<i>28</i>
3.2.2 <i>Bibelfortellingens struktur.....</i>	<i>28</i>
3.2.3 <i>Bibelfortellingens eksegesi.....</i>	<i>28</i>
3.3 FRA HELLIGHET TIL HANDLING. MATT 17:1-18.....	31
3.3.1. <i>Bibelfortellingens kontekst .....</i>	<i>32</i>
3.3.2. <i>Bibelfortellingens struktur.....</i>	<i>32</i>
3.3.3. <i>Bibelfortellingens eksegesi .....</i>	<i>32</i>
3.4. OPPSUMMERING OG REFLEKSJONER	36
3.4.1. <i>Gud - som både er hellig og sårbar.....</i>	<i>36</i>
3.4.2 <i>Det alminnelige: møteplassen mellom Gud og mennesker. ....</i>	<i>37</i>
3.4.3. <i>Vårt gjensvar på kallet fra den Gud som er hellig og alminnelig.....</i>	<i>37</i>
4. SMÅGRUPPEN – STEDET DER LIVSNÆRE HOLDNINGER FORMES.....	39
4.1 INNLEDNING.....	39
4.2 VERKTØY FOR VEILEDNING.....	39
4.2.1. <i>Fellesskap preget av gjensidig ansvar .....</i>	<i>39</i>
4.2.2 <i>Barmhjertighets- og fromhetsgjerninger.....</i>	<i>40</i>
4.2.3 <i>Metodistpionerernes vitnesbyrd.....</i>	<i>40</i>
4.2 KLASSEN – METODISMENS VIKTIGSTE REDSKAP.....	41
4.2.1 <i>Klassemøtet - hvordan var starten?.....</i>	<i>41</i>
4.2.2 <i>Klassene – metodismens grasrotbevegelse.....</i>	<i>42</i>
4.2.3 <i>Klassens bidrag i en sosial og kulturell kontekst.....</i>	<i>43</i>
4.3 KLASSEMØTET – ET STED FOR HOLDNINGSSKAPENDE ARBEID.....	45

4.3.1. <i>Frelsen – en tilfriskningsprosess</i>	45
4.3.2 <i>Klassen: et fellesskapsprosjekt i Kristus-etterfølgelse</i>	45
4.3.3 <i>Klassens agenda: De alminnelige regler</i>	46
4.3.4 <i>Klassen: en arena for gjensidig ansvar</i>	46
4.3.5 <i>Klassemøtene i norsk metodisme</i>	47
4.4 HAR KLASSEMØTENE OVERFØRINGSVERDI TIL VÅR TID?.....	47
4.4.1 <i>Covenant Discipleship</i>	47
4.4.2 <i>En alminnelig regel for disippelskap</i>	48
4.4.3 <i>Paktsgruppen</i>	49
4.4.4 <i>En menighet åpen mot verden</i>	50
4.4.5 <i>Paktsgrupper – noe for oss?</i>	51
4.5 NOEN SLUTTREFLEKSJONER.....	51
4.5.1 <i>Smågruppen har en egenverdi</i>	52
4.5.2. <i>Smågruppen – hvem er den til for?</i>	52
4.5.3 <i>Smågruppens mål og mening?</i>	53
5. DEN KVALITATIVE INTERVJUMETODE	55
5.1 METODEVALG.....	55
5.2 FORANDRINGER UNDERVEIS.....	56
.....	57
5.3 BAKGRUNN FOR INTERVJUUNDERSØKELSEN.....	57
5.4 INTERVJUGUIDE.....	58
5.5 GJENNOMFØRING AV INTERVJUENE.....	59
5.5 KVALITETSSIKRING AV INTERVJUENE.....	60
6. DEN KVALITATIVE INTERVJUUNDERSØKELSEN	61
6.1 INNLEDNING.....	61
6.1.1 <i>Oppstart og utfordring</i>	61
6.1.2 <i>Gruppeledelse og målsetting</i>	61
6.1.3 <i>Størrelse og sammensetning</i>	61

6.1.4 Samlingssted og hyppighet.....	62
6.1.5 Helhetstenkning.....	62
6.1.6 Bibelsamtalen.....	62
6.1.7 Vi deler med hverandre.....	64
6.1.8 Utadrettet tjeneste	64
6.1.9 Bønn.....	65
6.2 INTERVJUSTUDIENS SPØRSMÅL.....	66
6.3 INFORMANTENES LIVSHISTORIE.....	66
6.3.1 Barne- og ungdomstiden.....	66
6.3.2 Viktige faktorer for å kunne leve som kristen i dag.....	68
6.3.3 Vansker i kristenlivet.....	69
6.3.4 Meningsfylt kristenliv.....	70
6.3.5 Andre typer gruppeerfaring.....	71
6.4 ERFARINGER FRA ET ÅR SOM DELTAGER I VEKSTGRUPPEN.....	72
6.4.1 Hvorfor bli med i Vekstgruppe?.....	72
6.4.2 Forpliktende deltagelse.....	72
6.4.3 Utbytte av deltagelse i Vekstgruppen.....	73
6.5 VEKSTGRUPPENS FIRE ELEMENTER.....	74
6.5.1 Bibelsamtalen.....	74
6.5.2 Utadrettet tjeneste.	76
6.5.3 Vi deler med hverandre.	78
6.5.4 Bønn.	79
6.5.5 Bevertningen.	81
6.6 NOEN REFLEKSJONER PÅ BAKGRUNN AV DE KONKRETE ERFARINGER FRA VEKSTGRUPPEN.....	82
6.6.1 Egenutvikling gjennom deltagelse i Vekstgruppen.....	82
6.6.2 Kristen = omsorg for sin neste?.....	82
6.6.3 Vekstgruppe vs. andre smågrupper.....	83
6.6.4 Vekstgruppen – inkluderende eller ekskluderende?.....	83

7. SELVHJELPSGRUPPER VS. VEKSTGRUPPER.....85

7.1 RECOVERY - TOLV TRINN SINNSRO.....	85
7.1.1 Anonyme Alkoholikere (AA).....	86
7.2 VIKTIGE FORUTSETNINGER FOR TILFRISKNING.....	87
7.2.1. Det finnes et problem.....	87
7.2.2 Problemet er mitt problem.....	87
7.2.3 Tilfriskning tar tid.....	88
7.2.4 Tilfriskning forutsetter menneskelige relasjoner.....	88
7.2.5 Recovery er en åndelig reise.....	89
7.2.6 Tilfriskning er mulig!.....	89
7.3 RECOVERYGRUPPER VS. VEKSTGRUPPER.....	90
7.3.1 Konkrete mål og målgrupper.....	90
7.3.2 Ledelse.....	90
7.3.3 Gruppeprosessen.....	90
7.3.4 Konklusjon	91
7.4 RECOVERYGRUPPER I MENIGHETSARBEIDET.....	92
7.4.1 Med bakgrunn i USA.....	92
7.4.2 Situasjonen i Norden.....	92
7.4.3 Utfordringer med recoverygrupper på norsk.....	92
7.5 OPPSUMMERING.....	94
8. AVSLUTNING.....	96
9. VEDLEGG.....	97
10. LITTERATURLISTE	111

Forord

Prosjektoppgaven *"Kristen spiritualitet i smågrupper i menigheten"*, avslutter en pastoral videreutdanning som jeg har deltatt i siden 1994. Utdannelsen er et internasjonalt Doctor of Ministry-program (D.min) tilknyttet Wesley Theological Seminary i Washington DC. Grunnutdannelsen - som har bestått av ni obligatoriske og et frivillig valgt kurs - har jeg gjennomført sammen med tolv kollegaer fra USA og Europa. Prosjektoppgavens tema og innhold er resultatet av ti års arbeid med smågrupper i menigheten - først og fremst Vekstgrupper - i Første Metodistkirke, Bergen og i Finnsnes Metodistkirke.

Jeg skylder flere en takk for at jeg har kunnet gjennomføre denne utdannelsen. Først vil jeg takke Asbury United Methodist Church, Tulsa, Oklahoma. Hele dette prosjektet startet egentlig ved at jeg høsten 1988 fikk invitasjon til å være tre måneder i den menigheten og studere og praktisk ta del dens arbeid med smågruppeprogrammet "Churches Alive". Der ble min interesse for smågrupper vakt.

Jeg vil også takke Første Metodistkirke i Bergen v/ menighetens pastoralkomité, for at de innvilget meg tre måneders studiepermisjon i forbindelse med det internasjonale D.min-programmet. Deres positive innstilling ble fulgt opp av Finnsnes Metodistkirke da jeg flyttet dit i startfasen av skrivearbeidet med prosjektoppgaven. En særlig takk til deltagerne i Vekstgruppen på Finnsnes, som har stilt sine erfaringer og synspunkter til disposisjon for det kvalitative intervjuprosjektet.

For meg var det utfordrende og spennende å få komme med i D.min-programmet i 1994, med 25 års tjenesteerfaring som pastor i Metodistkirken. Å få "bryne" en slik erfaring på teoretiske og praktiske studier, har vært meget lærerikt. For meg har det vært en god forebygging av utbrenthet i tjenesten. Jeg unner andre kollegaer å få oppleve hvor berikende og faglig fornyende en slik utdanning – med lang menighetserfaring som "bakteppe" – kan være.

Derfor retter jeg en takk til alle som har undervist oss i de kursene som D.min er satt sammen av, og en særlig takk retter jeg til mine to "faculty advisers", dr. Roald E. Kristiansen og dr. Ellis Larsen. De er oppnevnt av Wesley Theological Seminary til å bedømme denne prosjektoppgaven.

Når jeg i skriveprosessen har vært fristet til å gi opp, er det noen som stadig har oppmuntret og tilskyndet meg til å stå distansen ut. Jeg vil takke dere og la Gerald Mustard – tidligere rektor på Metodistkirkens Studiesenter – være en representant for dere.

Sist, men ikke minst, vil jeg takke min hustru, Torhild, som selv gikk i gang med akademisk videreutdanning i godt voksen alder og derfor har vært et utfordrende eksempel for meg. Hun har vært en god konsulent å rådføre seg med. Vi har også stått sammen om å lede den Vekstgruppen som den kvalitative studien bygger på. Derfor ønsker jeg å tilegne denne prosjektoppgaven til Torhild for hennes oppmuntring og helhjertet støtte.

Jeg har et ønske og en bønn om at det jeg har sett og erfart gjennom arbeidet med prosjektoppgaven, vil inspirere flere til å gi arbeidet med smågrupper i menigheten høy prioritet. Dette er etter min mening både et svært viktig og meget krevende arbeid. Til slutt vil jeg bringe et tankevekkende sitat av islendingen Einar Benediktsson, som uttrykker noe av det unike med å være med i en smågruppe:

"Mennesket alene er ikke mer enn halvt, med andre er det mer enn seg selv."

Finnsnes 01.02.2000

Yngvar Ruud

1. Innledning

1.1 Et avgjørende møte med smågrupper

Høsten 1987 deltok jeg som leder på et evangeliseringskurs på Soltun Folkehøgskole i regi av Evangelisering og Menighetsvekst. En av dagene fikk jeg en meget overraskende telefon fra en kollega. Han hadde fått brev fra en metodistmenighet i USA med forespørsel om å anbefale en norsk metodistprest til en tre måneders opplæring i prinsippene og arbeidet med Levende Menigheter (Churches Alive), hvor smågrupper står sentralt. Han tenkte da på meg, og spurte om jeg ville være interessert.

Før min kollega fikk avsluttet sin ærend over telefon, sa jeg at hadde hørt om en metodistmenighet i Tulsa i Oklahoma som arbeidet med både evangelisering og gruppearbeid i en god kombinasjon. "Jeg tror den menigheten heter Asbury, og jeg har mange ganger tenkt at det måtte være flott å kunne besøke den".

"Det er den menigheten innbydelsen kommer fra", sa min kollega. Høsten 1988 fikk jeg tre måneders studiepermisjon fra prestedtjenesten i Første Metodistkirke i Bergen for å reise til Tulsa. I Asbury United Methodist Church, en stor menighet på 5.300 medlemmer, fikk jeg gå som "læregutt" i disse månedene. Jeg brukte tiden på dagen til å lese og sette meg inn i ideen og visjonen til Levende Menigheter (LM) - særlig med tanke på arbeidet med smågrupper. Et par kvelder i uken deltok jeg i to disippelskapsgrupper som ble kalt Vekstgrupper. Søndag deltok jeg i gruppe for nybegynnere – som ble kalt Vite-Mer gruppe - og mandag morgen kl. 06.30 måtte jeg stille på ledersamling for alle gruppelederne - hver uke! Denne kombinasjonen av å lære om LM både ved lesning og praktisk erfaring, var en meget verdifull kombinasjon.

Dette tre måneders oppholdet fikk en positiv betydning både for min tjeneste som prest og for mitt eget åndelige liv. Jeg fikk en klarere forståelse av hva som er en menighets hensikt og oppgave, en større tro på at vår kirke har en plass i dette bilde. Jeg kjente også at disse månedene gav meg en større trygghet på hva mine gaver er og hvilken rolle det skulle få for min tjeneste. Jeg hadde sett smågrupper fungere i en stor amerikansk metodistmenighet, samtidig som jeg kjente utfordringen til å forsøke å omsette noe av min nye kunnskap og erfaring i en norsk menighetsammenheng. Dette var starten på et arbeid med smågrupper i menigheten, som har ført fram til denne prosjektoppgaven.

1.2 Levende menigheter

Da jeg dro til Asbury United Methodist Church i Tulsa, var det med en opplevelse av at Metodistkirken i Norge sendte meg. Flere av Metodistkirkens menigheter i Norge hadde jobbet med gruppeopplegget til Levende Menigheter (LM) gjennom pastorer som hadde vært på tilsvarende studieopphold som det jeg hadde gjennomført. De amerikanske menighetene som tok imot norske pastorer for slike studieopphold, var meget sjenerøse. De dekket alle omkostninger med reise og opphold, mens våre hjemmemenigheter innvilget lønnet permisjon.

Churches Alive (Levende Menigheter) er en økumenisk stiftelse som i USA hadde rådgivende kirkevekstarbeid rettet mot menigheter i mange forskjellige kirkesamfunn. I dette rådgivningsarbeidet har smågrupper stått sentralt. I Norden er det vesentlig Metodistkirken som har vært i kontakt med LM. Som nevnt er det hovedsakelig to gruppemodeller som har vært benyttet i LM: Vekstgrupper og Vite-Mer grupper. *Vekstgruppene* (på engelsk *Growth Group*) som har disippeltrening på sin agenda, har normalt en funksjonstid på to år, før de avsluttes og/eller omgrupperes og tar inn nye deltakere. Jeg beskriver mer

detaljert i kapittel 6 og 7 Vekstgruppens målsetting og innhold. De så kalte *Vite-Mergruppene* (på engelsk *Discovery Class*), er på en måte LM's svar på Alpha-gruppene slik vi kjenner dem her i Norge. Vite-Mergruppene varer normalt i 10-12 uker og har de kristne grunnsannheter på agendaen.

Metodistkirkens ledelse i Norge ønsket at flere menigheter skulle komme "på banen" i arbeidet med LM, slik tilfellet var både i Sverige, Finland og Danmark. Etter hva jeg forsto, hadde menighetene i blant annet Fredrikstad, Øståsen og Porsgrunn utprøvd gruppemodellene til LM med overveiende positive erfaringer. Jeg reiste dessuten til USA med en forståelse av at den menighet som jeg på den tid betjente og som gav meg studiepermisjon – Første Metodistkirke i Bergen - ville vurdere å ta opp arbeidet med slike smågrupper etter at jeg kom tilbake fra USA.

1.3 Kjennetegn på en Vekstgruppe

For allerede nå å ha en klarere ide om hva som kjennetegner en Vekstgruppe, vil jeg skissere følgende:

- a) Vekstgruppens mål er være å dyktiggjøre mennesker til å være Jesu etterfølgere i vår tid.
- b) Vekstgruppen møtes regelmessig, hver eller annenhver uke i to timer på kveldstid i et privat hjem.
- c) Gruppen skal som en hovedregel være sammen i to år og så oppløses.
- d) Gruppen har en fast leder eller et fast lederpar.
- e) Gruppen har sitt fokus på fire områder: Bibelsamtale, bønn, vi deler med hverandre, utadrettet tjeneste. Dessuten er enkel servering en del av hver gruppesamling.
- f) De som vil være med i en Vekstgruppe, må være villige til å gi gruppen høy prioritet i form av deltagelse og forberedelse til gruppesamlingene.
- g) Gruppen er åpen for mennesker av begge kjønn med ulikhet i alder, sivil og sosial status, kristen bakgrunn og åndelig modenhet. Gruppens størrelse er ideelt sett 8-12 deltagere.
- h) Når gruppen har kommet i gang og "satt seg", er hovedregelen at det ikke åpnes for å ta inn nye i løpet av perioden på to år som gruppen skal være sammen. Unntak fra regelen tas opp og avgjøres i gruppen.

1.4 Erfaringer med Vekstgrupper

Jeg vil i dette avsnittet dele noe av de erfaringer som jeg har gjort gjennom arbeidet med Vekstgrupper i menigheten de siste ti år. Jeg vil ikke foreta en systematisk gjennomgang av hver gruppe jeg har ledet, men mer forsøke å samle praktiske og åndelige erfaringer i noen hovedrubrikker. Disse erfaringene har jeg fra arbeidet med en bestemt gruppemodell, men jeg tror det jeg beskriver, vil være både gjenkjennelig og lærerikt for andre typer grupper.

1.4.1 Gruppens rammebetingelser

Det første jeg vil nevne er de praktiske *rammebetingelsene* for Vekstgruppen. Det starter allerede under orienteringen for potensielle deltagere, hvor en får vite hva en går til når en blir med i en Vekstgruppe. Da presenteres de kjennetegn som er skissert ovenfor. En får vite hva de fire kjerneområder for Vekstgruppen inneholder: bibelsamtale, vi deler med hverandre, bønn og utadrettet tjeneste. Eksempelvis sies det at både ledere og deltagerne bør komme godt forberedt til bibelsamtalen i gruppen, være der punktlig, gi beskjed dersom noe gjør at en er forhindret fra å komme til samlingen, la ting som betros i gruppen bli der, engasjere seg i det gruppen blir enige om å gjøre av utadrettet tjeneste, selv om det skulle koste litt for en selv å delta i det. Rammebetingelsene blir som en uskrevet pakt for gruppen.

Mine erfaringer er at gode og klare rammebetingelser for en gruppe skaper en atomsfære av trygghet og forutsigbarhet. Gruppen er i seg selv så liten og tett og for noen truende, at klare rammebetingelser motvirker utrygghet. Det i stor grad å vite hva en går til når en slutter seg til en smågruppe, tror jeg er viktig for å holde hverandre ansvarlig. Særlig gjelder det en gruppemodell som har som mål å gjøre deltagerne til bedre etterfølgere av Jesus i hverdagen, og som dermed har innebygd ønsket om at deltagerne skal vokse og utvikle seg i sin kristentro.

Min erfaring etter å ha ledet 5-6 Vekstgrupper, er at utbyttet av gruppen synes i noen grad å stå i forhold til hvor tydelig rammebetingelsene har blitt lagt på forhånd og senere fulgt. Det er ikke så farlig å utfordre mennesker som vil være med i en slik gruppe, når en både gir en god orientering og begrunnelse for de momenter som en vil skal prege Vekstgruppen. Jeg er av den formening at klare rammer ikke trenger å binde en gruppe når det gjelder spontanitet eller det å kjenne et gjensidig ansvar for gruppen, men tvert imot skape frihet og trygghet innenfor rammene som er lagt. For Vekstgruppens del er rammebetingelsene utformet i en ledermanual (Churches Alive, 1980) på bakgrunn av år med erfaringer fra slike grupper. Men disse rammebetingelsene må i noen grad tilpasses de mennesker og deres livssituasjon som blir med i Vekstgruppen.

Min erfaring er at uklare rammebetingelser og slapp håndheving av disse, lett kan skape både usikkerhet og frustrasjon blant deltagerne. Det hemmer læringen og atmosfæren i gruppen, fordi det vil være ulike – ofte svært forskjellige – mennesketyper i en liten gruppe. Dette kan høres rigorøst ut, men er - slik jeg ser det - et lite oppgjør med den falske forståelsen, at en gruppe nærmest går av seg selv bare en setter sammen en lite antall kristne som ønsker å samtale om Bibelen og be sammen. Det kan gå bra en stund, men etter en tid vil uklare rammebetingelser lett gi utslag i dårligere forberedelse og mindre forpliktelse. Jeg tror også det er viktig å gi klarhet om hvor lang funksjonstid en slik gruppe skal ha slik at en kan vurdere om en vil prioritere andre ting enn gruppedeltagelse for en tid.

1.4.2 Målrettet arbeid

Det andre som jeg vil trekke frem av erfaringer fra Vekstgruppene, er viktigheten av en gruppe som er *målrettet* og har en *progresjon*. En Vekstgruppe er ikke en hvilken som helst gruppe i en menighet. Den har et mål: å gjøre mennesker til Jesu disipler. Den tiden gruppen er sammen, er det derfor en progresjon i det målrettede arbeidet. En starter på et enklere nivå og gjør utfordringene litt mer utfordrende etter hvert. Dette kommer særlig til uttrykk i det som kalles utadrettet tjeneste, hvor en starter med å gi deltagerne enkle oppgaver som for eksempel å gi et annet menneske en oppmuntring over telefon, ansikt til ansikt eller p.r. brev. Etter to år i gruppen, har deltagerne utformet sitt personlige vitnesbyrd og prøvd å finne naturlige anledninger til å dele det med andre mennesker. Gruppen har også i denne tiden stått for små fellesprosjekter av evangeliserende eller diakonal karakter. Disse gir deltagerne en treningsmulighet i å leve med en mer utadrettet holdning.

Mange har gitt uttrykk for at de opplevde det utadrettede arbeidsområdet for Vekstgruppen som det mest vanskelige og utfordrende. Men jeg tør si at her har vi også sett deltagerne vokse mest, fordi de har våget å "kaste seg utpå" med et gruppefelleskap som et trygt nettverk. Her har de både bli bedt for og oppmuntret når de har vendt tilbake til "basen" etter å ha gjennomført sitt utadrettede prosjekt. Noe av denne utadrettede trening skjer på egen hånd og noe gjennomføres som fellesprosjekt for gruppen. Min erfaring sier at de grupper hvor jeg som leder har våget å holde "trykket oppe" - uten å legge utilbørlig press på deltagerne når det gjelder å fastholde gruppens målsetting og progresjon - der har jeg sett deltagere ta utfordringene og vokse på det.

1.4.3 Gruppen som miljøskaper for vekst

Vekstgruppen har som målsetting å være en arena for vekst på ulike nivå. Først vil jeg nevne Bibelens plass i gruppen, hvor en ønsker å holde sammen bibelkunnskap med den enkelte deltakers liv i hverdagen. Bibelen er ikke bare fundamentet for gudstroen, men også den viktigste ressurs for livet som en Jesu Kristi etterfølger i dagliglivet. Bibelstudiet og bibelsamtalen har som klar målsetting å bygge bro mellom de to tusen år som har gått fra Jesus levde her på jorden og vår tid. Nøkkelspørsmålet blir: hva betyr det Jesus lærte og praktiserte for mitt liv i dag.

Gruppens intensjon er videre å være et sted der en får lære og praktisere omsorg for hverandre og for andre. For noen er det kanskje første gang man ber høyt sammen med andre. Gjennom bibelsamtale og bønn skal styrke deltagerne i deres tro. Når dette skjer i den lille gruppens atmosfære av omsorg og nærhet, understreker det at kristentroen ikke er et sololøp, men et fellesskapsprosjekt. Gruppen er en plass for gjensidig læring. Den kristnes vekst har ikke bare et vertikalt, men også et horisontalt perspektiv. Det handler om å elske både Gud og sin neste, og den lille gruppen har et potensial for at dette kan skje på en meget konkret og nær måte.

Ettersom en gruppe – selv med det beste opplegg og de klareste mål – består av mennesker, vil personlig vekst og åndelig utvikling ikke bare ha et stort potensial, men også være en usikkerhetsfaktor. Ikke alle typer mennesker i en gruppe går like godt sammen. Noen blir gjerne for snakkesalige og dominerende i gruppen mens de tause blir enda mer taus. Det kan være uenighet om mål og mening med gruppen eller at en slår av på målsetting og forpliktelse i en slik grad at noen føler seg snytt, mens andre synes det passer dem perfekt. En liten gruppe kan bli et sted hvor det oppstår spenninger og konflikter. Som tidligere nevnt tror jeg en viktig faktor nettopp for å forebygge konflikter, er klare rammebetingelser og klar målsetting.

Min erfaring er at nye kristne eller slike som har levd litt i menighetens randsone, ofte er mer motiverte for holdningsendringer som skaper vekst, enn mennesker som har levd lenge som kristne og gjerne kommet inn i et tilvart spor i sitt kristenliv. Jeg har også spennende erfaringer med grupper hvor noen av deltagerne har vært søkere, men ikke hadde kommet fram til noen kristen bekjennelse da gruppen startet. Disse har ved sine utradisjonelle spørsmål skapt en utfordrende atomsfære i gruppen som har virket skjerpene på de deltagere som har vært kristne i flere år. Det har preget bibelsamtale, bønnespråk og utadrettede utfordringer i gruppen. De kirkevante i gruppen har vært en fargerik ressurs som har virket bevisstgjørende på det å fastholde gruppens mål og mening.

1.5 En kort presentasjon av oppgaven

I denne prosjektoppgaven reiser jeg spørsmålet: *"På hvilke måter kan smågrupper i menigheten skape holdninger som fremmer en livsnær kristen spiritualitet?"* I det andre kapitlet – *En livsnær kristen spiritualitet* – begynner jeg med å legge et fundament for hele oppgaven ved å forsøke å definere og finne hva som kjennetegner det jeg kaller en livsnær kristen spiritualitet. Jeg ser også nærmere på wesleyansk spiritualitet, fordi det er sentralt for den teologiske tradisjon jeg selv står i og for min identitet som kristen. Wesleyansk spiritualitet er avgjørende for å forstå de metodistiske klasse møters intensjon og betydning, som jeg vier særlig oppmerksomhet i kapittel fire. Jeg ser videre på noen uttrykk som den kristne spiritualitet tar – i min egen nordnorske kontekst, gjennom den gode samtale i grupper og i vekselbruket mellom gudstjeneste og smågruppe.

Kapittel tre er oppgavens bibelteologiske del, og jeg har gitt det tittelen *Hellig og alminnelig*. Spørsmålet blir om den definisjonen jeg har forsøkt å gi av en livsnær kristen spiritualitet, støttes av det bibelske materialet. Hvilket Gudsbilde tegner Skriften for oss? Viser det bibelske materialet at Gud identifiserer seg med alminnelige mennesker som Gud har skapt og som kjemper i sin hverdag? I dette kapittel går vi til to bibelfortellinger, en fra Det Gamle Testamente og en fra Det Nye Testamente. Den første er hentet fra 2 Mos 3 og forteller om Moses og den brennende busken. Den andre er hentet fra Matt 17, hvor vi får være med Jesus og disiplene opp på forklarelsens fjell og følger deretter nedturen fra fjellet diakonale utfordringer venter. Disse bibelfortellingene tar oss med rett inn i spenningen mellom det hellige og alminnelige. Jeg forsøker også i en oppsummering å reflektere litt over forholdet mellom bibelfortellingene og prosjektoppgavens tema.

Det fjerde kapittel har jeg kalt *"Smågruppen – stedet der livsnære holdninger formes"*. Kristen spiritualitet kan ikke leve og blomstre i et vakuum. For meg blir det viktig å vende blikket mot smågruppen som et viktig sted der kristen spiritualitet kan utfolde seg. Spørsmålet blir hvordan skjer det? Eller mer konkret: Hva kjennetegner fellesskapet i en smågruppe som fremmer endringer og kristen vekst hos deltagerne? Hvilke virkemidler skal til for at slik prosess kan finne sted? Jeg prøver å finne svar på disse spørsmål ved å søke til røttene i min egen tradisjon – i metodismen. Jeg vil se hvordan en kristen spiritualitet med wesleyansk fortegn gav seg uttrykk i de metodistiske klassene på 1700-tallet og hvilken betydning disse fikk for deltagerne den gang. Jeg vil også se om dette kan ha noen relevans for arbeidet med smågrupper i vår tid.

Etter å ha definert spørsmålsstillingen, sett på den bibelteologiske bakgrunn og på smågruppen som et viktig redskap for å fremme en livsnær kristen spiritualitet, gjennomgår og begrunner jeg i kapittel fem mitt valg av metode for intervjustudien i denne oppgaven. Det kommer til uttrykk i tittelen på kapitlet, som er *Den kvalitative intervju metode*. Den kvalitative metoden ble et naturlig arbeidsredskap for min oppgave,

nettopp fordi samtalen er det bærende element i en liten gruppe. Intervjustudien omfatter fem deltagere i en Vekstgruppe på Finnsnes.

I det *sjette kapittel* redegjør jeg for *Den kvalitative intervjuundersøkelsen*, som også er tittelen på kapitlet. Mens jeg i det femte kapittel har gitt en oversikt over Vekstgruppens målsetting og innhold, går jeg i det sjette kapittel grundigere gjennom hva en Vekstgruppe er og hva som kjennetegner dens fire virksomhetsområder: bibelsamtale, bønn, vi deler med hverandre og utadrettet tjeneste. Deretter gjennomgår og begrunner jeg spørsmålsguiden som ble utarbeidet til intervjustudien, før jeg lar de fem informantene fortelle sin historie og komme med sine refleksjoner etter ett års deltagelse i Vekstgruppen.

Kapittel syv har fått tittelen *Selvhjelpsgrupper vs. Vekstgrupper*. Vekstgruppen har som ett av sine hovedmål å gjøre mennesker til etterfølgere av Kristus på en så livsnær og troverdig måte som mulig. I selvhjelpsgruppene er agendaen noe annerledes. Her møter man likesinnede som sliter med ulike former for avhengighetsproblemer og får bearbeide skadene i sitt liv og sine relasjoner. Målet for deltagerne er å finne sinnsro og indre helbredelse. Noe av hemmeligheten med disse gruppene er at de baserer sin arbeidsmetode på Anonyme Alkoholikers så kalte tolvtrinnsprogram. Jeg foretar en sammenligning av Vekstgrupper og selvhjelpsgrupper.

Kapittel åtte inneholder en kort evaluering av arbeidet med denne prosjektoppgaven, mens kapittel ni er vedleggene til oppgaven og kapittel ti har litteraturlisten.

2. En livsnær kristen spiritualitet

I dette kapitlet vil jeg legge et fundament for hele oppgaven ved å forsøke å definere og finne hva som kjennetegner det jeg har kalt en livsnær kristen spiritualitet. Jeg vil også se nærmere på wesleyansk spiritualitet, fordi det er sentralt for den teologiske tradisjon jeg selv står i og for min identitet som kristen. Dernest tar jeg det med fordi jeg i kapittel fire - "Smågruppen - stedet der livsnære holdninger formes" - behandler de metodistiske klasse møtene. Wesleyansk spiritualitet er avgjørende for å forstå klasse møtenes intensjon og betydning. Jeg ser til slutt i dette kapitlet på noen uttrykk som den kristne spiritualitet tar – i min egen nordnorske kontekst, gjennom den gode samtale i grupper og i vekselbruket mellom gudstjeneste og smågruppe. Smågruppen som arena for kristen spiritualitet er jo bærebjelken i denne oppgaven.

2.1 Kristen spiritualitet og livsnærhet

Både ordet åndelighet eller spiritualitet brukes som beskrivelse av menneskets Gudsrelasjon og de uttrykk den gir seg. Jeg har valgt å bruke ordet spiritualitet, fordi jeg opplever det mer åpent og inkluderende. Det ivaretar for meg en åpenhet mot den åndelige lengsel som også finnes utenfor kirken og som det blir viktig for kirken både å anerkjenne og gå i dialog med. Jeg slutter meg til det som kommer til uttrykk i en betenkning til Kirkemøtet 1999 i Den Norske Kirke om den åndelige lengsel i vår tid:

"Kirkens utfordring i møte med den åndelige lengsel i vår tid er dobbel: Å gi et synlig og troverdig svar på lengselen utenfor kirken, og selv å bevege seg mot Åndens kilder. De to utfordringene er bundet sammen med en umiddelbar tråd. Svaret gis i kirkens egen bevegelse mot kildene. Det er en grensesprengende erkjennelse. Den kaller kirken bort fra en holdning som bygger sin identitet på hva den gjør eller har, - i stedet for hva den er. Den spør etter hva det konkret betyr i kirkens og den enkeltes liv at det viktigste ikke er hva vi har eller gjør for Gud, men hva han gjør med oss." (*Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid*. Kirkemøtet 1999)

Ordet spiritualitet brukes om ulike uttrykk for den religiøse lengsel i dag, og har for meg en positiv klang. Når jeg kobler ordet kristen til spiritualitet, er det ikke så mye å distansere meg fra andre former for religiøs lengsel og religiøse uttryksmåter. Det handler mer om å presentere mitt ståsted, hvor den avgjørende forutsetning er at Gud har gitt og gir seg til kjenne for oss mennesker. For meg er Guds klareste "ansiktstrekk" det som møter meg i Jesus Kristus, slik evangeliene tegner bildet av ham.

Ordet spiritualitet kommer fra det latinske ordet for ånd – *spiritus*. Det hører sammen med det hebraiske *ruach* og det greske *pneuma*. Owe Wikstrøm sier i boken "*Mørket som blander*" (1995) at den menneskelige mulighet for å kunne oppfatte, og menneskets respons på en transcendent verden, er innebygd i begrepet ånd, åndelig eller guddommelig. Han sier at det levendegjørende prinsipp i mennesket også er det levendegjørende prinsipp i guddommen.

Å finne en dekkende definisjon av hva kristen spiritualitet er, finner jeg vanskelig. En god hjelp gir imidlertid Geoffrey Wainwright. Han definerer spiritualitet som en "*kombinasjon av bønn og levemåte (praying and living)*" (Jones, Wainwright & Yarnold 1986, 9). For meg vil kristen spiritualitet være preget av tette bånd mellom menneskets Gudsrelasjon og relasjonen til andre mennesker, slik Jesus uttrykker det i det dobbelte kjærlighetsbud: "*Du skal elske Herren din Gud av hele din sjel og av all din forstand....du skal elske din neste som deg selv.*" (Matt 22:37-39)

Her nærmer vi oss begrepet *livsnær* som beskrivelse av kristen spiritualitet. Nettopp fordi spiritualitet er en "kombinasjon av bønn og levemåte" – slik Wainwright uttrykker det ovenfor – kommer den nær livet. En spiritualitet som forsøker å bygge vanntette skott mellom det åndelige liv og livet slik det arter seg for et menneske i denne verden, blir det motsatte av livsnær – nemlig livsfjern – og får derfor lite å bety for mitt hverdagsliv.

Som vi skal se i oppgavens bibelteologiske del (kapittel 3), får Moses møte en Gud som sier: "*Jeg har sett hvor vondt mitt folk har det... og hørt hvordan de klager ... Jeg vet hva de må lide.*" (2 Mos 3:7) Gud er til stede midt i Israels prøvelser, og sier derfor: "*Jeg har steget ned for å fri dem ut ...*" (2 Mos 3:8)

Det jeg legger i begrepet livsnærhet, bæres oppe av inkarnasjonstanken i Bibelen, fremfor alt dette at Gud ble menneske i Jesus Kristus. Jeg vil slutte meg til noe av det som uttrykkes i betenkningen til Kirkemøtet 1999 under overskriften *En fromhet med Gud i sentrum sier ja til det menneskelige*:

"Sann fromhet kjennetegnes av at den setter Gud i sentrum. En fromhet som søker religiøse opplevelser er en selvsentrert fromhet. En fromhet som jager fra sted til sted for alltid å være "der Gud handler" har ikke forstått hvem Gud er. Gud er verken på det ene eller andre stedet. Han er akkurat her. Dersom vi ikke finner Gud her og nå, finner vi ham ingen andre steder heller. Men finner vi Gud her og nå, finner vi ham overalt. En slik fromhet fører ikke i retning ut av verden, men inn i verden og binder oss til andre. Her konfronteres vi med mye som går på tvers av våre instinkter og drømmer: Det forkrøplede og ødelagte, demoniet og ødeleggelsen. Inkarnasjonen betyr at Gud har helliget det menneskelige. Inkarnasjonen betyr Guds nærvær til hele vår tilværelse. I vårt strev med å få innsikt i de mange vanskelige feltene av tilværelsen, i vår kamp mot ødeleggelsen, i vårt forsøk på å bygge et godt samfunn, - der er Gud. Vi trenger en tro som er stor nok til å romme det menneskelige liv i all dets motsetningsfulle mangfold, og en kirke hvor vi virkelig kan være oss selv med alt vårt."

(Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid. Kirkemøtet 1999)

2.2 Spiritualitetens indre rytme

I den livsnære kristne spiritualiteten finnes det en grunnleggende indre rytme. I boka "*Den indre rytmen*" (Ringma 1997), snakker forfatteren om denne rytmen som en tre trinns bevegelse: fra våre hvileløse sanser til indre tilbaketrekning, slik at vi kan engasjere oss i verden omkring oss med ny kreativitet og nytt håp. La oss følge denne spiritualitetens tre trinn:

2.2.1 Det første trinnet

Det er viktig at *første* trinn starter der vi er og ikke der vi burde være. Det hjelper oss å feste blikket på det som faktisk skjer med oss, at vi ser livet rett i øynene og ikke bortforklarer det som oppleves vanskelig. Vi lever i denne verden som mennesker av kjøtt og blod hvor vi må forholde oss til et sekularisert og pluralistisk samfunn, med alt hva det innebærer av stress, valgsituasjoner, en strøm av påvirkninger og et vell av muligheter. Livet i vår hverdag kan lett skape det Wikstrøm (1995) kaller et *toverdensmenneske*. Et slikt menneske har ikke opplevd en integrasjon av spiritualitet og livsnærhet. Det lever rasjonelt og "moderne" i store deler av sitt hverdagsliv, men dette har i neste omgang lite eller ingenting å gjøre med troens og bønnens liv. Livet må leves på helt andre naive og ureflekterte premisser. Skal en kristen komme ut av en slik splittet tilværelse, er en viktig forutsetning at det skjer i en dialog med samtiden i stedet for en ukritisk akseptering av den, sier Wikstrøm.

Skal den kristne spiritualiteten være *livsnær*, må den derfor forholde seg åpent til menneskets sårbarhet. Den blankpusser ikke et fromhetens idealbilde for et menneske som sliter med sitt liv, men tar utgangspunkt i hvordan mennesket opplever sin situasjon – her og nå. Henri Nouwen (1996) sier at det handler om å innse menneskets maktesløshet. Vi vil prøve å forbedre oss, bekjempe fristelser og ha alt under kontroll. Han henviser til det første trinnet i tolvtrinnsmodellen til Anonyme Alkoholikere (AA), hvor det heter: "Vi erkjente at vi var maktesløse og hadde mistet kontrollen over ....". Om ikke vår kamp står om alkoholen som i AA, møter vi likhetstrekk med kampen mot synd og destruktive krefter i våre liv og en grunnleggende erkjennelse at vi trenger hjelp av en Høyere Makt. Et sant møte med oss selv er også et sant og sårbart møte med vår maktesløshet. (Jeg kommer nærmere inn på tolvtrinnsmodellen i kapittel 7).

I "*Boken om recovery*" (1999) henvises det til to uttrykk som brukes i engelsk språkbruk når vi snakker om maktesløshet: "Give up" og "Give in". Når vi møter situasjoner i livet som vi kjemper med og føler at vi mister kontrollen over, har vi lett for å gi opp. Håpløshetsfølelsen griper tak i oss, men fasaden skal helst ikke røpe hva som skjer inne i oss. Da er det nærliggende å gi opp – "give up".

Men en behøver ikke å la det stanse med erkjennelsen og så gi opp. "Give in" har med en overgivelse å gjøre hvor ikke håpløsheten får siste ordet, men håpet. Å godta sin livssituasjon, er å godta at slik har vi det og slik er vi – samme hva andre sliter med eller lykkes med i sine liv. Å godta er ikke "to give up", men "to give in".

2.2.2 Det andre trinnet

Det *andre* trinnet i spiritualitetens indre rytme, kaller Ringma (1997) tilbaketrekningen mot et ensomt, stille sted for indre fornyelse. Her kan vi få legge fra oss byrder, bekjenne feiltrinn, åpne våre sår, vise vår sorg og innrømme vår synd. Her blir vi møtt av den Gud som elsker oss, er nærværende, tilgir og utrunder oss for videre vandring. For mange har deltagelse på et retreat eller andre former for stille dager, blitt viktige redskap til å trekke seg tilbake og hente ny inspirasjon. I den før nevnte betenkning til Kirkemøtet 1999 om den åndelige lengsel i vår tid, heter det:

"Retreat er en særlig hjelp til å søke Gud i stillheten. Liksom et ektepar trenger tider av rent samvær - uten formål - for å fornye kjærligheten, slik trenger mennesker og Gud tid for hverandre, for bare å kunne gi hverandre uttrykk for gjensidig kjærlighet. Et viktig aspekt ved en retreat er disiplinen. Disiplinen er nesten borte fra den lutherske spiritualiteten. Retreaten med sine faste tidebønner, måltider, tider for lesning, turer og meditasjon, gir rammer vi trenger å holde fast i for vekst og modning. Som disiplin er retreat noe man får mer og mer ut av jo lenger man øver. Retreatarbeid dreier seg ikke først og fremst om å formidle Gud, men om å skape et rom der Gud kan virke." (*Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid*. Kirkemøtet 1999)

Tilbaketrekning forutsetter for mange en disiplin slik at man får skapt rom for stillheten. Dessverre kan spiritualitetens historie virke sær og skremmende for noen, fordi den har en asketisk og verdensfornektende tendens, for eksempel representert ved ørkenfedrene og klosterbevegelsen. En kan også finne den igjen i lavkirkelige og pietistiske vekkelsesbevegelser. Noen satte sin ære i å sove lite, å faste og plage seg selv ved hjelp av selvpålagte øvelser, fjernt fra alt sosialt fellesskap. Andre hadde et så strengt gudsbilde, at alt som var moro, var synd. Latter og skjemt hører ikke hjemme i slike livsyttringer. Gledesyttringer blir sett på som lite fromme. Kroppslighet, sensualitet og enkel lykke blir forkastet. Derfor er det avgjørende at den kristne spiritualiteten starter med det første trinnet, i et ærlig møte med våre liv, på godt og på vondt.

Peter Haldorff sa på landssamlingen for metodistpastorer at ørkenfedrene anbefalte mild askese fremfor streng askese når de gav sin åndelige veiledning for mennesker som kjente behov av tilbaketrekning. Haldorff gav sin tilslutning til dette råd, og sa at han heller valgte en lett askese som varer

lenge, enn en streng askese som er urealistisk og har kort varighet. Hans råd til stressede nåtidsmennesker var: "Begynn i det enkle og konkrete, begynn med å sette av 5 minutter hver dag til bønn, men hold fast på det. Siden kan du øke gradvis."

Det Gamle Testamente og evangeliene viser oss vei til en livsnær spiritualitet. Den er både er livsbejaende og fylt av glede over livet, over andre mennesker. Wikstrøm (1995) kommer med et hjertesukk og en erklæring om å elske livet mer enn dets mening:

"Jeg vil begynne med å løfte frem denne lavmælte, men inderlige glede over livet, vennskapet og naturen. Den finnes hos slike som Johann Arndt i hans hyllest til skaperverket og i Frans av Assisis sanger til solen og fuglene. Den veller frem i lovsanger til naturen og i kirkens liturgier. Den er en konsekvens av at mennesket vet at det er skapt og at livet er stadig gave. Det "nye liv" som følger etter omvendelsen til Kristus, gir livet fylde. Denne innsikt at livet er et "gudslån", leder ikke til svartsyn eller pessimisme, men til realisme. Livsgleden og ømheten over tilværelsen betyr verken at men forneker syndens realitet eller at man skaper en ønskedrømmens frisone, der smerte og død forneketes" (Wikstrøm 1995, 91-92).

2.2.3 Det tredje trinnet

Det *tredje* trinnet i den indre rytmen, fører oss – med nye ressurser – tilbake i engasjementet for våre omgivelser og vår verden. Ringma (1997) – som i sin bok har latt seg inspirere av Henri Nouwens spiritualitet – konkluderer med at hvis vi ikke begynner med det første trinnet, så lever vi uten bakkekontakt. Lar vi være å gå videre til trinn to, kan vi ende i fortvilelse og bli totalt utbrent. Velger vi å stanse før det tredje trinnet, blir våre liv uten betydning for samfunnet rundt oss.

"Verden er og blir vårt hjem, men skal ikke skrive dagsorden for våre liv. Verden holder meg i live, men trenger like fullt å bli forvandlet ved Guds nåde. Vi tar del i alt det livet gir, men trenger også å trekke oss til side for å finne et sted for fortrolig fellesskap med den Gud som elsker oss og holder oss oppe. Dette sentrale punktet kan vi stadig vende tilbake til – og bli personlig beriket slik at vi kan fortsette å vaske verdens føtter" (Ringma, 1997).

Wikstrøm (1995) sier at spiritualiteten vil hevde at det knapt finnes noen teologi i betydningen gudskunnskap uten bønn og etterfølgelse. Den vil også være skeptisk til en tankemessig refleksjon over bibel og tro som ikke samtidig har som mål – eller leder til – barmhjertighet og handling. Dette perspektiv preger wesleyansk teologi og spiritualitet, som jeg skal komme nærmere inn på i neste avsnitt.

2.3 Wesleyansk spiritualitet

Røttene til det jeg kaller *wesleyansk spiritualitet*, finner vi hos metodismens far, John Wesley (1703-91). Hans kristendomsforståelse er blitt kalt for "hjertereligion". Med menneskets hjerte tenker jeg her på det dypeste senter av hvem vi er: hva vi tenker, hva vi vil og hva vi føler. Greg Clapper (1997) sier at wesleyansk spiritualitet har et hovedkriterium: den er basert på Skriften. Denne forutsetning er så grunnleggende at den nesten virker selvfølgelig. Wesley karakteriserte seg som *homo unius libri* – mannen av én bok (dvs. Bibelen), selv om han leste hundrevis av andre bøker også.

Når Clapper sier at wesleyansk spiritualitet er basert på Skriften, handler det ikke primært om å tilegne seg mest mulig teoretisk kunnskap i og om Bibelen. Det handler heller ikke om et korrekt syn på Bibelen, hvorvidt den for eksempel er ufeilbarlig eller ikke. Wesleyansk spiritualitet er besjelet av et forhold til Skriften, hvor en først og fremst ser på den som en kilde til åndelig veiledning og vekst, hvor en får en kjennskap gjennom Skriften til Kristus og tilgang til åndelige livskilder, som vil prege ens liv i hverdagen.

For å klargjøre hva wesleyansk spiritualitet er, skal vi se på tre begreper: *ortodoksi*, *ortopraksis* og *ortopati*. Disse begrepene blir diskutert og sammenlignet både av Clapper (1997) og Theodore Runyon (1998). Begrepet *ortodoksi* betyr den "rette tro" - uttrykt gjennom læresetninger. Disse skal være normative for den kristne tradisjonen, og er en kristendomsforståelse som vektlegger det teoretiske/læremessige.

Begrepet *ortopraksis* kan virke som en motsetning til ortodoksi. Den "rette praksis" vektlegger gjerningene, ikke som en betingelse for frelse, men mer som frukt av gudstroen. Slike gode gjerninger kan være å hjelpe mennesker som er i nød, bekjempe undertrykking og fremme rettferdighet. Ortopraktikerne vil hevde at det ikke er nok med rett tro. Gud krever handling der en er villig til å gjøre noe med menneskers livsvilkår, for eksempel uretten, ulikheten og for de som lider under den i samfunnet.

De tredje begrepet er noe uvant – *ortopati* – slik Runyon (1998) kaller det. Felles med de to foregående er første leddet *orto* som er latin og betyr rett. Det andre leddet er *patos* som betyr følelse, affeksjon og som har med erfaring å gjøre. Runyon sier at Wesley ikke bare var redd for død ortodoksi, men at han ville, hvis det kom til stykket, gi ortopraksis prioritet foran ortodoksi. Likevel hevder Runyon at det blir feil hvis dette tredje alternativet – ortopati – blir satt opp mot de to andre eller opererer uavhengig av dem. Ortopati er ikke snakk om noe tilbaketog til en slags åndelig subjektivisme, men om å vektlegge et viktig aspekt av rett og autentisk kristen tro.

Greg Clappers ord for ortopati, er *ortokardia* – rett hjerte. Ifølge Clapper (1997) betonte Wesley viktigheten av læresetninger som beskrev den kristne karakter, og han oppsummerte disse i "*omvendelse, tro og helliggjørelse*". Wesley understreket, ifølge Clapper, også tjenesteperspektivet ved kristenlivet. Sann kristendom skulle praktiseres i det virkelige livet i den virkelige verden – hvor gleden møter fortvilelsen, hvor tilliten møter frykten og hvor kjærligheten møter hatet. Ortokardia er ikke noe annet enn uttrykk for de Åndens frukter som Gal 5:22 beskriver: "kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, tålsomhet og selvbeherskelse." Derfor innbefatter ortokardia både kristenlivets læresetninger og kristenlivets handlinger.

Wesleyansk spiritualitet kalles med rette for *hjertereligion*, men den setter ikke likhetstegn mellom erfaring og følelser. Et menneske kan elske Gud uten at det hele tiden føler denne kjærligheten, sier Clapper. Likevel har denne spiritualitet tre kjennetegn, som jeg vil oppsummere slik:

Wesleyansk spiritualitet understreker at erfaring er *mer enn subjektivisme*. Erfaringen må ha sin kilde i Gud, som er utenfor oss, våre følelser og forestillinger. Clapper (1997) sier at hjertereligion er for Wesley *transitiv*, dvs. den trenger et objekt å forholde seg til. Runyon siterer John Wesley, som sier

"..experience functions to register the reality of a spiritual world that transcends the self. The focus in religious experience is upon the Other, and upon the self only as it serves as the object of the Other and the necessary receptor of experience" (Runyon 1998, 161).

Wesley så hvordan ortodoksiens rette, objektive sannhet om Gud mange ganger ikke var noe annet enn subjektive, forstandsmessige antagelser når den manglet et levende forhold til den Ånd som gjør gudstroen livskraftig og nær. På samme måte kan ortopraksis bare bli et strev etter for eksempel å fremme global rettferdighet når den mangler avhengighet av den Ånd som gjør gjerninger til noe mer enn menneskeverk. Wesleyansk spiritualitet er mer enn subjektivisme, fordi den betoner troen som en erfaring som både er menneskelig og guddommelig. Dessuten sier Runyon at erfaringen er en "delt erfaring":

"Strictly speaking, genuine experience of God is not *my* experience, it is the experience of the Other into whose life I am taken by grace. It is a *shared* experience" (Runyon 1998, 162).

Wesleyansk spiritualitet har som en uunngåelig forutsetning at den er *livsforvandlende*. Den fungerer likt et russisk ikon som heter “*den uventede gleden*”. Legenden om dette ikonet forteller at en russisk kjøpmann - hver dag før han går til butikken - stanser ved ikonet og ber sin rutinemessige bønn til Gudsmoderen. En dag blir han overraskende og uventet fylt av en indre glede. Han forstår i ett nu sannheten og ser sammenhengen i tilværelsen. Det oppstår en virkelig kontakt mellom det jordiske og det himmelske. Plutselig strømmer gleden gjennom ham, plutselig forstår han livets mening. Forandringen skjer uten kjøpmannens aktive vilje, underet skjer i øyeblikket. For Wesley er et slikt livsforvandlende møte som et menneske har med Gud noe mer enn bare å få en ny status i Guds øyne - ved at det blir rettferdiggjort. Et møte med Gud “føder” en ny livsstil som vitner om at Gud setter sitt preg på vårt hverdagsliv.

Wesleyansk spiritualitet “føder” *handlinger* som berører andre mennesker og verden omkring oss. For Wesley er hjertereligion det diametralt motsatte av en åndelig “egotripp”. Han sier i en utlegning av Jesu bergpreken at “mens det er sant at religionens rot ligger i hjertet”, så er også sant at en slik rot “ikke kan annet enn bringe fram grener” (Clapper 1997, 93). Det wesleyanske nøkkelordet er derfor “*tro virksom i kjærlighet*” (Gal 5:6). Wesleyansk spiritualitet er en udelelig kombinasjon av det individuelle og sosiale, av en indre erfaring og en ytre praksis av rettferdighet, nåde og sannhet.

2.4 Kristen spiritualitet uttrykkes på ulike måter

2.4.1 Lavmælt, men gjenkjennelig

Først vil jeg ta dere med til min egen landsdel - nærmere bestemt til Midt-Troms hvor jeg nå bor – for å møte den nordnorske dikteren Arvid Hanssen. Han kommer fra Senja og omtaler den religiøse lengsel på en indirekte og lavmælt måte. Jeg skal her konsentrere meg om et dikt som han har skrevet. Det heter **TENN LAMPA** (Knutsen 1992). Guds navn er ikke nevnt direkte i diktet, men som så ofte i nordnorsk religiøsitet, ligger Vår Herre “like under overflata”. Diktet skildrer mørketida i Nord-Norge, og om den viktige oppgaven lampa har – både for dem som bor i huset og for menneskene som går forbi i mørket.

*Kom hit og tenn lampa
no mørtna det ute
men huset skal lyse
med skinnanes rute
skal lyse førr folk
det e så trygt med ei me
når dagen har gjømt seg
der natta hold te.*

*Ha olja på lampa
du må ikkje spare
på lyset så lenge
som kveldsmørtna vare
ha olje på lampa
og sett ho så her
det e ingen som veit
kjem som kjem eller
fer....*

*Ho e kanskje lita
den lampa vi brenne
men la ho' kje slokne
før vinteren tar ende
nei, la ho få skinne
det e mange som går
på veian i mørtna
og vente på vår...*

Det er viktig å få tent lampa når mørket kommer sigende. Lampa lyser opp huset og sprer lys og trivsel for dem som bor der. Men i diktet får lampa en funksjon ut over det å gi lys til dem som bor i huset. Skinnen av dens lys stråler ut gjennom vindusrutene. Her bruker Arvid Hansen en metafor fra fisket. Han sier at den tente lampa skal fungere som “ei me i mørtna”. Ei me tar fiskeren når han har funnet en god fiskeplass. Han finner da minst et par faste punkt i naturen, for eksempel en fjelltopp i rett linje over et hus og en holme som står i et visst forhold til en odde eller ei fyrlykt. Der disse to “linjene” møtes, har fiskeren ei me. Ei me er et orienteringspunkt, en veiviser. Slik skal den tente lampa med sitt skinn tjene som et orienteringspunkt og vise vei for et veifarande menneske i mørketid.

Den tente lampa er også et symbol på *raushet*. Skal lampa kunne brenne og bryte mørket, trenger den lampeolje. De som bebor huset, får derfor oppfordringen: "...du må ikke spare / på lyset så lenge / som kveldsmørtna vare.." Eierne av lampa skal være raus med lyset, slik at om noen har et ærend ute i mørket eller har havnet uforvarende der, skal de få et glimt av lyset. Man kan ikke på forhånd vite hvem som kan ha nytte og glede av lampa som en veiviser i mørket. Men når lyset har fått vise vei for en veifarende, vil nordlendingen si at "det va no slik laga". Skinnen fra lampa ble til velsignelse for den som trengte det.

Visa til Arvid Hanssen bærer *håpet* i seg. Lampa kan godt være lita og ikke akkurat noen fryd for øyet. De ytre betingelsene for de som bor i huset, kan være fattigslige og enkle, men det er viktig at lampa ikke slutter å kaste sin lysglans. Lampa må ikke slokne så lenge det er vinter og mørketid. Den tente lampa tjener ikke bare som ei me for veifarene mennesker. Den er som et lite, unnselig og trassig symbol på håp. Den bærer bud om at det kommer en tid da lampa blir overflødig. Den tiden kommer med våren og sommeren, med midnattssol og med overflod av lys.

Arvid Hansen berører en streng i sitt dikt, som jeg synes korresponderer med noe som kommer fram i betenkningen til Kirkemøtet 1999 om den åndelige lengsel i vår tid. Der sies det at menneskelige grunnfølelser som trygghet, mening og samhørighet er mange "på leit etter" i vår tid. Savnet av disse verdiene er som å vandre i mørket. Angst oppleves i stedet for trygghet, meningsløshet i stedet for mening, og ensomhet i stedet for kjærlighet. Religion er hjemlengsel. Mennesket leter fordi det har oppdaget at veien er borte. Dikterpresten Eivind Skeie (1988) tenner håp når han tenker seg Gud som et hus.

*Jeg tenker meg Gud som et hus,
og det er kveld.
Jeg har vært langt borte,
og vet at jeg må hjem
før det blir sent.
Jeg tenker meg Gud som et hus
med mange lyse rom.*

Når jeg leser Arvid Hansens dikt, tenker også jeg meg "Gud som et hus med mange lyse rom", slik Eivind Skeie uttrykker det. Men jeg ser også spor i Arvid Hansens dikt av en kristen spiritualitet, der den som har fått møte Gud som lysets kilde, er kalt til å leve slik at andre ser gjenskinnet av Gud. Dette gjenskinnet kan være omtanke for andre formidlet med *raushet* og trygghet. Omsorg for andre blir som et gjensvar på den grenseløse nåde Gud har vist mot menneskene. Her berøres et tema som står svært sentralt i wesleyansk spiritualitet, nemlig at vår gudstro er ment å få konsekvenser for vårt liv som er til andres beste. Det wesleyanske nøkkelordet "*tro virksom i kjærlighet*" (Gal 5:6), forteller at den som har mottatt Guds kjærlighet i Kristus, er kalt til å la den gi et gjenskinntil andre, og særlig for dem som sliter med livet.

Jesus sier i Bergprekenen at vi er verdens lys. Som en by som ligger på et fjell og ikke kan skjules, slik skal også våre lys skinne for menneskene, så de kan få et glimt av Guds godhet gjennom de gode gjerninger vi gjør. Derfor sa Mesteren: "*Det dere har gjort mot en av disse mine minste, det har dere også gjort mot meg..*" Kristen spiritualitet gjør oss ikke passive og tiltaksløse, men gjør oss kreativ i tjeneste for vår neste. Visen "Tenn lampa" er for meg en formidler av en slik spiritualitet, lavmælt og gjenkjennelig, konkret og livsnær - uten de store ord.

2.4.2 Den gode samtalen

En livsnær spiritualitet forutsetter etter min mening evnen til innlevelse, evnen til å lytte til andre sammen med muligheten til å dele med andre livets gleder og livets smerter. I den forbindelse vil jeg fortelle om et møte med Rolf Gustafson på et nordisk seminar om smågrupper på Granavollen høsten 1999. Han er diakon i en forstadsmenighet til Stockholm, Viksjö församling, og han arbeider med det han kaller dialoggrupper for mennesker - midt i livet. Jeg skal komme tilbake til disse gruppene, men først formidle en stemningsrapport.

Gustafson fortalte fra en slik dialoggruppe hvor han selv er deltager. De innleder gruppen hver gang med en såkalt lysrunde, hvor et stearinlys går på vandring blant de 6-7 deltagerne. Når en deltager holder lyset, har han noen minutter til å fortelle om sitt liv slik det oppleves her og nå. Ingen andre får komme med spørsmål, kommentarer eller starte en diskusjon. I de minuttene har hver deltager i gruppen de andres fulle oppmerksomhet og støtte.

En kveld skjer det noe med en deltager i gruppen som har vært arbeidsledig i lang tid. Gustafson forteller at han sitter med lyset og ikke får frem et ord. Alle kan se hvor tøft han har det, men lar likevel være å bryte stillheten. Noen kjenner tårene presse på, andre har sikkert lyst til å komme ham i møte, men rammebetingelsene for denne "lysrunden" i gruppen er alle på forhånd blitt enige om. De skal ikke avbryte hverandre. Omsider kommer det en forpint setning fra den arbeidsledige: "Livet mitt er et helvete akkurat nå!"

Gustafson synes han må si noe når lysrunden er slutt. "Vil du at vi skal snakke om det du sliter med nå?" "Nei", svarer den arbeidsledige, "bare det å få sitte å kjenne de andres deltagelse og omsorg og så få gi uttrykk for hvordan jeg har det, er nok for meg. Det gjorde så ubegripelig godt, at jeg har ikke behov for at dette skal bli gjenstand for videre samtale."

Rolf Gustafson leder i dag en stiftelse i Sverige som heter "*Vuxen Dialog*" og som har base i Viksjö församling og som tilhører Svenska Kyrkan. Ut fra erfaringene i denne menigheten, har ideen med slike dialoggrupper spredt seg til mange svenske menigheter. "*Vuxen Dialog*" har særlig fokus på mennesker som hører til kirkens kontaktflate - for eksempel konfirmantforeldre. Målgruppen er mennesker midt i livet (35-55 år) som er fremmede eller blitt fremmedgjort for kirken. Dette er moderne mennesker som nok erkjenner behov for noen å snakke med om personlige livsspørsmål, men som sjelden eller aldri går i kirken. Disse behov kommer tydelig fram gjennom holdningsundersøkelser som er gjort i Viksjö og andre steder i Sverige.

I boken "*Tid för dialog*" (1994), redegjør Gustafson for resultat av en større holdningsundersøkelse i Viksjö og for sine erfaringer med dialogprosjektet i sin egen församling. Grupper har blitt dannet i private hjem og har ikke hatt som primærmål å rekruttere nye til kirkens gudstjeneste og andre kirkelige aktiviteter. Gruppene er et mål i seg selv ved at de prøver å imøtekomme voksne menneskers behov for nærhet og den gode samtale, med utgangspunkt i deltagerens egne erfaringer og livsspørsmål.

Gustafson holdt - som tidligere nevnt - foredrag på en nordisk konferanse om smågrupper, hvor han utdypet de erfaringene som han har gjort i arbeidet med dialoggruppene. Det primære mål med gruppene er ikke øket kirkelig engasjement, men å øke menneskers livskvalitet. Likevel kunne han fortelle at mennesker som opplever at de blir møtt av kirken, får et mer positivt forhold til kirken og kristen tro. Det registreres når mennesker møter en kirke som legger forholdene til rette for møteplasser der noen har tid til å lytte og hvor det gis anledning til å sette ord på livsnære spørsmål. En kirke som bryr seg om vanlige mennesker har en positiv signaleffekt.

De metodistiske klassemøtene i 1700-tallets England, hadde en åpenhet for menneskers livsspørsmål som har fellestrekk med dialoggruppene i Sverige. Som vi skal se nærmere i kapittel 4, var terskelen lav til klassemøtene når det gjaldt kristen bekjennelse. Deltagerne fikk være i klassen med sin undring og sine spørsmål, samtidig som de hørte hvilke erfaringer andre hadde gjort når det gjaldt å leve som en kristen i hverdag. Her var det langt fra bare seiersrapporter. Når det er sagt, er nok dialoggruppene atskillig mer "defensiv" når det er snakk om kristen overgivelse. I dialoggruppene er deltagerens livsspørsmål det viktigste på agendaen, og ikke at samtalen skal lede til en kristen tro. Klassemøtene var – selv med sin åpne profil – langt mer offensiv når det gjaldt å lede mennesker til en kristen tro og etterfølgelse.

Like fullt viser både dialoggrupper, klassemøter og andre smågrupper etter min mening at det er et stort behov for mennesker i dag å finne møteplasser for den gode samtale. I den gode samtale får en møtes ansikt til ansikt og dele både sine hverdags erfaringer og sin åndelige erfaringer med hverandre.

2.4.3 Menighet med vekselbruk

Hvordan kommer en kristen spiritualitet til uttrykk i en menighet som har sett viktigheten av et vekselbruk mellom gudstjeneste og smågrupper? La meg begynne med en drøm eller en visjon:

Det er søndag og folk er på vei inn i kirken til gudstjeneste. Ansiktene røper glede og forventning. Her er ikke bare gamle ansikter. Foreldre kommer med små barn, og har det travelt med å ta av dem yttertøyet. I døren står et par blide mennesker og ønsker folk velkommen til kirke. Du finner ungdom som sitter i peisestuen og ber en bønn om at sanginnslaget i gudstjenesten må bli forstått og bringe ære til Gud, selv om teksten er på engelsk. På kjøkkenet er de siste forberedelser gjort til dagens kirkelunsj, hvor den enkelte har tatt med seg noe til det store koldtbordet denne fastelavnssøndag. Innenfor kirkedøren har noen barn og voksne akkurat tent et lys i lysgloben og folder hendene i bønn for nabofamilien som ble rammet av dødsfall i uken som gikk.

Hvordan arter gudstjenesten seg? Jo, den er familievennlig med en god blanding av solid salmesang og noen enkle lovsangskor, barn og ungdom som deltar med sang, skriftlesning og bønn, søndagsskole under gudstjenesten. Presten holder en engasjerende preken, der tilhørerne opplever at det bygges bro mellom bibelteksten og deres hverdagsliv. Det er utarbeidet spørsmål til samtale som kan brukes i smågruppene i menigheten.

I forbønnen er det rom for bønneemner som folk har levert inn på små lapper. Noen av dem kommer fra smågruppene. I kunngjøringen fortelles det om smågrupper som på ulike hverdagskvelder samles i private hjem. En av gruppene møtes forresten på lørdag ettermiddag et par timer før barne-TV, slik at barna også kan få være med. Onsdag kveld møter du svært mange fra gudstjenesten igjen rundt om i forskjellige hjem til smågrupper. Gleden ved å se hverandre igjen, er påtagelig når gruppedeltagerne samles. Flere steder finner du en gitar, og kvelden starter med lovsang før man finner Bibelen og bibelstudieheftet fram og etter en stund er samtalen i god gjenge. En av gruppene samles i kirkekjelleren og har en spesiell agenda. Det er en nystartet selvhjelpsgruppe for mennesker som sliter med ulike former for avhengighetsproblemer i livet.

Denne onsdagskvelden evalueres kirkelunsjen i en av gruppene. Det var de som hadde ansvaret for den, og særlig er de opptatt med om noen ble sittende for seg selv og kjenne seg utenfor. I så fall hadde de ikke lyktes med sin klare målsetting: at alle i gruppen skulle ha øynene åpne for at så ikke skjedde. I en annen gruppe planlegger de fasteaksjonen i menigheten til Kirkens Nødhjelp i siste del av gruppekvalden. Presten har spurt om den gruppen kan ta ansvaret for innsamlingen. I en tredje gruppe er bønnen svært

konkret denne kvelden, for noen av dem skal være ledere for Alpha-kurset som starter over helgen. Hele gruppen opplever at de er involvert, særlig i bønn for de fem kirkeuvante som har meldt seg. I selvhjelpsgruppa opplever en at den åpne og ærlige tonen begynner å sette sitt preg på samværet etter en litt famlende og usikker start.

2.3.4 Gudstjenesten og smågruppen utfyller hverandre

Jeg tror en menighet trenger – slik det kommer til uttrykk i min ”drøm” – både fellesskapet i gudstjenesten og i smågruppene. Bibelsamtale, bønnefellesskap, omsorg, evangelisering og diakoni bør etter min mening skje i et vekselbruk mellom gudstjenesteliv og fellesskap i smågrupper. Hvorfor er det så viktig?

Gudstjenesten har et *grunnmønster* som har levd med den kristne menighet i århundreder. I gudstjenesten får menigheten komme sammen for å tjene Gud i *bønn*, lovprisning, syndsbekjennelse og forbønn, sammen om *Ordet* i skriftlesning og forkynnelse, sammen om *bordet* gjennom nattverden og sammen i *utsendelse*, for å ta med inspirasjon og innsikt fra gudstjenesten inn i tjeneste for Gud i hverdagen. Menighetens gudstjeneste lar seg videreutvikles for bedre å kommunisere med dagens mennesker og deres behov, men gudstjenestens grunnmønster bør etter min mening være bærebjelken i en slik videreutvikling eller fornyelse. I Metodistkirken har vi en balanse mellom orden og frihet i forhold til gudstjenesten.

Gudstjenesten gir rom for en dialog med Gud både gjennom sang, lovprisning og bønn. Også i forkynnelsen skjer det en dialog, selv om den har monologens form og tilhørerne er mottagere. Man kan føre en indre dialog med Gud i møte med en forkynnelse som evner å sette tanker og følelser i sving. En kan oppleve samhörighet med de andre i gudstjenestefellesskapet, selv om en i mange kirker sitter vendt mot alteret og ser hverandre i nakkene. Men mange kan også erfare en ensomhet midt i den gudstjenestefeirende forsamlingen, fordi gudstjenesten i liten grad åpner for et nært medmenneskelig fellesskap.

For noen menigheter vil det være viktig å gi mer rom for innslag i gudstjenesten som styrker medmenneskelig fellesskap og nærhet. Personlig tror jeg fremfor alt det vil være naturlig å møte slike behov gjennom arbeidet i små grupper, slik at så mange som mulig i en menighet opplever fellesskapet i gudstjeneste og smågrupper som et sunt vekselbruk. I smågruppen blir deltagerne sett, de får anledning til å komme til orde med spørsmål, bønn og de får dele sine erfaringer med andre. De får muligheten til å motta en respons der og da på det de opplever gledelig eller vanskelig, på en måte som gudstjenesten ikke i samme grad legger til rette for.

2.3.5 Forsøk med husfellesskap

Da Den Norske Kirke i 1980 startet forsøk med husfellesskap, var det nettopp for å imøtekomme de behov for nærhet og omsorg som en savnet i søndagens høymesse. Den så kalte husfellesskapsbevegelsen hentet sin inspirasjon fra England, hvor den hadde startet som en slags protestbevegelse mot tilstivning og ensomhet i flere kirkesamfunn.

Forsøket her til lands ble gjennomført i 16 menigheter i 5 bispedømmer i tiden 1980-84, og er redegjort for i forsøksrapporten ”*Husfellesskap i Den Norske Kirke*” (1984). Man hadde da etablert 42 husfellesskap med om lag 325 deltagere. Et husfellesskap ble definert som ”en gruppe på 7-12 kristne mennesker som møtes regelmessig i private hjem for åndelig og menneskelig fellesskap.” Når fellesskapet vokste ut over idealstørrelsen, skulle en dele seg og danne nye husfellesskap. En la vekt på at

husfellesskapet skulle være et supplement til gudstjenesten, ikke en erstatning. En la også vekt på aktiv deltagelse med en høy grad av forpliktelse. Formålet med forsøket var:

Å virkeliggjøre det slektskap som alt eksisterer i dåpen ved å utprøve husfellesskap som middel til å styrke det åndelige og personlige fellesskapet i menigheten.

Tre funksjoner ble derfor vektlagt:

- Styrke den innbyrdes kjærlighet ved å bære hverandres byrder og vise åndelig og praktisk omsorg for hverandre.
- Fremme vekst i kristen kunnskap og innsikt gjennom bibelstudium og samtale.
- Hjelp hverandre til diakonalt ansvar og ansvar for misjon og evangelisering.

(*"Husfellesskap i Den Norske Kirke"* 1984, 8)

Så vidt jeg forstår, er denne tredelte målsettingen for husfellesskapene - sammen med en stor grad av forpliktelse for deltagerne – avgjørende for hva de ønsket å oppnå. Det er nærliggende for meg å tro at vi her ser utslag av de britiske røttene for husfellesskapene. Deres målsetting sammenfaller med grunnleggende prinsipper for wesleyansk spiritualitet. Den innbyrdes kjærlighet skal komme til uttrykk i praktisk og åndelig omsorg, man ønsker å fremme vekst og fremfor alt, man retter blikket ut over gruppen og vil oppmuntre til å møte utfordringer som er utadrettet i karakter. Vektlegging av forpliktelse, ligger nær opp til det de metodistiske klasse møtene kalte for "mutual accountability", det vil si at den enkelte holdes ansvarlig for sin deltagelse og de mål som fellesskapet setter for gruppen. Forsøksrapporten om husfellesskap, sier at disse skiller seg fra tradisjonelle bibelgrupper nettopp når det gjelder aktiv deltagelse og en høy grad av forpliktelse for deltagerne.

Det ligger mye av wesleyansk spiritualitet i følgende mål for husfellesskapene:

"Et kristent fellesskap vil være et vekstsenter, der vi får komme tilbake og hente kraft og inspirasjon til nye oppgaver, gå inn for å gå ut. Husfellesskap setter oss i stand til tjeneste gjennom opplæring, undervisning, forbønn og utrustning." (*Husfellesskap i Den Norske Kirke* 1984, 7)

Hele 90% av de som var med i forsøksprosjektet, sa at de hadde store forventninger til husfellesskapet før oppstart. Ved avslutningen av forsøksperioden svarte 70% at de syntes husfellesskapet hadde svart til forventningene. Jeg skal ikke her gå inn på alle erfaringene som ble gjort, som både var positive og mindre positive. Jeg vil trekke frem et par av erfaringene som gikk på forholdet mellom gudstjenesten og husfellesskapet, og forholdet til det å leve som kristen i hverdagen.

"Husfellesskapet øker menighetsfellesskapet. Erfaringene synes klart å vise at husfellesskapene ikke blir seg selv nok, at de utvikler seg til eksklusive fellesskap som opplever menighetsfellesskapet og gudstjenestefellesskapet som unødvendig. Snarere synes husfellesskapene å bidra til at det store fellesskapet blir varmere, mer inkluderende og meningsfylt. Det store og det lille fellesskapet utfyller hverandre."

"Husfellesskapet har gitt hjelp til og styrke til å leve som kristen i hverdagsmiljø og naboskap. Og til å bidra med "det lille, der Gud har en satt". Husfellesskapet har gitt mot til å møte andre mennesker, lytte til deres spørsmål og anklager. Dermed er mulighetene for at misforståelser avklares. Troshendinger og fordommer brytes ned, og da gis evangeliet muligheter." (*Husfellesskap i Den Norske Kirke* 1984, 29-31)

Jeg tror at de menigheter er kloke som unngår å se på gudstjenesten og smågruppen som konkurrenter, men to fellesskapsformer som utfyller hverandre. Det er ikke alltid klart hva som kommer først

– høna eller egget - eller hva som er den viktigste faktoren i vekselbruket mellom gudstjeneste og smågruppe. Erfaringene fra forsøket med husfelleskap, konkluderer blant annet med at husfelleskapene syntes å bidra til at det store gudstjenestefellesskapet ble varmere, mer inkluderende og meningsfylt. Deltagerne tok med seg noe av den positive erfaringen fra smågruppen inn i gudstjenesten. Det skapte forventning til og glede over gudstjenesten, og det gav en opplevelse av større nærhet til de andre deltagerne i gudstjenesten. Samtidig hadde menigheten et mindre og tettere fellesskap å innby kirkebesøkere til, som et supplement til gudstjenesten.

I en tid med økende ensomhet og følelse av fremmedgjøring, tror jeg det blir mer og mer viktig for menigheter å ha et vekselbruk mellom gudstjeneste og smågrupper. Gudstjenesten og smågruppen blir formidlere av en spiritualitet som har ulik form og uttrykk, men som kan utfylle hverandre.

2.4 Oppsummering

En kristen spiritualitet som er livsnær og wesleyansk i "fasongen", vil jeg forsøke å finne spor av i denne prosjektoppgaven. Jeg vil være nysgjerrig på hvilke utslag den kan gi, særlig i konteksten av en smågruppe i menigheten. Jeg vil også prøve å finne ut hvorfor smågruppen er en viktig arena for en slik spiritualitet. Dette går jeg grundigere inn på i kapittel 4.

3. Hellig og alminnelig

Bibelteologisk del

3.1 Innledning

Jeg har i det foregående kapittel forsøkt å definere og utdype hva jeg legger i en livsnær kristen spiritualitet. Spørsmålet blir om denne definisjonen så å si støttes av det bibelske materialet. I dette kapitlet som har tittelen *Hellig og alminnelig*, vil jeg søke svar på dette spørsmålet.

Bibelen tegner et bilde av Gud som ikke er hellig *eller* alminnelig, men hellig *og* alminnelig. Gud kalles flere steder i Bibelen for Den Hellige, Gud som bor i det høye og hellige, Gud som i sitt vesen er hellig. Guds hellighet synes å signalisere en distanse til det alminnelige, det hverdagslige, det livet der synden har kommet inn og satt sitt preg både på mennesket og på det menneskelige fellesskap. Betyr hellighet at det er en uoverstigelig kløft mellom Gud og mennesket?

Ifølge det bibelske materialet synes nemlig Gud ikke å identifisere seg bare med sin hellighet. Gud "bøyer seg ned" og identifiserer seg med de mennesker Gud har skapt og som kjemper i sin hverdag. Gud er på denne måten en livsnær Gud, som ser oss mennesker og som kan gripe inn og forandre vår livssituasjon. Andre ganger skjer det som Henri Nouwen sier at "Guds nærvær er ofte et skjult nærvær" (Rigma, 1997), ikke fordi Gud velger å trekke seg bort, men snarere fordi vi ikke makter å se Gud. Da kan vi mennesker kjenne oss forlatt og ha vansker med å finne noen åndelig mening i det som skjer.

Vi skal i dette kapittel gå til to bibelfortellinger, en fra Det Gamle Testamente og en fra Det Nye Testamente. Først går vi til 2 Mos 3 som forteller om Moses og den brennende busken og dernest til Matt 17, hvor vi får være med Jesus og disiplene opp på forklarelsens fjell og ned fra fjellet for å tjene. Disse bibelfortellingene tar oss med rett inn i spenningen mellom det hellige og alminnelige.

Jeg vil i denne bibelteologiske delen av oppgaven følge et mønster i arbeidet med de to bibelfortellingene. Jeg vil si litt om konteksten for bibelfortellingen, gi en kort struktur for fortellingen og til sist forsøke meg på en eksegese. Jeg vil ikke foreta noen vers for vers eksegese, men trekke frem tema som kan relateres til teksten. I den avsluttende oppsummeringen vil jeg prøve å reflektere litt over forholdet mellom bibelfortellingene og prosjektoppgavens tema.

3.2 I møte med en hellig og alminnelig Gud 2 Mos 3:1-15

1 Moses gjette småfeet for svigerfaren Jetro, presten i Midjan. Da hendte det en gang at han drev feet over på den andre siden av ørkenen og kom til Guds fjell, Horeb. 2 Der viste Herrens engel seg for ham i en flammende ild, som slo opp fra en tornebusk. Med ett fikk han se at busken stod i lys lue, men den brant ikke opp. 3 Da tenkte Moses med seg selv: "Jeg vil bort og se dette underfulle synet, at tornebusken ikke brenner opp." 4 Men da Herren så at han kom borttil for å se, ropte han ut av tornebusken: "Moses, Moses!" Og han svarte: "Ja, her er jeg." 5 Da sa Gud: "Kom ikke nærmere! Ta dine sko av deg! For det stedet du står på, er hellig jord." 6 Herren sa: "Jeg er din fars Gud, Abrahams Gud, Isaks Gud og Jakobs Gud." Da skjulte Moses ansiktet; for han våget ikke å se på Gud.

7 Så sa Herren: "Jeg har sett hvor vondt mitt folk har det i Egypt, og hørt hvordan de klager over fogdene. Jeg vet hva de må lide. 8 Jeg har steget ned for å fri dem fra egypterne og føre dem opp fra dette landet til et godt og vidstrakt land, et land som flyter med melk og honning. Der bor kanaaneerne og hetittene, amorittene og

perisittene, hevittene og jebusittene. 9 Nå har nødpetet fra israelittene nådd opp til meg, og jeg har sett hvordan egypterne plager dem. 10 Gå av sted! Jeg sender deg til farao. Du skal føre mitt folk, israelittene, ut av Egypt.”

11 Men Moses sa til Gud: “Hvem er vel jeg? Kan jeg gå til farao og føre israelittene ut av Egypt?” 12 “Ja,” svarte han, “for jeg vil være med deg! Du skal få et tegn på at det er jeg som har sendt deg. Når du har ført folket ut av Egypt, skal dere holde gudstjeneste på dette fjellet.” 13 Da sa Moses til Gud: “Men når jeg kommer til israelittene og sier til dem at deres fedres Gud har sendt meg, og de så spør etter hans navn, hva skal jeg da svare?” 14 Da sa Gud til Moses: “Jeg er den jeg er. Slik skal du svare israelittene: Jeg Er har sendt meg til dere.” 15 Så sa Gud til Moses: “Du skal si til israelittene: Herren, fedrenes Gud, Abrahams Gud, Isaks Gud og Jakobs Gud, har sendt meg til dere. Dette skal være mitt navn til evig tid, og det skal de kalle meg fra slekt til slekt.” (2 Mos 3:1-15)

3.2.1. Bibelfortellingens kontekst

Bibelfortellingen om Mose kallsopplevelse, leder oss ut i ødemarken til et fjell som heter Horeb - Guds fjell. Det samme fjellet blir andre steder også kalt Sinai. Begrepet “busk” (*hebr. Seneh*) i teksten gir assosiasjoner om navnet på fjellet og fungerer som en språklig bindeledd til Sinai. Moses arbeider som sauegjeter for sin svigerfar Jetro, når han en dag kommer til helt nye beitemarker med flokken sin.

Konteksten er *hellighet midt i det hverdagslige*. Det hverdagslige er en alminnelig gjeter på en helt vanlig vandring uten noen religiøse forventninger. Her er intet tempel i nærheten hvor en kan forvente at Gud vil åpenbare seg for Moses. Likevel befinner Moses seg midt i mysteriet: han møter en engel (budbærer) og er vitne til en brennende busk som ikke brenner opp og han hører Guds egen stemme. Interessant nok er dette den første beretningen om Guds nærvær i 2 Mosebok.

3.2.2 Bibelfortellingens struktur

3.2.2.a Åpenbaringen av en livsnær Gud v. 1-6

Gudsåpenbaringen ved Horeb-fjellet er både synlig og hørbar.

3.2.2.b Guds sårbarhet v. 7-9

En livsnær Gud viser sin sårbarhet.

3.2.2.c Sendt for tjene i Guds navn vv. 10-15

Guds navn “*JEG ER*” gis tilkjenne og Moses blir sendt som medarbeider for den livsnære Gud med oppdraget: å hjelpe Israelsfolket til utfrielse.

3.2.3 Bibelfortellingens eksegese

3.2.3.a Åpenbaringen av en livsnær Gud v. 1-6

Gudsåpenbaringen har to hovedelementer: en synlig og en hørbar. Budbringeren fremtrer *synlig* for Moses *i* (ikke i en form for) en flamme. Budbringeren sier ingenting, men han er Gud. Moses blir ikke skremt av det han ser, men rett og slett nysgjerrig. Guds synlige nærvær fanger Mose oppmerksomhet. Han kommer bort for å se nærmere på dette underlige han er vitne til. Nysgjerrighet og vitebegjærighet gjør at Moses også settes i stand til å høre Guds kall (Fretheim 1991, 54).

Det neste elementet i gudsåpenbaringen er det *hørbare*, Guds tale. Det som gjør denne talen så spesiell, er at det synlige og hørbare holdes sammen. La oss kalle det for “*de synlige ord*”. Først og fremst fordi synet vekker Mose oppmerksomhet og gjør ham åpen for å høre. For det andre bærer de “synlige

ord” et viktig budskap med seg: Guds ord har ikke bare en intellektuell side. Moses blir ikke bare utfordret til å reflektere over Guds ord, men å *respondere* og *reagere*. De “synlige ord” engasjerer alle aspekt av en persons liv. Det som sees utfyller på en måte det som høres (Fretheim 1991, 55).

Teksten spekulerer ikke over hvorfor flammen plutselig lyser opp midt i busken. For Moses blir dette et mysterium. Vi møter en Gud som åpenbarer seg gjennom ild flere steder i GT (jfr. 2 Mos 19:18, 5 Mos 4:12), men dette er det eneste stedet hvor vi leser at Gud ropte eller kalte på Moses ut av ilden, ut av tornebusken (v 4). Dette er ikke en ekstatisk visjon eller et indre syn. Gud bruker et vanlig naturfenomen - en busk - for å gjøre et mysterium synlig.

“Det naturmessige står ikke over det guddommelige, men tjener som et redskap for Guds formål: det formidler både hellighet, inderlighet og mysterium (ild) og det helt hverdagslige (busken)” (Fretheim 1991, 55).

Gudsåpenbaringen i den brennende busken, er en mektig illustrasjon av den Gud som er inkarnert og nærværende i denne verden.

Den hellige Gud - som er nærværende i den brennende busken - inviterer Moses til et møte med seg, ansikt til ansikt. Stedet hvor dette skjer er i seg selv hverken hellig eller en slags naturlig hellighet. Men Den Helliges nærvær omskaper alt og gjør at dette stedet i ørkenen blir en møteplass med Gud. Dette fornemmer Moses klart når han gir sitt gjensvar på Guds kall: “*Ja, her er jeg.*” Fordi han opplever et møte med Gud, er hans holdning preget av det: Moses er villig til å innvie seg i lydighet mot Gud. Denne grunnholdningen er avgjørende for den som vil gi sitt gjensvar på Guds kall. Som et synlig tegn på sin overgivelse i Guds nærvær, blir Moses bedt om å ta sandalene av sine føtter. Han adlyder ydmykt befalingen.

Moses får deretter oppleve at Gud identifiserer seg for ham: “*Jeg er din fars Gud, Abrahams Gud, Isaks Gud og Jakobs Gud*”(v 6). Gud er historiens Gud - patriarkenes Gud. Det er en slags Guds kontinuitet mellom Moses og hans forfedre, som knytter denne opplevelsen til forfedrene. At Gud åpenbarer seg både synlig og hørbart, blir for sterkt for en enkel sauegjeter. Derfor skjuler Moses ansiktet og våger ikke å se på Gud. “Gud er synlig, men må ikke bli sett, for å se Gud er krenke Guds hellighet og frihet” (Brueggemann 1995, 712). Men denne gudsåpenbaringen har ikke noen verdi i seg selv. Brueggemann sier at kjernen i Mose gudsåpenbaring er Guds røst som er knyttet til et navn og som er mulig å identifisere som fedrenes Gud. Det er den samme Gud som har vært med sitt folk i tidligere tider, som har beskyttet flyktninger som Jakob, som har bevart skrythaler som Josef og som har gjort barnløse mødre gravide (Brueggemann 1995, 712).

Fretheim sier at vi her møter Jahve’s første tale i 2 Mos, og mellom kapittel 3:4 og 4:17 taler Gud til Moses ikke mindre enn 13 ganger. Selv om det er den Hellige Gud som taler, legger vi i disse dialogene merke til at Gud respekterer integriteten til Moses. Ifølge Fretheim, er 2 Mos egentlig et resultat av samarbeid mellom Gud og Moses.

“Gud handler i og gjennom Mose gjerninger (så vel som gjennom naturens orden). ..Gud tar initiativet ... men Gud trenger Moses som et redskap han kan arbeide i og gjennom .. Derfor sier Skriften: “*..de trodde på Gud og på hans tjener Moses*”(14:31) (Fretheim 1991, 58).

3.2.3.b Guds sårbarhet v. 7-9.

Når Gud taler, skjer det i “jeg-form”. Fretheim sier at Guds tale til Moses (v. 7-9) kjennetegnes av at 1. pers singularis blir brukt 6 ganger. Uttrykksformen illustrerer klart at talen kommer direkte fra Guds eget hjerte og Guds egen vilje. Dessuten, at uttrykket “mitt folk” blir brukt to ganger, gjenspeiler et personlig preg. Slik illustreres det forholdet som Gud har til sine barn (Fretheim 1991, 59).

Bibelfortellingen bærer bud om en Gud som har hjerte for menneskelige forhold og behov. I kapittel 2:24-25 møter vi verbene *høre, se, vite* eller *komme i hu*. Disse ordene gjentas i kapittel 3:7-9 med en nærmere spesifisering: “*Jeg har sett hvor vondt mitt folk har det... og hørt hvordan de klager ... Jeg vet hva de må lide.*” Gud er til stede midt i Israels prøvelser. Og v 8 legger til et verb som vi ikke finner i 2:24-25: “*Jeg har steget ned for å fri dem ut ...*”

Brueggemann ser her en bro til Det Nye Testamente: “Verbet uttrykker klart det som er avgjørende for Israels forståelse av Gud og som for kristne kulminerer i inkarnasjonen - det at Gud har “steget ned” i historien i et menneskets skikkelse” (Brueggemann 1995, 712). Og Bruce Birch legger til:

“For kristne når dette tema sin fullstendige høydepunkt i Jesu korsfestelse - det klareste uttrykk for guddommelig deltagelse i menneskelig lidelse. Her har til og med kirken ofte valgt å feire oppstandelsen som om dens nødvendige preludium ikke var korset og Guds lidelse der.” (Birch 1991, 120-121).

Den sårbare Gud er intimt involvert i lidelsene til Israel. Gud kjenner lidelsene fra innsiden og tar dem inn i sitt guddommelige vesen. Gud vil ikke forholde seg passiv lenger, men griper inn. At Gud er sårbar, gjør ikke Gud kraftløs. Når det står at Gud *vet*, er det en uttalelse som det er viktig å legge merke til. For det hebraiske ordet som er brukt her - *yada* - begrenser seg ikke bare til kunnskapsmessig viten, men innbefatter også den kjennskap som er så viktig i et sant forhold mellom Gud og mennesker. Kjennskap betyr en erfaring der Gud aktivt går inn i den situasjonen som Gud også vet noe om.

Det guddommelige gjensvar på Israels lidelser, er ikke en forbedring av situasjonen der folket befinner seg, men *forflytting* - ut av Egypt (*eksodus*). Israels opplevelser i Egypt er så avgjørende at de blir en viktig informasjonskilde når toraen skal skrives. Derfor klinger disse erfaringer med i den lov (toraen) som så til de grader har satt sitt preg på Israels dagligliv. Guds levende omsorg markerer et tidsskifte for et fritt Israel (Fretheim 1991, 60-61). Folket får en oppgave: de skal etterfølge og etterligne den sårbare Gud. Og Gud frigjør ikke bare Israel *fra* slaveri og elendighet i Egypt. Gud bringer også folket *til* noe nytt: *fra* Egyptens land og *til* det land som Guds løfter er knyttet til.

3.2.3.c Utsendt for å tjene i Guds navn v. 10-15.

Moses stilles overfor en utfordring fra Gud: “*Gå av sted! Jeg sender deg til farao. Du skal føre mitt folk, israelittene, ut av Egypt*” (v 10). Hva blir Mose svar? Nå har pipa fått en annen lyd. For den Moses som en gang svarte “*Ja, her er jeg*” - han sier nå: “*Hvem er vel jeg?*” Ifølge Fretheim (1991) kommer Moses i 3:11-4:17 med ikke mindre enn 8 innvendinger på Guds kall. Ifølge Brueggemann (1995) er det fem ting som Moses anfører som motvilje mot Guds kall. Uansett hvordan man teller, så er Guds hovedsvar på alle disse innvendingene: “*..jeg vil være med deg!*” (3:11). Moses må gå, men han skal slippe å gå alene. Han får et mektig løfte om Guds vedvarende nærvær og hjelp.

Men Moses nøyer seg ikke med det: han trenger en ekstra forsikring. Han ber derfor om få vite det navnet som gir fullmakt til et så farlig oppdrag - farlig både for Moses og for folket. For oppdraget forutsetter blant annet sivil ulydighet, og folket må være villige til å bære de farlige konsekvenser av det. Da Moses spør Gud om å gi til kjenne sitt personlige navn, viser bibelfortellingen oss hvordan en mer fullstendig guddommelig åpenbaring kommer som et resultat av menneskelig spørrelyst og uforskertrang. Svaret som Gud gir er egentlig mer gåtefullt enn klart. Det er et ordspill i svaret: “*Jeg er den jeg er*”. Dette svaret kan også oversettes med “*jeg vil være den jeg er/jeg er den jeg vil være*”.

Navnet Jahve indikerer at Gud har kraft og skaperevne - (jfr. Sal 33:9: “*Han talte og det skjedde, han bød, og det stod der.*”) Når Gud griper inn i Israel, vil ikke folket forbli upåvirket. Gud vil sette sitt preg på

dem og gradvis gjøre dem til Guds folk. Gud gir folket løfte om trofast å være nær dem for å gjøre mulig det som synes umulig. Denne Gud er som en nyskapende kraft som vil gi sitt folk nytt liv på veien gjennom ørkenen mot det lovede land. Dette land skal de snart innta.

Hvorfor er det å gi Gud et navn så viktig? Birch (199, 121) referer til Terence Fretheim, som sier det slik:

“Det å gi navn har sin spesielle bakgrunn. Navngivingen både åpner for muligheten av og erkjenner ønsket om en viss intimitet i forholdet... Navngiving medfører sårbarhet. Når Gud gis navn, blir Gud tilgjengelig for verden og står til disposisjon for de som kjenner Guds navn. Det kan være risikabelt, for det betyr ikke bare at Guds navn kan bli æret, men også vanæret og misbrukt...Når Guds navn er gitt, innebærer det at navnet er livgivende, klart, konkret, intimt, tilgjengelig, mulig å formidle og identifisere, historisk og sårbart. En ser lett hvordan det å uttale Guds navn for Israel blir det samme som å snakke om Gud selv (jfr. Sal 20:1, 54:1, 124:8)... Derfor, når det står *“..at de.. uttaler mitt navn over israelittene..”* (4 Mos 6:27), betyr det at Israel var Guds folk i den mest intime betydning av uttrykket. De var nå kjent som det folk som bar Guds navn, det folk som Gud i sannhet var nærværende iblant - og det på en sårbar måte.”

Til slutt vil jeg nevne at i tekstavsnittet som følger (3:16-22), finner jeg det interessant at det første skrittet Moses tar, er å rekruttere og mobilisere Israels eldste. Selv om Moses må ta initiativet, så trenger han ikke å handle på egen hånd. Vi ser her en synlig lederskapsstruktur. Den ubestridte leder Moses gjentar de fundamentale Guds løfter for folket. Eksodus er ikke en soloprestasjon, men et fellesskaps-erfaring. Den utilstrekkelighet som Moses erkjenner blir ikke møtt av en Gud som forsikrer ham om hans tilstrekkelighet. I stedet får han Jahves forsikring om at Gud vil være nærværende og etablere et lederskap som skal dele byrden med Moses (Brueggemann 1995, 719).

3.3 Fra hellighet til handling. Matt 17:1-18

1 Seks dager senere tok Jesus med seg Peter, Jakob og hans bror Johannes og førte dem opp på et høyt fjell, hvor de var alene. 2 Der ble hans utseende forvandlet for øynene på dem; for hans åsyn skinte som solen, og klærne ble hvite som lyset. 3 Da viste Moses og Elia seg for dem og talte med ham. 4 Peter tok til orde og sa til Jesus: “Herre, det er godt at vi er her. Om du vil, skal jeg bygge tre hytter, en til deg, en til Moses og en til Elia.” 5 Ennå mens han talte, kom en lysende sky og skygget over dem, og en røst lød fra skyen: “Dette er min Sønn, den elskede, som jeg har behag i. Hør ham!” 6 Da disiplene hørte det, kastet de seg ned med ansiktet mot jorden, slått av skrekk. 7 Men Jesus gitt bort og rørte ved dem og sa: “Reis dere, og frykt ikke!” 8 Og da de så opp, så de ingen andre enn Jesus.

9 På veien ned fra fjellet befalte Jesus dem at de ikke skulle fortelle noen om dette synet, før Menneskesønnen var stått opp fra de døde. 10 Da spurte disiplene: “Hvorfor sier da de skriftlærde at Elia først må komme?” 11 Han svarte: “Elia skal nok komme og sette alt i rette stand. 12 Ja, jeg sier dere at Elia allerede er kommet, men de ville ikke vite av ham og gjorde med ham som de selv ville. På samme måte skal de også la Menneskesønnen lide.” 13 Da skjønte disiplene at det var om døperen Johannes han talte til dem.

14 Da de nærmet seg folkemengden, kom det en mann til Jesus, falt på kne for ham 15 og sa: “Herre, forbarm deg over sønnen min. Han er månesyk og svært plaget, for ofte faller han inn i ilden og ofte i vannet. 16 Jeg tok ham med til dine disipler, men de var ikke i stand til å helbrede ham.” 17 Jesus svarte: “Du vantro og vrang slekt! Hvor lenge skal jeg være hos dere? Hvor lenge skal jeg holde ut med dere? Før gutten hit til meg!” 18 Og Jesus talte myndig til ham, så den onde ånd før ut. Og gutten ble frisk fra samme stund.” (Matt 17:1-18)

3.3.1. Bibelfortellingens kontekst

Matteustekstens scene er et høyt fjell i Galileatraktene. Tradisjonen har utpekt fjellet til å være identisk med Taborfjellet (588 m) sørøst for Nasaret. Men det er mer sannsynlig å tenke seg Hermonfjellet (2774 m) nord for Cæsarea Filippi. I teksten har fjellet ikke noe navn. Det er ikke noe mål i seg selv å stedfeste det geografisk (Boring 1995, 363). Hovedpoenget er at det "høye fjellet" er et sted for åpenbaring. Det blir som et symbol på grenselandet mellom himmel og jord, mellom det materielle og det åndelige (Hare 1993, 198).

Det er ikke bare geografien for Kristi forklaring på fjellet som kan være problematisk for leseren. Fortellingen har formen av en historisk beretning, mens dens innhold tar sterke inntrykk fra en åndelig verden. Fortellingen er mer et mysterium enn en historisk rekonstruksjon. Vi kan identifisere Jesus og den indre sirkel av hans disipler: Peter, Jakob og Johannes. Vi vet historisk hvor de kommer fra og hvem de var. Men hvordan skal vi forstå Jesu person slik han ble opplevd av det samfunn av disipler og troende som vokste opp rundt ham – eller mer spesifikt: hva med det som de tre disiplene fikk være vitne til på det høye fjellet? Det er en fortelling om et mysterium ut over det historisk erkjente (Hare 1993, 198).

Uansett hvor mange spørsmål fortellingen måtte reise, finner jeg ingen grunn til å hevde – som noen bibelfortolkere har gjort – at dette er en oppstandelsesfortelling eller en skildring av Jesu gjenkomst som har havnet på feil plass i Bibelen. Det som en dag "hvert øye skal se" (Åp 1:7), blir her åpenbart for Peter, Jakob og Johannes og gjennom dem til leseren (Craddock 1990, 193).

3.3.2. Bibelfortellingens struktur

3.3.2.a En Kristusåpenbaring med kjente paralleller v. 1-3

Disiplene får en Kristus-åpenbaring med innslag av kjente beretninger fra Det Gamle Testamente, hvor Gud åpenbarer seg.

3.3.2.b Å se og høre = å lyde v. 4-8

Tegn på Guds nærvær: den himmelske skyen og stemmen. Både det å se og det å høre, vil lede disippelen til lydige etterfølgelse.

3.3.2.c "Visjonen" og tidspunktet for den v. 9-13.

Visjonen har et budskap som skal deles med andre når tiden er inne.

3.3.2.d Troen utfordres til etterfølgelse v. 14-20

Kristusåpenbaringen leder disippelen ned fra fjellet til dalen hvor hverdagens utfordringer befinner seg.

3.3.3. Bibelfortellingens eksegese

3.3.3.a En Kristusåpenbaring med kjente paralleller v. 1-3

Det tradisjonelle ordet for denne bibelfortellingen på engelsk - "*transfiguration*" - er hentet fra latin. Det greske ordet er *μεταμορφωσις* - å gjennomgå en metamorfose. Ordet forekommer også i 2 Kor 3:18 og Rom 12:2. Jesus utstråler en overnaturlig herlighet i den visjonen disiplene får av ham, en herlighet som bare er forbeholdt himmelske vesener. I jødisk tradisjon var en slik utstråling tillagt Adam,

Abraham, Moses og flere andre (Boring 1995, 363). Fortellingen om Kristi forklarelse er en Kristusåpenbaring mer enn en gudsåpenbaring. Den manifesterer at Jesus er den lovede Messias. Flere trekk i fortellingen indikerer dette, og det er typisk for Matteus at flere av detaljene er hentet fra gammeltestamentlige gudsåpenbaringer. La meg gi noen eksempler:

- **Skinn.** “..hans ansikt skinte som solen..” skildrer v. 2. Her finner vi samme språkbruk som den som beskriver de rettferdige: “Da skal de rettferdige skinne som solen i sin Fars rike.” (13:43). Jesus blir presentert som et forvandlet menneske, ikke som et guddommeligt vesen. Beskrivelsen av Jesu forklarelse ligner den som vi finner om Moses i Det Gamle Testamente: “...det lyste av ansiktet hans...” Andre steder står det at ansiktet strålte. (2 Mos 34:29-35).
- **“Seks dager senere”** som er nevnt i v. 1, lyder som et ekko fra 2 Mos 24:16. Det er en uvanlig presis tidsangivelse til å være evangeliene, bortsett fra de som forekommer i lidelseshistorien. Noen teologer kobler denne tidsangivelsen med Peters forslag om å bygge de tre hyttene. Under løvhyttefesten bygde man hytter, som navnet på festen indikerer. Når vi trekker seks dager fra tiden for denne festen, havner vi på den store forsoningsdagen (2 Mos 16:27-28)
- **Gjenkjenning med Moses.** Det høye fjellet, den lysende skyen som overskygget fjelltoppen, en utvalgt gruppe på tre (Aron, Ndab, Abihu=Peter, Jakob, Johannes), røsten fra skyen” osv. som beskrives i teksten, er blant de mange fenomen hos Matteus som gir gjenkjenning fra Mosebøkene (Boring 1995, 366).
- **Himmelske vesener.** En annen begivenhet som underbygger at dette er en Kristusåpenbaring, er at Peter snakker til Jesus som han ville ha gjort under mer normale omstendigheter. Han forslår for Jesus å bygge tre hytter – uten dermed å sette Moses og Elia på sammen nivå som Jesus. Like fullt mener Hare at Matteus antyder at alle tre er “himmelske” vesener (Hare 1995, 199).
- **Moses og Elia.** Ved å portrettere Moses, Elia og Jesus i samtale med hverandre, vil Matteus si at Jesus er en videreføring og oppfyllelse av Guds gjerning slik Det Gamle Testamente fremstiller det. Det blir av enkelte hevdet at Moses representerer Loven mens Elia representerer Profetene. Den himmelske røsten i v 5 sier “Hør ham!”, som er et ekko fra 5 Mos 18:15. Det peker mer i retning av Moses som profet enn Elia, som ikke er noen typisk “skriftprofet”. Men det har sine grunner at Moses og Elia blir fremtstilt sammen:
  - a) de var begge profeter som opprinnelig ble avvist av folket, men forsvart av Gud,
  - b) begge var talsmenn for pakten og Loven,
  - c) begge var redskaper til at mirakler skjedde og
  - d) begge ble sett på av det første århundres jødedom som overnaturlige skikkelser som ikke døde, men som ble tatt direkte opp til himmelen. På den måten representerte de den himmelske verden som hadde guddommelig anerkjennelse, en verden som også Jesus hører hjemme i (Boring 1995, 363).

3.3.3.b Å se og høre = å lyde v. 4-8

Hvis vi ser nærmere på Peters forslag om å bygge tre hytter (σκηναι (skênai), også “tabernakler”, “telt”), har man forstått dette på ulike måter. For Matteus betegner σκηνή (skênê) også tabernaklet og templet hvor en fant “shekinah” – skyen som symboliserte Guds nærvær midt i folket og som hvilte over

paktens ark. Denne skyen representerte "Guds herlighet" og var en viktig referanse til det Aller helligste i templet og et viktig teologisk begrep i jødisk tradisjon.

En mulig forklaring på Peters byggeforslag, er at han forsøker å forlenge det himmelske nærvær av Moses og Elia sammen med den forklarte Jesus. Kanskje denne detaljen antyder noe om at Peter heller vil fryde seg over den "himmelske og herliggjorte Jesus", enn å dra opp til Jerusalem og være vitne til at hans Mester lider en smertefull død (Hare 1993, 199). Matteus presenterer et trefoldig svar på Peters forslag:

- a) *Den himmelske skyen og røsten er tegn på Guds nærvær - som i tabernaklet på Mose tid eller senere i templet, og slik som Gud tidligere talte på Sinaifjellet, hvor Gud talte direkte med Moses. Det er også interessant å merke seg at den himmelske røsten uttaler de eksakt samme ordene som ved Johannes' dåp av Jesus i Jordanelven (3:17), hvor Jesu identitet og oppdrag ble bekreftet.*
- b) *Guds røst er bærer av et budskap til disiplene om viktigheten av å høre på Jesus, å lytte til ham. Som i 5 Mos 6:4 ("Hør Israel"), er det å lyde og det å høre to sider ved samme sak. Den samme befaling blir gitt i 5 Mos 18:15: "Av ditt eget folk, av dine landsmenn, vil Herren din Gud la det fremstå blant dere en profet som meg. Ham skal dere høre på."*
- c) *Etter at Jesus har kommet til de forskremte disiplene med trøstende ord, løfter de blikket og ser "ingen andre enn Jesus" (v 8) De himmelske besøkere (Moses og Elia) forlater scenen, mens Jesus blir igjen – Jesus alene. Uten himmelske ledsagere, uten himmelsk herlighet er Jesus "tabernaklet". Jesus er det virkelige uttrykk for Guds vedvarende nærvær hos oss. (jfr. 1:23; 28:20). Disiplene stiger ned fra fjellet inn i denne verden fylt av lidelse, med nye oppdrag i selskap med Jesus – Gud med oss (Boring 1995, 364).*

Budskapet fra den himmelske røsten kommer etter Jesu første forutsigelse om sin lidelse og død (16:21-23). Ved sin dåp innvier Jesus seg til å følge kallet fra Johannes om å forberede seg for Guds rike. Røsten fra himmelen tilkjenner hvem Jesus virkelig er. Han er både Guds Sønn og en lidende tjener, en lidende Messias. Når han forutsier sin død, sier den guddommelige stemmen igjen hvem Jesus virkelig er. Gud er vel tilfreds med at Jesus lydig aksepterer sin lidende rolle: "Dette er min Sønn, den elskede, som jeg har behag i" (v 5b). Røsten bekrefter fra himmelen det som Peter hadde stilt spørsmål ved, og legger til at Jesus – ikke Moses eller Elia – er den som de skal lyde.

Fortellingen om Kristi forklarelse kobler bekjennelsen av Jesus som Guds Sønn sammen med Jesu identifikasjon av seg selv som Menneskesønnen. Han blir drept, blir anerkjent av Gud og vil ved sin gjenkomst stå fram som den som dømmes levende og døde. Craddock (1990) føyer til et interessant moment til dette med røsten fra himmelen:

"På bakgrunn av disse to anledninger som lyses opp av en himmelsk bekreftelse – Kristi dåp og Kristi forklarelse – ville det være grunn til å anta at den bekreftende røsten ville lyde enda en gang, på korset. Men det gjorde den ikke. Folkemengden rundt korset var derfor overbevist om at Jesus – uten den himmelske røsten eller en guddommelig intervensjon – ikke var fra Gud (27:39-43)." (Craddock 1990, 194).

Da den himmelske røsten sa til disiplene "hør ham!", er det blitt reist spørsmål om denne befalingen refererer til forutsigelsen av Jesu lidelse eller til hans etiske undervisning. En bibelfortolker sier det slik:

"Matteus <ville> sannsynligvis ikke ha forstilt seg en slik distinksjon. Jesu undervisning handler om Guds vilje for ham selv og for hans etterfølgere. Jesu etiske veiledning kan derfor ikke skilles fra hans forståelse av lidelsens nødvendighet. Å elske sine fiender på tross av dårlig behandling er en kreativ bruk av lidelse i lydighet mot Guds vilje." (Hare 1993, 200).

I en mystisk opplevelse som Jesu forklarelse på fjellet, er det lett å bli opptatt med de ting man "ser". Men går man til Det Gamle Testamente, har generelt sett *ord* høyere prioritet enn *visjon*. Dette er også tilfelle i fortellingen om Kristi forklarelse, selv om det visjonære er ganske spektakulært. En røst høres og dens konklusjon og befaling er: "*Hør ham!*" Mystisk erfaring av en himmelsk virkelighet som kommer til uttrykk i visuelle bilder, har sin plass. Men her i Matteusteksten er det interessant at vekten i utsagnet fra den himmelske røsten er lagt på *ordet* – på Guds vilje kommunisert gjennom ord. Å se Jesus forklart har derfor et videre perspektiv. Det skal lede disiplene til å lytte til hans undervisning med en lydig holdning (Hare 1993, 200).

3.3.3.c "Visjonen" og tidspunktet for den v.9-13.

Matteus er den eneste av evangelistene som refererer til hendelsen på fjellet som en "visjon" eller et "syn" (v 9). Matteus stiller ikke spørsmål ved hendelsens realitet, selv om disiplenes opplevelse var av subjektiv karakter. Når Matteus bruker ordet visjon eller syn, relaterer han hendelsen til den visjonære åpenbaringstradisjon, som blant annet kommer til uttrykk i Jesu ord til Simon Peter i Matt 16:17: "*Dette har ikke kjøtt og blod åpenbart deg, men min Far i himmelen.*"

Det er interessant at det henvises til den forestående påskens hendelser, når Jesus og de tre disiplene er på vei ned fra fjellet: "*.. Jesus befalte dem at de ikke skulle fortelle noen om dette synet, før Menneskesønnen var stått opp fra de døde*" (v 9). Dette er ikke et uttrykk for en messiansk hemmelighet, slik vi finner det hos Markus. I stedet ønsker Matteus å knytte visjonen til påskens hendelser (28:3-7; 28:16, 18-19) og indikerer at visjonen bare kan bli forstått i lys av påskens begivenheter (Boring 1995, 364).

Dersom disiplene først forsto hvem Jesus virkelig var etter oppstandelsen – slik evangeliene flere ganger antyder – var det ingen grunn til å forutsette at folkemengden skulle forstå det. Folket var ikke klar til å få presentert fortellingen om Kristi forklarelse fordi disiplene ikke var klare til å fortelle det (Craddock 1990, 195). Det som ble sett i visjonen, var ikke et utslag av noe som var dagligdags for det menneskelig øye, men noe overnaturlig, noe som er gitt av Gud. Gud gav disiplene evnen til å se det som ellers ville ha vært umulig for et vanlig menneske å få øye på.

På det høye fjellet og i samtalen mellom Jesus og de tre disiplene på veien ned fra fjellet, blir den eskatologiske rollen til Moses og Elia gjort klarere. De kommer begge til syne sammen med Jesus på fjellet, men forsvinner i skyen og etterlater Jesus alene. Rollen til *Elia* synes å bli fylt av døperen Johannes, som ble drept. Den forventning som profetien hos Malaki hadde skapt ("*Elia skal nok komme og sette alt i rette stand*" v11) hadde alt begynt å gjøre seg gjeldene da døperen Johannes sto fram. På samme måte var Guds rike allerede virksomt da Jesus begynte sin tjeneste, men det var bare synlig for troens øyne.

Den eskatologiske rollen til *Moses* fylles av Jesus, som skal fullbyrde sin tjeneste som den lidende tjener. Disiplene ser Jesus omgitt av himmelske vesener og ser ham utstråle en himmelsk herlighet, men de profetiske rollene til Elia og Moses fullbyrdes av ikke av Johannes og Jesus ved at de fremstår i en himmelsk glans, men ved at de lider og dør. Budskapet blir dermed tydelig: den som vil være en Jesu etterfølgere og som ønsker å få del i hans fremtidige herlighet, må også være forberedt på å ta del i hans lidelse (Boring 1995, 367).

3.3.3.d Troen utfordres til etterfølgelse v. 14-20

Sykdom og lidelse er utfordringen Jesus møter når han og hans tre disipler kommer ned fra fjellet, hvor de har vært sammen om en fantastisk åpenbaring. De blir med én gang testet i sin lydighet mot ordene som de møtte på fjellet ("*Hør ham!*") og som fremdeles gir gjenlyd i deres sinn. Den viktigste måten å gi sitt gjensvar til Jesus på, er å handle i tro. Ifølge Matteus kommer troen i fokus når disiplene møter

nødpet ved foten av forklarelsens fjell. Og jeg tror ikke Jesus bare har sine disipler i tankene når han irttesetter “den vrang og vantro slekt” (v 17) som er så tafatte i møtet med menneskelig nød.

Ettersom Jesu disipler også rammes av anklagen om manglende tro, vil det være nærliggende å trekke den konklusjonen at tro i seg selv er en kraft som oppnår mirakler. Men Matteus vil ha fram at det er Gud som handler, ikke et fenomen som kalles tro. Det er ikke størrelsen på troen som er avgjørende. “Sennepsfrø-troen” viser oss kontrasten mellom troens ubetydelighet og storheten av det den synes å oppnå. Og likevel er det viktigste resultatet av troen en forandret livsførsel: å gjøre godt mot andre og virkelig gjøre Guds vilje på jord. I likhet med Jesu disipler, er også vi Guds utsendinger med løfte om at Kristus selv vil være “med oss”. Dermed kan vi se en oppfyllelse av det profetiske navn som Jesus ble gitt av det himmelske sendebud som kom til jomfru Maria. Hun fikk høre at Gudsønnen skulle kalles IMMANUEL – Gud med oss. Kjennetegnet på ekte tro er at den er i samsvar med Guds vilje. Da vil ikke troen brukes til selviske interesser, men til å tjene andre.

En viktig test på at en åndelig opplevelse er inspirert av Gud, er at den setter ham i fokus som Bibelen gjør – nemlig Jesus Kristus, Guds Sønn. Ikke en Jesus som er en slags diffus religiøs skikkelse, men han som levde på vår jord, døde på et kors og sto opp den tredje dag til vår frelse. En åndelig opplevelse skal ikke føre oss bort fra Bibelens fundament, men ha en substans som bekrefter den. Derfor forenes hellighet og alminnelighet i Jesu Kristi skikkelse!

Men det er fremfor alt på veien ned fra Tabor at vi trenger å holde sammen de to: “*Hellig og alminnelig*”. For i møtet med hverdagen, holder bare en tro som er slitesterk i det alminnelige og dagligdagse. Der trenger mennesker å møte gjenskinnet fra ham som de fikk møte i det hellige. Der trenger vi også å holde sammen de to: bønn og arbeid. Den tyske teologen Dietrich Bonhoeffer sier det slik: “Uten dagens byrde og arbeid, er ikke bønne bønn, og uten bønn er arbeidet ikke arbeid.” Fromhet og verdslighet hører sammen. Det samme gjør bønn og arbeid, tro og handling, å trekke seg tilbake og å delta.

Salmeforfatteren Svein Ellingsen skal få sette punktum, eller rettere sagt kolon for dette bibelarbeidet.

*Snart kommer forklarelsens time! Å hellige stund!
Din herlighet, Kristus, forvandler den fattigste grunn.
Vi kjenner ditt nærvær og hører Den eviges røst,
vi ledes til skapelsens kilde, til livsmot og trøst.
Men ned fra forklarelsens høyder, der vi ville bo,
går veien du vil vi skal vandre i kjempende tro.*

3.4. Oppsummering og refleksjoner

3.4.1. Gud - som både er hellig og sårbar

Begge bibelfortellingene viser oss at Guds hellighet er et mysterium. Det har visse kjennetegn:

- a) Gud er alltid først “på banen”, Gud er initiativtakeren når noe skal gjøres eller forandres. Gud representerer mulighetene og setter grensene.

- b) Bibelfortellingene åpenbarer viktige sider ved Gudsbildet og Guds natur. Når Gud griper inn, er det fordi han har gjort seg selv sårbar. Gud ikke bare ser, hører og vet, men Gud "stiger ned" - slik det skjedde i inkarnasjonen av Kristus - for å frigjøre og sitt folk og gjøre dem hele.
- c) Gud møter mennesker med innlevelse og omsorg. Gud åpenbarer sitt navn for at mennesker skal kunne påkalle Guds navn i nøden. Gud gir seg til kjenne så konkret at mennesker fatter nytt mot og nytt håp.
- d) At Guds hellighet er et mysterium, betyr ikke at Gud først og fremst gir seg til kjenne på en diffus måte, i en ekstatiske visjon eller et indre syn. Guds mysterium kan ikke enkelt forklares, men kan likevel både være synlig og hørbart.
- e) Selv om Guds hellighet oppleves nytt for den som erfarer det, ser vi samtidig at Gud viser seg som historiens Gud. Den som søker Gud, må lære å kjenne sine åndelige røtter.

3.4.2 Det alminnelige: møteplassen mellom Gud og mennesker.

- a) Mennesker trenger ikke å forestille seg overfor Gud. Gud vil være en del av vårt hverdagsliv: våre gleder og sorger, vårt håp og og vår fortvilelse.
- b) Begge bibelfortellingene finner bokstavelig talt sted ute i naturen. Gud bruker sitt fantastiske skaperverk som et redskap for å synliggjøre sin hellighet. Gud er ikke avhengige av mektige katedraler med rik liturgi eller salige hallelujasamlinger for å møte mennesker. Guds møte-plasser vil mange ganger være både uvante og gi uventede opplevelser.
- c) Vil vi møte Gud, må vi ikke slutte å søke ham. Vi må være nysgjerrige på Gud. Den som søker og spør, vil bli overrasket av Gudsmysteriet.
- d) Guds kall forutsetter et gjensvar fra mennesket, et gjensvar som berører alle sider ved livet - ikke bare fornuft og vilje.

3.4.3. Vårt gjensvar på kallet fra den Gud som er hellig og alminnelig.

- a) I begge bibelfortellingene møter vi en viktig forutsetning i møtet med det hellige: en vilje til overgivelse og etterfølgelse av Gud og av Kristus.
- b) Fordi Gud bryr seg om menneskers ve og vel, vil Gud bruke oss som medarbeidere for sin vilje. Vi er kalt til å være Guds og Kristi etterfølgere i hverdagen. Det kan innebære offer hvor vi må dele noe av Kristi lidelse for denne verden.
- c) Den Gud kaller, vil Gud utruste til oppgaven. Skal Gud kunne gjøre det, må vi erkjenne vår egen maktesløshet - *"..Uten meg kan dere ingenting gjøre.."* (Joh 15:5b).

Jeg vil avslutte dette kapitlet med et sitat fra boken *"Den indre rytmen under Henri Nouwens veiledning"* (Rigma 1997):

"Henri Nouwen skriver at den som virkelig ber, står *"med hendene åpne mot verden"*. Når vi ber, hører vi verdens rop, og håpet gjør at vi hører kallet til sosialt engasjement. Følgelig fører ingen sann åndelighet til at vi forneker verden. Det åndelig livet kaller oss ikke til å forkaste verden eller trekke oss unna vår neste. I stedet utrustrer det oss til innsats. Det holder oss opp på den lange veien som ikke ser ut til å ha noen ende.... Når vi ber, med

hendene åpne mot verden, vil vi ikke bare få se hva vi kan gjøre og vinne vilje til et engasjement som koster. Vi vil også finne kraft til å fortsette når tegnene til forandring er få." (Refleksjon 115).

4. Smågruppen – stedet der livsnære holdninger formes

4.1 Innledning

Kristen spiritualitet kan ikke leve og blomstre i et vakuum. For meg blir det viktig å vende blikket mot smågruppen som en viktig arena der kristen spiritualitet kan utfolde seg. Spørsmålet blir hvordan skjer det? Eller mer konkret: Hva kjennetegner fellesskapet i en smågruppe som fremmer kristen vekst hos deltagerne? Hvilke virkemidler skal til for at slik prosess kan finne sted?

For å finne svar på disse spørsmål, vil jeg i dette kapittel i hovedsak søke til røttene i min egen tradisjon – i metodismen. Jeg vil se hvordan en kristen spiritualitet med wesleyansk fortegn gav seg uttrykk i de metodistiske klassene og hvilken betydning disse fikk for deltagerne den gang. Jeg vil også se om dette kan ha noen relevans for arbeidet med smågrupper i vår tid.

Et par-tre ordforklaringer vil sette oss på sporet. Selve begrepet religion kommer av det latinske *religio*, som betyr "det som binder" (sammen). Ordet disippel og disiplin kommer fra det samme latinske ord *discipulus*.

Som vi har sett i kapittel 2, er det grunnleggende for wesleyansk spiritualitet å se kristenlivet som *et fellesskapsprosjekt* – noe som binder oss til Gud og til hverandre. Fellesskap mellom kristne har en egenverdi, men jeg er på sporet etter de kjennetegn John Wesley anså som avgjørende for et fellesskap som skulle virke holdningsendrende på mennesker. Videre vil jeg i dette kapitlet påvise at wesleyansk kristendomsforståelse forutsetter at den som vil leve som en Jesu etterfølger, trenger funksjonelle hjelpemidler, samt veiledning og oppfølging i dette livsprosjektet. Det er ikke uten grunn at bevegelsen John Wesley startet, fikk navnet metodisme. Metode - i den opprinnelige greske betydningen av ordet – betyr "et veivalg som fører til målet".

4.2 Verktøy for veiledning

4.2.1. Fellesskap preget av gjensidig ansvar

Dypt i metodistisk kristendomsforståelse ligger som nevnt *fellesskapstanken*. Å være en kristen er å leve i relasjon til Gud og til andre. John Wesley hadde statskirkebakgrunn og forlot aldri The Church of England for å starte et nytt kirkesamfunn. Han hevdet likevel at det ikke er nok å sette likhetstegn mellom å være døpt som barn og tilhøre en menighet. Man må leve et liv som svarer til ens dåp. Å være en kristen er å leve i fellesskap med andre, og dette fellesskapet kjennetegnes av at man bryr seg om hverandre i kjærlighet.

Denne kjærlighet preges av gjensidighet og ansvar for hverandre. Det engelske ordet som uttrykker dette, er det vanskelig å finne en god, norsk oversettelse på: å leve "accountable" – i et gjensidig ansvarsforhold – til hverandre. Jeg vil komme tilbake til dette senere. En wesleyansk menighetsforståelse vil aldri slå seg til ro med at en kristen lever sitt liv for seg selv, stikker innom kirken på en gudstjeneste i ny og ne, gir et lite bidrag til menighetens arbeid når det passer slik og ellers lar andre få være i fred, på samme måte som en selv ønsker å få være i fred med sitt private kristendomsprosjekt.

Theodore Runyon (1998) sier at John Wesleys tanke ikke var, på en sekterisk måte, å begrense kirken til en åndelig elite, men å forsikre seg om at de som kalte seg kristne, virkelig var åpne for og bevisstgjorte på Guds gjerning i sitt liv. Selv om kirken ikke er produkt skapt av mennesker, er den skapt for å møte menneskers behov. Når det står i skapelsesberetningen at Gud så at det ikke var godt for mennesket å være alene, kan det også være et godt motto for en menighet. Menigheten er kalt til å være til for menneskers skyld og for å fullføre Guds plan. Det var ikke Guds tanke at kristenlivet skulle leves i isolasjon, men i fellesskap, i samfunn med andre. På denne måten formidles åndelig liv til andre, og på denne måten kan omsorg for andre komme til uttrykk.

4.2.2 Barmhjertighets- og fromhetsgjerninger

Å leve "accountable" - i et gjensidig åndelig fellesskap - er svaret John Wesley gir når en spør hvordan en kan hjelpes til å leve som en Jesu Kristi etterfølger. Hjelpemidlet han foreskriver finner vi i det han kaller *alminnelige regler* (the General Rules). Jeg kaller disse reglene for "verktøy for veiledning", og de ble delt i to hovedgrupper: *barmhjertighetsgjerninger* (Works of Mercy) og *fromhetsgjerninger* (Works of Piety). Barmhjertighetsgjerninger handler om å gjøre alt vi kan for å tjene Gud og vår neste, samtidig som vi unngår alt som strider mot Guds vilje og skader vår neste. Eksempler John Wesley gav på barmhjertighetsgjerninger, var å gi mat til sultne, klær til de nakne, besøke de som var syke og satt i fengsel. Fromhetsgjerningene handlet om å gjøre hva en kunne for å stille seg åpen og mottagelig for Guds nåde. I sistnevnte kategori lister Wesley blant annet offentlig og privat bønn, Herrens nattverd, lesning av og meditasjon ut fra Skriften, faste og kristen samtale.

Wesley var meget nøye med ikke å sette barmhjertighetsgjerninger opp mot fromhetsgjerninger. De var to sider ved samme sak. Ble han presset på noen rangordning mellom disse, ville han interessant nok prioritere barmhjertighetsgjerninger. Begrunnelsen for Wesley var at sistnevnte kjennetegnet en gudstro som bar frukt i et menneskes og i en menighets liv. Begge hovedkategorier under de alminnelige regler har med gjerninger å gjøre. Wesley ville finne det både unaturlig og ubibelsk å sette likhetstegn mellom gjerninger og belønning for frelse eller likhetstegn mellom gjerninger og selvstrev. Barmhjertighets- og fromhetsgjerninger er i wesleyansk teologi nøye knyttet til Guds nådes medvirkning. De er mer å forstå som en frukt av troen enn en forutsetning for troen, selv om Wesley vil utfordre oss slik Jakobs brev gjør: "Vis meg da din tro uten gjerninger, så vil jeg vise deg min tro av mine gjerninger" (Jak 2:18).

Disse verktøy for veiledning kalles også for *nådemidler*. I wesleyansk kristendomsforståelse, er Guds vanlige måte å åpenbare seg på, nettopp gjennom nådemidlene. Wesley ble mer overbevist om dette, ettersom den metodistiske vekkelse vokste fram. Han registrerte at mange menneskers omvendelse skjedde i den lille gruppen hvor samtale, bønn over en åpen Bibel og åndelig veiledning sto på dagsordenen. Metodismen kan også med rette kalles en sakramentsvekkelse, fordi nattverdets sakrament ble stedet der mange som ble nådd gjennom metodistvekkelsen, for første gang bekjente troen på Jesus Kristus.

4.2.3 Metodistpionerens vitnesbyrd

Runyon (1998, 115) refererer til en statistisk undersøkelse av det åndelig liv blant de første metodister i 1700-tallets England. Thomas Albin har gjennomført denne undersøkelsen av de 555 første metodister på bakgrunn av åndelige biografier og dagboknotater. Resultatet er interessant og uventet for oss som gjerne forbinder vekkelse med store møter, hvor mange mennesker opplever et spontant gjennombrudd til kristen tro, ledsaget av sterke følelser og en inderlig stemning. Bare en fjerdedel av de 555 første metodister undersøkelsen omfatter, fortalte at deres åndelige gjennombrudd fant sted før de

kom i kontakt med den metodistiske bevegelsen. Majoriteten vitner ikke om mektige vekkesmøter eller store friluftsmøter som deres vei til frelse, men deltagelse i de ulike metodistiske grupper som ble kalt for "societies, classes and bands". Heller ikke i disse gruppene skjedde det vanligvis at mennesker raskt og spontant ble omvendt. Undersøkelsen viser at metodistpionerene tilbrakte en gjennomsnittlig 2,3 års modningsprosess før de vitnet om at et åndelig gjennombrudd til frelse og frelsesvisshet hadde funnet sted.

Det er interessant og merke seg at i denne prosessen fikk de være med i smågruppene - særlig gjaldt det de så kalte klassemøtene – uten at det ble stilt krav til kristen bekjennelse. De fikk billedlig talt ligge som en agurk i klassemøtets "lake" og trekke til seg det som de så og hørte gjennom en modningsprosess.

Hva skjer i denne prosessen? Jo, de er sammen med 10-12 andre som enten søker eller har hatt sitt åndelige gjennombrudd, de får høre andre be, de får fremfor alt være med på en livsnær samtale hvor deltagerne i gruppen både rapporterer om oppturer og nedturer fra kristenlivets hverdag. De møter utfordringen om å tale sant om livet, enten det er positivt eller negativt, de hører klasselederen både formane og trøste de som deler sine hverdags erfaringer. La oss derfor ta en nærmere titt på denne smågruppen som fikk så stor betydning og som fungerte både som "limet" i den metodistiske bevegelsen og som et redskap til åndelig og sosial fornyelse av både enkeltmennesker og samfunnet. Den som søker etter svar på metodismens vekst og utvikling i 1700-tallets England, kommer ikke utenom de metodistiske klassemøter. Hva var deres hemmelighet? Og neste spørsmål: Har klassemøtene noe å lære oss i dag – både i og utenfor den bevegelse som har John Wesley som sin inspirator?

4.2 Klassen – metodismens viktigste redskap

Loren B. Mead (1993) skriver i sin bok "*The Once and Future Church*" (49-50):

"As the Christendom Paradigm collapsed, a widespread need for better formation of the laity in the faith thus became increasingly clear. Wesley's genius invented the class meetings for adult training in discipleship. To this day, no better model of lay formation has been invented..... But the future church will have to be more intentional in formation of its laity. Living in the world's ambiguous environment and attempting to act faithfully there, every church member is on the front line, frequently alone.... Every local congregation will be called to develop processes and programs to support laity on a life-long basis."

Mead kaller det en genistrek at John Wesley tok i bruk klassemøtene for å utruste legfolket og trene dem i å være Jesu Kristi etterfølgere som satte spor i sin samtid og i sine nærmiljø. Hva kjennetegnet disse klassemøtene?

4.2.1 Klassemøtet - hvordan var starten?

Starten til den metodistiske bevegelse skjedde ved at åtte eller ti personer kom til John Wesley i London mot slutten av 1739, dypt overbevist om sin synd og meg et inderlig ønske om forløsning. De ba Wesley samle dem til bønn og åndelig veiledning, og de møttes ukentlig. Dette var opptakten til de metodistiske samfunn, først i London og senere på andre steder i England. Wesley beskrev disse samfunn som en samling mennesker som hadde funnet en *form* for åndelig fellesskap og som gjennom det søkte guddommelig *kraft* til et liv i Kristi etterfølgelse. De var derfor forent i bønn, mottok formaning og våket over hverandre i kjærlighet, slik at de kunne hjelpe hverandre til å arbeide på sin frelse.

En av de fremste kjennere av de metodistiske smågrupper, er den amerikanske teologen David Lowes Watson (1992). Han sier at ifølge Wesley, hører smågruppene hjemme blant de så kalte "prudential means of grace" - en slags rådgivende nådemidler. Han nevner i sin bok *"The Early Methodist Class Meetings"* ulike smågruppemodeller, hvorav de mest vanlige i den metodistiske bevegelse var *classes* og *bands*.

The bands besto av 5-10 personer av samme kjønn og samme ekteskapelige status, og møttes annenhver uke til sang, bønn og åndelig samtale. Formingen av deltagerens kristne karakter sto her i fokus, og gruppen utpekte selv sin leder. Den åndelige samtalen kunne bli ganske tett og nærgående. Samtidig gav den gjenkjenning i en gruppe som var ganske homogen, i det miste hva kjønn og status angikk. De s.k. bands var de første smågruppene Wesley startet, inspirert av sin kontakt med de moravianske menigheter eller brødremenigheten med grev Zinsendorff som åndelig overhode. Å delta i bands var for de første metodister en frivillig sak. Jeg skal ikke komme nærmere inn på disse gruppene i denne oppgaven.

Jeg vil derimot vie større oppmerksomhet til den gruppemodellen som litt senere vokste fram – *klassen*. Til forskjell fra "the bands", var deltagelse i klassen var obligatorisk for alle som ville være med i de metodistiske samfunn. Her ble lederne utpekt av John Wesley. I følge Runyon (1998, 119) oppsto klassene nærmest ved en tilfeldighet. Metodistene måtte ta opp lån for å bygge et kapell i Bristol (The New Room). Lånet skulle nedbetales med faste avdrag, og da de kom sammen og diskuterte saken, foreslo en kaptein Foy at 10-12 metodister kunne slå seg sammen om ta ansvar for en penny i uken. Flertallet metodister var enkle mennesker som tilhørte arbeiderklassen, slik at denne velstående kapteinen lovt å spe på det som manglet for at hver klasse skulle klare en penny pr. uke.

Dermed ble alle som tilhørte den metodistiske bevegelse delt i grupper på om lag 12 personer, som skulle ta sitt økonomiske ansvar for kapell-lånet. Deltagerne bodde fortrinnsvis i nærheten av hverandre, og Wesley utpekte lederne for disse klassene. De skulle gå på hjemmebesøk til deltagerne og samle inn pengene. Men det Wesley fort oppdaget, var at lederne ikke bare var personer som kunne ta imot økonomiske bidrag, men også "våke over sjelene til sine brødre". Etter en stund samlet gikk Wesley til det skritt å la lederne samle klassen til et enkelt møte hver uke i stedet for å gå på besøk hjem til hver person. Noe av årsaken var at flere av klassesdeltagerne var i tjeneste hos andre og vanskelig kunne forstyrres når de var i arbeid.

4.2.2 Klassene – metodismens grasrotbevegelse

Hvordan foregikk et typisk metodistisk klassemøte i 1700-tallets England? I vedlegg 7 gjengir jeg i oversettelse fra Watson (1992) hvordan den åndelige samtalen kunne arte seg i et slikt møte. Klassemøtet hadde et uformelt preg, selv om en fulgte et visst mønster. Slik kunne en typisk klassemøteagenda se ut:

- Lederen innledet med å foreslå en sang og lede i bønn.
- Deretter ledet han en samtale, hvor han selv som leder satte tonen ved å gi en åpenhjertig skildring av sine erfaringer i løpet av siste uke. Her ble både gleder og sorger, håp og frykt tatt med, samt hans egen kamp mot "verden, kjødet og djevelen", slik de uttrykte det den gang.
- Etter sin innledningsrunde, utfordret lederen hver deltager til å dele med de andre hvordan de selv hadde det, ikke først og fremst private betroelser, men en alminnelig gjennomgang av hvordan foregående uke hadde artet seg – særlig med tanke på deres kristenliv.

- Klasselederen gav så en respons i form av åndelig veiledning på bakgrunn av det deltagerne hadde fortalt. Denne responsen kunne veksle mellom veiledning, formaning, korrigerende og trøst.
- Klassemøtet ble avsluttet med takksigelse og forbønner som sto i forhold til innholdet av den åndelige samtalen.

Som en skjønner, var klasselederne svært viktige både for klassens indre liv og som en ressurs for bevegelsen og for Wesley selv, som utpekte klasselederne. Lederne hadde nærkontakten med medlemmene og virket som et sterk bindeledd i en voksende bevegelse. Lederne ivaretok en styrdefunksjon i et industrisamfunn som hadde mistet mange av disse medmenneskelige nettverk. Klassen ble også en arena for ledertrening og en viktig rekrutteringskilde til den voksende gruppen av reisepredikant og legpredikant i metodismen. Etter hvert fostret metodismen ledere både for den engelske arbeiderbevegelsen og avholdsbevegelsen. Felles for de aller fleste var at deres løpebane som ledere startet i klassen.

I klassene ble vanlige mennesker hørt og sett. Her fikk mange av dem lære å lese slik at de kunne få adgang til Bibelen. Her fikk de be til Gud rett fra hjertet og med egne ord, ikke med høytidelige ord lagt i munnen på dem fra en kirkelig bønnebok. Her ble alminnelige mennesker sett, de som i samtidens industrisamfunn var et nummer i en produksjonsenhet eller i tjeneste hos velstående mennesker. I samfunnet hadde mange av disse menneskene bare verdi etter hva de kunne yte. I klassen fikk de høre at de var verdifulle i Guds øyne og at de var gjenstand for Guds grenseløse omsorg. Dermed fikk de et nytt syn både på seg selv, andre mennesker, sitt daglige arbeid og det samfunnet de var en del av.

Klassene var med andre ord metodismens grasrotbevegelse, både åndelig og sosialt. Wesley gikk i bresjen for å danne noe han kalte "Strangers' Friend Societies". Disse skulle kanalisere pengebidrag og annen sosial hjelp til ikke-metodister som var fattige og syke og ikke hadde venner eller familie som kunne tre støtte til. Deltagerne i klassene lærte seg å ha øyne og ører åpne for naboer som var i nød og trengte hjelp. Gjennom omsorgen klassene lærte deltagerne å vise for sin neste, ble de metodismens viktigste utadrettede redskap – også i evangeliseringens tjeneste.

Runyon (1998, 125) siterer en av Wesley's instruksjoner til sine medhjelpere (stewards), som går på det å behandle fattige mennesker med verdighet og respekt:

"If you cannot relieve, do not grieve, the poor. Give them soft words, if nothing else; abstain from either sour looks or harsh words. Let them be glad to come, even though they should go empty away. Put yourself in the place of every poor man, and deal with him as you would God should deal with you."

4.2.3 Klassens bidrag i en sosial og kulturell kontekst

Hvorfor forsterket klasse møtene deltagerens sosialisering og kulturalisering? Jeg vil kort komme med noen momenter.

- Klassen hadde et sterkt element av *mellommenneskelig dynamikk*. Watson (1992, 129) henviser til amerikaneren Carl Rogers arbeid og sier: "...it has demonstrated <that> self-expression can be the means of meeting the need for personal growth and of achieving emotional maturity." Klasse møtene fikk en slik dynamikk. Etter hvert som deltagerne ble oppmuntret til å uttrykke sine religiøse erfaringer og følelser for hverandre, fikk de positive konsekvenser for deres selvbilde og selvfølelse.

- Klassen gav deltagerne *tilhørighet og håp* i en tid med sosial nød og fremmedgjøring, noe som kjennetegnet 1700-tallets England. Hvorfor? Jo, ifølge Watson (1992) er det er hevet over tvil at det ukentlige klasse møtet med den tilhørighet det gav deltagerne, var svært viktig for styrke deres identitet. Klassen gav deltagerne en familiefølelse i en tid da den industrielle revolusjon hadde fremskyndet en oppløsning av de familie- og nabofellesskap som preget livet på landsbygden i motsetning til de hurtig voksende byene i England. Runyon (1998, 122-123) siterer John Wesley: "We introduce Christian fellowship where it was utterly destroyed. And the fruits of it have been peace, joy, love, and zeal for every good word and work."
- Klassen var et redskap til *forandringer i menneskers oppførsel*. Hvorfor? Jo, det at den enkelte deltager hadde ansvar for egen læring og de ble holdt ansvarlig for praktiseringen av det han hadde lært, var avgjørende for endringer i holdninger og handlinger. Til denne ansvarliggjøring (accountability) hørte både korrigerende og bekreftende med. Denne forandrede oppførsel blant klasse medlemmene fikk både religiøse, psykologiske og sosiale konsekvenser. Når Wesley skulle forklare dette, henviste han til Åndens frukt (Gal 2:20) som "beviset" for disse forandringer.
- Klassen ble et sted for utvikling også av *politisk selvbevissthet*, noe som senere gjorde at metodismen bidro til dannelsen av radikale politiske bevegelser. Hvorfor? Jo, bl.a. ifølge Watson fordi metodismen hadde et positivt menneskesyn og fordi dens entusiasme hadde en forvandlende makt.

Watson (192, 138-139) siterer historikeren Bernhard Semmel, som sier noe om hvordan metodismen utfordret mennesker:

"It summoned people to assert rational control over their own lives, while providing in its system of mutual discipline the psychological security necessary for autonomous conscience and liberal ideals to become internalized, an integrated part of the "new man" awakened and regenerated by Wesleyan preaching."

Jeg har ikke hatt tilgang på undersøkelser av hva smågrupper spesifikt har hatt å si for kristnes engasjement i verden i dagens situasjon. Men Pål Repstad spør i boken *Religiøst liv i det moderne Norge* (1996, 39-40) om religiøst engasjement betyr noe for livsstil og moralsyn. Han sier at på et generelt plan kan en hevde at de kristne tradisjonene har satt sitt preg, og nevner solidaritetsverdier og arbeidsverdier. Han spør videre om aktive kristne har en annen livsstil og moralsyn enn andre nordmenn. Repstad viser til undersøkelser som sier at aktive kristne sjeldnere blir separert eller skilt, drikker mindre, har strengere samlivsmoral og holder familieverdier høyere. Men han viser til betydelige variasjoner mellom yngre og eldre, hvor de yngre jevnt over er mer liberale i sitt syn. Repstad (1996, 40) prøver å se fremover og sier:

"Bare framtida vil vise om denne profilen vil holde seg og bidra til å prege kristne trossamfunn, eller om de som trekker profilen i "radikal" retning vil forlate flokken av regelmessig aktive, eller eventuelt bli mer høyereorienterte etter hvert som de blir eldre."

Smågrupper av i dag - med en målsetting som ligner på de metodistiske klassen - tror jeg vil fungere for deltagerne som et sted der de får bearbeidet sine opplevelser i hverdagslivet gjennom intern omsorg for hverandre. I gruppen vil de også bli bevisstgjort ut fra bibelsamtale og bønn på sin oppgave og tjeneste i verden. I seg selv tror jeg ikke dette nødvendigvis vil ensrette deltagerne i smågrupper slik at alle har et mer konservativt enn liberalt syn på etikk og livsstil. Men jeg tror deltagelse i smågrupper vil bidra til en større bevisstgjøring og – dersom de fungerer slik klassene gjorde – til en påvirkning av menneskers etikk og livsstil.

Pål Repstad (1996, 40) sier interessant nok noe som er meget aktuelt når en vurderer smågruppens betydning i denne sammenheng, nemlig:

”...at avvikende normer og virkelighetsoppfatninger lettere vedlikeholdes i et sosialt fellesskap enn når en står alene. Sosiologisk sett er det ingen sannhet at den står sterkest som står alene.”

4.3 Klassemøtet – et sted for holdningsskapende arbeid

Fra studietiden husker jeg min lærer - dr. E. Anker Nilsens - spissformulering av metodistisk teologi: den er en *frelses- og erfaringsteologi*.

4.3.1. Frelsen – en tilfriskningsprosess

Skal vi forstå hvordan den metodistiske klassen fikk så stor betydning for enkelmennesker og for hele den metodistiske bevegelse, må vi søke etter noe av svaret i den wesleyanske frelses- og nådesforståelsen. Watson (1992) sier at John Wesley så å si ”rendyrket” læren om rettferdiggjørelsen ved tro, samtidig som han understreket at den nødvendige konsekvens av rettferdiggjørelsen var å gjøre gode gjerninger. I stedet for å knytte livet i etterfølgelse av Jesus til læren om rettferdiggjørelsen, knyttet han det spesifikt til helliggjørelsens prosess.

Det var nemlig helt avgjørende for Wesley å betone hva de to nådegjerner i et menneskes liv hadde felles: både rettferdiggjørelsen og helliggjørelsen er et verk av Guds nåde alene, begge tæes imot i tro, uten egne prestasjoner som forutsetning. Rettferdiggjørelsen er et resultat av Guds gjerning for oss i Jesus Kristus, og gjennom den blir vår synd og skyld blir tilgitt. Det gir den som tror en helt ny status i Guds øyne. Gjennom helliggjørelsen virker Gud i oss ved sin Hellige Ånd. Starten på denne prosess kalles gjenfødelse eller det å bli født på ny. Helliggjørelsen er som en livslang tilfriskning, som skal gi en kristen mer og mer frihet fra den makt synden har i våre liv. Både rettferdiggjørelsen og helliggjørelsen har en felles kilde – Guds nåde – men de er ulike i virkning og likevel er de gjensidig avhengige av hverandre. Begge forutsetter både et guddommelig initiativ og et menneskelig gjensvar som åpner for en ny gudsrelasjon - uten betingelser. Den eneste, grunnleggende ”betingelsen” fra menneskets side, er å være villig til å åpne seg for Guds nådes gjerning i sitt liv.

4.3.2 Klassen: et fellesskapsprosjekt i Kristus-etterfølgelse.

Guds nåde er altså hovedbegrepet i wesleyansk frelsesforståelse. Når Wesley samtidig så klart understreket at et liv i etterfølgelse av Jesus er fellesskapsprosjekt, skjønner vi hvor viktig den lille gruppen – klassen – var i den metodistiske bevegelse. Fokus i wesleyansk teologi og spiritualitet er på erfaringen - hvordan Guds nåde kommer til uttrykk i hverdagslivet. I følge Wesley, er vårt livsprosjekt et kall til stadig å la seg formes og preges både i relasjon til Gud og til andre mennesker. Derfor kaller Wesley klassene for ”prudential means of grace” - rådgivende nådemidler. Vi kan registrere hva klassemøtene fikk bety for de som deltok og hvilken virkning de hadde på menighetslivet og på samfunnet. Vi har tidligere sett litt på hvilke spennende sosiologiske og gruppedynamiske virkninger klassemøtene hadde.

Like fullt sier Watson (1992, 142-144) at klassemøtene sto og falt med hva som var deres hensikt og misjon, nemlig å være livsviktige redskap for mennesker som søkte å leve et liv i lydighet mot Guds vilje, i daglig etterfølgelse av Kristus. Watson ser her et tofoldig prinsipp: ”True Christian discipleship can spring only from faith received by grace; and true faith in Christ can be sustained only by obedient discipleship in

response to grace.” Watson hevder at det er først når vi spør hva de første metodister *søkte* i sine klassemøter, at vi bedre forstår hva de *oppnådde*.

4.3.3 Klassens agenda: De alminnelige regler

Selv om de metodistiske klassene hadde ulikt preg alt etter de mennesker som deltok, var det ett virkemiddel for det holdningsskapende arbeid som var felles for alle. Det var de før omtalte *alminnelige regler*. Her var målestokken gitt for hva som skulle gjelde som metodistisk hverdagskristendom. Som vi har sett tidligere, besto de alminnelige regler av to hovedkategorier: barmhjertighetsgjerninger og fromhetsgjerninger. Nettopp fordi disse to ble holdt sammen, var de effektive virkemidler mot ensidighet i klassene. For det ligger i en liten gruppes struktur, at den lett kan bli ensidig og sekterisk. Men med de alminnelige regler som styringsverktøy for samtale og åndelig veiledning i klassen, hadde man et redskap til å unngå slike fallgruver.

Betoningen av *barmhjertighetsgjerninger* balanserte tendensen til at klassemøtene ble altfor inderlige og kun til ”innvortes bruk”. Deltagerne fikk hele tiden klare meldinger om at det indre liv med Gud også skulle være til ”utvortes bruk” – i omsorg sin neste. Runyon (1998, 112) siterer John Wesley, som sier: ”The Gospel of Christ knows of no religion but social, no holiness but social holiness.” Å være en Jesu Kristi etterfølger innebærer et kall til å være lys og salt i verden. Hellighet er ikke en flukt fra verden, men en utfordring til å leve helt og fullt som en kristen i den .

Betoningen av *fromhetsgjerninger* skulle motvirke inntrykket av at deltagerne i klassen deltok i et slags mesterskap i gode gjerninger. Fromhetens normalvei var innenfra og ut. Den var ikke en frukt av gode gjerninger. Gode gjerninger var derimot en frukt av både av troen og av den fromhet som nådemidlene – bønner, Bibelen, samfunnet med de troende og nattverden - var formidlere av. Hverdagslivet som en Jesu etterfølger skulle ha sin forankring og inspirasjonskilde i fromheten.

4.3.4 Klassen: en arena for gjensidig ansvar

I det holdningsskapende arbeid var klassen en arena for ”*mutual accountability*” – et gjensidig ansvar for hverandre. Deltageren i klassen visste gjennom hele uken at han eller hun på klassemøtet med kjærlig og fast hånd ville bli holdt ansvarlig for sin kristenvandring i hverdagen. I våre ører kan dette høres både truende og manipulerende ut.

Watson (1992, 116) henviser til Leslie F. Church, som bruker metaforen av klassemøtet som en samling rundt et leirbål, hvor deltagerne deler en felles erfaring ”and kept their sacred trust”. Dette bildet sier også noe om hvordan klassemøtet maktet å kombinere den uformelle atomsfæren med den enkeltes ansvar for sin egen og andres åndelige utvikling. Å formidle inntrykk fra sin åndelige reise – ærlig og åpent – mens en sitter rundt et leirbål, formidler mer av stemningen i et klassemøte, enn det å skulle avlegge rapport for en streng og formell leder som sitter klar til å lese deg teksten hvis du ikke skulle holde mål. Å bli holdt ansvarlig (accountable) for sitt liv, var ikke ment å virke som en trussel, men som et uttrykk for gjensidig omsorg, kjærlighet og respekt. De som deltok i klassene visste hvorfor de søkte dit og hvor nødvendig disse var for deres kristenliv.

David Watson oppsummerer sitt studium av de metodistiske klassene slik:

”The significance of the class meeting is not to be found in its efficacy for Methodism as movement or church, nor yet in its impact on society as instrument or obstacle of reform. It was a prudential means of grace whereby Christians in witness to the world could sustain one another in their distinctive tasks assigned by God at a particular time and place in human history” (Watson 1992, 145).

4.3.5 Klassemøtene i norsk metodisme

Arne Hassing (1991) understreker i sin bok *Religion og makt* den viktige rollen som klassemøtene hadde også i pionertiden for norsk metodisme på 1800-tallet. Han lar en som heter Syver Johansen komme til orde i sin bok. Johansen leide rom hos sin arbeidsgiver, skomaker Johan Syversen i Oslo, som var metodist og holdt klassemøter i hjemmet sitt. Slik beskriver Syver Johansen klassemøtene han deltok på i sin selvbiografi:

"På disse møtene sang de mye. Jeg merket snart en helt annen makt i sangen enn jeg var vant til fra møtene heime. Sangen lød frisk og glad. De avla korte vitnesbyrd og fortalte hvordan de hadde det i sitt åndelige liv. Klasselederen kunne enkelte ganger oppfordre noen til å uttale seg. Mens de bad, bøyd de bestandig kne." (Hassing, 1991, 64)

Arne Hassing (1991, 69) skildrer klassene i norsk metodisme som "stedet der religiøse og sosiale behov fikk utvikle seg, og de tjente til innføring og vekst, ledelse og korrigerende innenfor menigheten." Inntil 1890-årene ble de alminnelige regler holdt i hevd i norsk metodisme. Hassing sier at nøkkelen var at klassene inntil da var i god gjenge og var viktige virkemidler til å gjennomføre en åndelig disiplin blant deltagerne.

En negativ forandring skjedde i norsk metodisme ved inngangen til forrige århundre, som ifølge Hassing hadde sammenheng med klassenes endrede rolle. Han sporer en sammenheng mellom en sentralisering og "pastorisering" av kirken på bekostning av lokalmenighetene og lekfolkets rolle. Klassene hadde til da vært en gruppe på inntil 12 personer, hvor klasselederen var en lemperson som var ansvarlig for at de nye medlemmene ble innlemmet i fellesskapet og vokste åndelig. Etter hvert fikk pastoren ansvaret for denne gruppen i store klasser på opptil 30 personer. Det personlige forholdet og det nære fellesskapet ble borte og til slutt forsvant klassene som livskraftige smågrupper i menighetene. Hassing ser en sammenheng mellom klassenes forfall og Metodistkirkens stagnasjon i Norge.

4.4 Har klassemøtene overføringsverdi til vår tid?

David Watson har ikke bare studert klassemøtene i 1700-tallets England. Han har gitt seg inn på et vågalt og utfordrende prosjekt: å bruke prinsippene fra de metodistiske klassemøtene og forsøke å anvende dem på smågrupper i dagens menighetsvirksomhet. Han har kalt dette foretaket for "Covenant Discipleship" og har utgitt en triologi til hjelp for de lokale menigheter: *Covenant Discipleship*, *Class Leaders* og *Forming Christian Disciples*. Watson mener ikke at klassemøtene i sin opprinnelige form kan kopieres og forventes å ha samme virkning som for 250 år siden. Men han tror at prinsippene og visjonen som lå til grunn for klassemøtene, har overføringsverdi. Covenant Discipleship tar derfor mål av seg til om å fornye grunnleggende verdier i wesleyansk spiritualitet og livsutfoldelse. Jeg skal til slutt i dette kapittel begrunne hvorfor jeg har valgt å ta med dette avsnittet om paktsgrupper.

4.4.1 Covenant Discipleship

Ved å kalle dette smågruppeprosjektet for *Covenant Discipleship Groups*, tar Watson i bruk tre sentrale ord i en menighets liv og arbeid. Begrepet *pakt (covenant)* står sentralt i Bibelen og brukes blant annet om den pakt Gud sluttet med hele menneskeheten ved at Gud sendte Jesus Kristus som verdens frelser og forløser. Pakten brukes også til å beskrive et forhold til Jesus Kristus hvor vi kalles til for å være

hans medtjenere i verden. En pakt kan også være noe kristne slutter med hverandre for å være trofaste mot sitt kall og sin oppgave. I Metodistkirker over hele verden feires fra tid til annen - spesielt ved årsskiftet - en såkalt pakts gudstjeneste, som har sine røtter hos Wesley.

Det andre nøkkelbegrepet er *disippelskap (discipleship)*, som er henger nøye sammen med begrepet pakt, for hvis pakten skal ha noen betydning, må vi gjøre alt som står i vår makt for å holde den. Guds nåde er primærkilden til "vår makt" til å holde pakten, og vi må tillate Guds nåde å virke i våre liv slik at vi godtar Guds betingelser. Det innebærer kort og godt å leve som en disiplinert disippel.

Det tredje begrepet er *grupper*, som jo bare er et annet og mer moderne ord for klasser. Watson er overbevist om at grupper som er seg bevisst sitt mål og sin mening, er helt avgjørende for en menighet som vil fostre mennesker til å leve som Jesu Kristi etterfølgere i vår tid.

Særlig med nordamerikanske kirkeforhold i tankene, slår Watson fast at mange menighetsledere er så oppslukt av å få nye medlemmer, at omkostningene ved Kristi etterfølgelse blir nedtont. Teologisk lyser læren om "rettferdiggjørelsen av nåde ved tro" i protestantiske kirker. Men mange leser "rettferdiggjørelse ved tro", og dermed kommer lett troen i fokus i stedet for Kristus og nåden. Da blir man enten mer opptatt av rett lære enn av rett liv - eller man står i fare for å fokusere på troen som noe *jeg* må ha for å få åndelige opplevelser, i stedet for å sette Kristus i sentrum. Ifølge Watson snur vi dermed disippelskapet på hodet. Resultatet blir selvcentrering og selvforherligelse.

4.4.2 En alminnelig regel for disippelskap

David Watson (1991, 9) konsentrerer Wesley's alminnelige regler til *en alminnelig regel*, som i gruppene skal ha samme "styringsfunksjon" som de alminnelige regler hadde i de metodistiske klassemøter. Han formulerer den slik:

*"To witness to Jesus Christ in the world,
and to follow his teachings
through acts of compassion, justice, worship and devotion,
under the guidance of the Holy Spirit."*

Fokus i denne alminnelige regel er ikke innadvendt, men på *det kommende Guds rike*. Forutsetningen for å være en Jesu disippel, er det som Watson kaller "the unconditional condition" - den *betingelseløse betingelsen*, nemlig en tillitsfull lydighet til Mesterens: "Følg meg!" Har vi først akseptert betingelsen som er betingelseløs lydighet mot Kristus, vil den Hellige Ånd gi oss ny innsikt i hva Gud gjør i verden. Og skal vi våge å stille spørsmålet: "Hva vil Kristus med oss akkurat nå?", så er vi fullstendig prisbitt den Guds nåde som virker i våre liv.

I Covenant Discipleship's terminologi betyr det å være *et vitnesbyrd om Jesus Kristus i denne verden*, at det eneste sanne senter for disippelskap er Jesus fra Nasaret, korsfestet, oppstått og som en dag skal komme igjen. Vår frelse er Guds gave, gitt i nåde og uten noen annen betingelse enn å ta imot. Den er helt og fullt Kristi fortjeneste. Med Kristus i sentrum, blir vi også klar over at frelsen som er lovet av Gud, langt overgår den enkeltes mottagelse av den eller kirkens forståelse av den.

Watson betoner et helhetlig frelsessyn, båret oppe av en wesleyansk grunnholdning. Han sier at vi er kalt til å være medarbeidere for at Guds frelse skal bli Moder Jord til del, tilveiebrakt av Kristus og som skal fullbyrdes i det universelle Shalom - "den Guds fred som overgår all forstand." Det betyr ikke bare å proklamere Kristus som profet og forløser. Det betyr også å kalle alle mennesker til å anerkjenne ham som Herren over det kommende Guds rike. Det betyr ikke bare å adlyde Jesu lære, men gjøre det klart hvem det er som står bak denne lære.

Sentralt i Covenant Discipleship står smågruppen, som kalles *paktsgruppe*. Selv om gruppen er liten og innadvent av natur, betoner Watson at arenaen for disippelen ikke først og fremst er innenfor kirkens fire vegger, men utenfor. Han presenterer en sjekklister for den alminnelige regel om disippelskap som styrer unna ensporede grupper. Watson henter den fra klassemøtene, og vi kjenner igjen momentene:

- ❑ **Barmhjertighetsgjerninger** er de enkle, hverdagslige ting som vi gjør i barmhjertighet mot vår neste, og vår neste er enhver som er i nød - overalt i verden. Vi tjener Kristus når vi gir de sultne mat, kler de nakne, besøker de som er syke og i fengsel osv.
- ❑ **Rettfærdighetsgjerninger** minner oss om Gud, som med brask og bram gav lovtavlene på Sinai og proklamerte rettfærdighet gjennom sine profeter. Vi skal ikke bare møte menneskers behov, men spørre hvorfor de har havnet i en slik situasjon. Og blir de behandlet urettferdig, er det vår oppgave å konfrontere mennesker eller systemer med årsaken til denne urettferdighet.
- ❑ **Gudstjenesteliv** representerer de nådemidler som vi forvalter i fellesskap: tjenesten med Ord og sakrament. Disse bekrefter den unike betydning kirken med sitt gudstjenesteliv har for kristent disippelskap. Ord og sakrament er også med å bygge oss opp som lemmer på Kristi legeme.
- ❑ **Andaktsliv** er utøvelsen av vår personlige, åndelige disiplin i form av bønn, bibellesning, selvransakelse og tilbedelse. I vårt andaktsliv er dialogen med Gud intenst personlig, søkende og berikende.

4.4.3 Paktsgruppen

Paktsgruppen møtes ukentlig og har en idealdeltagelse på 7 personer. Samlingen varer en time, og man er ganske fleksible på tid og sted for gruppemøtet. I en amerikansk sammenheng kan for eksempel lunsjpausen være aktuell å benytte. Intensjonen er å gjøre det så enkelt som mulig å treffes, ettersom dette skal skje hver uke. Paktsgruppen er ikke avhengig av en spesielt utpekt leder, men vil være med å fostre ledere til menigheten.

Paktsgruppen starter med - som navnet antyder - å samtale, be og bli enige om en pakt som deltagerne skal være enige om som styringsredskap for gruppens liv. En slik pakt skal reflektere de fire områdene som er nevnt ovenfor: Barmhjertighets- og rettfærdighetgjerninger, gudstjeneste- og andaktsliv. Covenant Discipleship definerer disse som avgjørende kjennetegn på både bibelsk og wesleyansk spiritualitet. Pakten skal være konkret, målbar og forpliktende, men ikke urealistisk og "over evne" for deltagerne. Det er bedre å starte litt forsiktig og øke utfordringene etter hvert, enn å måtte redusere forpliktelsene.

Når paktsgruppen samles, vil pakten de har blitt enige om sette dagsorden for gruppemøtet. Gjennom samtalen deler de fra sine liv ut fra de mål de har satt seg og holder hverandre ansvarlige ut fra det de sammen har blitt enige om i pakten. Her vil det både være tid for bekjennelser og for glade tilbakemeldinger, ulikt fordelt for hver enkelt fra gang til gang.

En slik paktstenkning virker sikkert fremmed for den som i stor grad oppfatter gudstroen som et mer eller mindre privat anliggende som ingen andre har noe med. Som tidligere nevnt er wesleyansk kristendomsforståelse et fellesskapsprosjekt som er preget av gjensidighet. Paktsgruppene tar en radikal og konkret konsekvens av det når de gjennom bønn og samtale blir enige om hva deres pakt skal være. Etter en tid evalueres pakten, gis tillegg eller ting strykes.

I en tid hvor langvarige forpliktelser både er fremmed og til dels skremmende på mennesker, signaliserer paktgruppen at den vi være en motkultur. Den forutsetter at det å leve i et mer eller mindre forpliktende fellesskap med andre kristne, er normalkristendom, og ikke unntakskristendom. Derfor våger Covenant Discipleship å utfordre kristne til en slik gruppemodel.

4.4.4 En menighet åpen mot verden

Hva blir menighetens rolle i en slik forståelse av det å være en Jesu Kristi disippel i dag? Eller spurt på en annen måte: Hvordan vil en menighet se ut etter en tid dersom den på en mer direkte og uredde måte våger å forkynne og praktisere disippelskapstanken? Watson sier at kirken skal være både lys og salt i verden. Men litt etter litt har kirken blitt selvopptatt. Mange menigheter - særlig i den vestlige verden - fungerer som tilfluktssteder hvor mennesker skal komme inn for å oppleve det godt å være i kirken, få møtt egne behov og ha det hyggelig. Watson tar et oppgjør med det han kaller en "minimumskristendom", og sier at som kristne skal vi være *i* verden, men ikke *av* verden. Jesus kalte aldri sin disipler til å fornekte verden. Som salt og lys i verden, skulle kristne i stedet bekrefte verden - ikke slik den er, men slik den skal bli når den er helt og fullt forløst av Kristus.

Watson sier at mange menigheter står i fare for å trekke skarpe grenser mot verden. Det vil det være ulike terskler i de ulike kirkelige tradisjoner som man må overstige for å komme inn i fellesskapet. Som eksempler på slike terskler nevner han dåp, det å bli født på ny, ta et bevisst valg av Kristus som frelser, gjennomgå opplæring i kirkemedlemskapets betingelser osv. Alt dette er viktig for den som skal slutte seg til en menighet. Det blir ifølge Watson feil når disse tersklene oppleves så høye at de signaliserer en atskillelse fra verden i stedet for kallet til å gå med Kristus ut i verden - mer bevisst, mer resolutt, mer trofast.

En menighet som er preget av en slik "utenfra-inn-tenkning", er ifølge Watson en *assimilasjonsmenighet*. Den kan ha et mangfold av tilbud, til og med utadrettede, men hensikten er primært å assimilere og oppta medlemmer. Da Ordet ble menneske, var det Guds definitive erklæring om at mennesker og vår verden var verdt å frelse og er mulig å frelse. Og Jesu tjeneste på jord viste at han oppsøkte alminnelige mennesker og særlig de som ble oversett og avvist fra det gode selskap. I Guds paktstenkning ligger også dette at vi blir kalt til et paktsforhold med Gud for å være en velsignelse og et tegn for verden. Watson ønsker seg en Kristus-sentrert menighet som fungerer som en *åpent hus*. Den søker å se med friske øyne den verden Kristus ser, og vil ta del i Guds frelsesplan med verden.

Interessant nok ser Covenant Discipleship på den lille paktgruppen som hovedredskapet til å fremme holdninger hos den enkelte deltager som over tid vil virke som en surdeig i menigheten. Den lille gruppen er nøkkelen til å forandre en menighet fra å være et tilfluktsrom til å bli et åpent hus. Det sier litt om hvilken viktig lærdom man har funnet og tror har overføringsverdi fra de metodistiske klasse møter i 1700-tallets England. Covenant Discipleship har særlig hatt sitt nedslagsfelt i amerikanske menigheter. Jeg har ikke tilgang på materiale som viser hvordan paktgrupper fungerer i en menighetskontekst over en lengre tid. Jeg har derfor sendt en mail til David Watson med spørsmål om det fantes noen "research" eller data på hvordan paktgruppene fungerte i amerikanske menigheter. Her er svaret jeg fikk:

"The first answer is that we do not have a researched assessment of how Covenant Discipleship groups have impacted the church, and the reason is that we have not encouraged statistical work in this area. Rather, we have bent over backwards to avoid being viewed as a church program, and instead have tried to make the groups an integral part of congregational infrastructure. We found that early attempts to evaluate the impact of the work seemed to foster a fascination with programmatic success, thereby losing the purpose. Reports from individual congregations <navn på noen menigheter> indicate that their discipleship is much more intentional and their mission and ministry much more effective as a result of the groups. But across the church we have no systemic eval-

uation. This has meant much less visibility for the work, but also much less reliance on the technics of programmatic solutions that tend to fit Wesley's definition of enthusiasm, namely, seeking the end without the means."

4.4.5 Paktsgrupper – noe for oss?

I tillegg til de bøker David Watson har skrevet om metodistiske klassemøter og paktsgrupper, fikk jeg følge hans undervisning en hel uke i mitt Doctor of Ministry-studium våren 1995 på Wesley Theological Seminary. Jeg hadde da i flere år jobbet med det gruppeopplegget som kalles Vekstgrupper, og som danner grunnlaget for den kvalitative intervjuundersøkelsen i denne prosjektoppgaven. Jeg har allerede antydnet hva som kjennetegner en Vekstgruppe, og kommer tilbake med en grundigere gjennomgang i kapittel fem og seks.

Jeg vil nå ganske kort skissere likheter og ulikheter mellom paktsgrupper og vekstgrupper som jeg har observert. Likheten gjelder særlig graden av forpliktelse for gruppedeltagerne, et utadrettet siktemål for gruppen og omsorgen for hverandre. Ulikhetene mellom paktsgrupper og vekstgrupper går på varighet, innhold og i noen grad målsettingen med gruppen. Paktsgruppen møtes normalt hver uke, varer en time og setter ikke noe frist for når gruppen skal avsluttes for reorganisering eller danning av nye grupper. For Watson er deltagelse i en paktsgruppe nærmest som en livsstil å regne. Her er fokus på deltagerens liv i hverdagen, og samtalen og bønningen dreier seg i stor grad om hvordan uken har artet seg i forhold til den pakt gruppen har blitt enige om. I Vekstgruppen er det fire hovedområder på agendaen hver gang: bibelsamtale, bønn, vi deler med hverandre og utadrettet tjeneste. Møtet varer to timer – hver eller annenhver uke – og man setter en to års frist for gruppen varighet.

Selv om jeg ikke har personlig erfaring med paktsgrupper, har Watsons undervisning inspirert meg til å bli mer bevisst min wesleyanske arv i mitt arbeid med Vekstgruppene. Det gjelder særlig bibelsamtalen og den utadrettede tjeneste, slik de for eksempel har blitt vektlagt i den Vekstgruppen som vi startet på Finnsnes høsten 1997. Inspirert av Watson fikk den utadrettede tjeneste der en mer diakonal tilnærming, og i bibelsamtalen lot vi oss blant annet utfordre av en frigjøringsteologisk tilnæringsmåte til Bibelen. Jeg vil som sagt komme nærmere inn på dette i kapittel 5 og 6 når jeg redegjør for den kvalitative intervjuundersøkelsen av medlemmer i Vekstgruppen på Finnsnes.

Til slutt vil jeg si at David Watsons Covenant Discipleship er et så spennende og utfordrende forsøk på å overføre klassemøtenes visjon og ideologi til vår tid, at jeg har valgt å ta det med i dette kapittel om smågruppen som sted for holdningsskapende arbeid. Jeg ser ikke bort fra at jeg vil forsøke å starte paktsgrupper i en menighet, ikke i stedet for vekst- eller bibelgrupper, men snarere som et litt annerledes supplement. Jeg tror det er verdt å prøve!

4.5 Noen sluttrefleksjoner

Spørsmålene jeg reiste innledningsvis i dette kapitlet var: På hvilke måter kan kristen spiritualitet finne sine uttrykk i dag? Hva kjennetegner fellesskapet i en smågruppe som fremmer endringer og kristen vekst hos deltagerne? Hvilke virkemidler skal til for at slik prosess skal finne sted?

Vi har sett hvordan Wesley prøvde å besvare dette spørsmålet gjennom de metodistiske klassene i 1700-tallets England. Jeg har også prøvd å fange opp noe det svar David Watson gjennom Covenant Discipleship har forsøkt å gi på spørsmålet - inspirert av Wesleys klassemøter. Hva er viktige moment når

vi ut fra en norsk menighetskontekst skal vurdere smågruppen som en holdningsskapende arena – og da med de metodistiske klasse møtene som et slags bakteppe for en slik vurdering?

4.5.1 Smågruppen har en egenverdi

Den lille gruppen har en egenverdi i kraft av at den er liten og uformell i strukturen. Deltagerne får en følelse av nærhet og gis en mulighet til å bli sett og hørt som ikke vil være tilsvarende i en større gudstjenesteforsamling. Klasse møtene med sine 10-12 medlemmer understreker dette poeng. Som jeg var inne på i kapittel 2, vil jeg nødig sette smågruppen opp mot gudstjenesten. Likevel er det hevet over tvil at den lille gruppen som sådan møter grunnleggende behov for tilhørighet og omsorg som blir atskillig vanskeligere i en større gudstjenesteforsamling. En menighet som bare satser sitt arbeid på storgruppen i form av gudstjenester og offentlige møter, overser etter min mening et svært viktig element i sin strategi. Deltagelse i gudstjenestens storsamling og regelmessige samlinger i en smågruppe, vil være et godt vekselbruk for en menighet. I smågruppen våger noen for første gang å be høyt, sette ord på sin tro og sin tvil, dele hverdagslivets sorger og gleder i en nær og varm atmosfære. Derfor har gruppen sin unike egenverdi.

4.5.2 Smågruppen – hvem er den til for?

I en tid hvor mange menigheter arbeider seriøst med strategier og mål for sitt arbeid, kommer gruppen raskt frem i diskusjonen. En kan i sin iver etter menighetsvekst, komme i skade for å vurdere smågruppen bare som et ledd i en vekststrategi. Satt på spissen: hvem er gruppen til for? Menighetens behov eller menneskers behov? Jeg vet at disse ikke behøver å motsi hverandre, men jeg reiser likevel spørsmålet. Ser vi på de metodistiske klasse møtene, er det lett å vurdere dem kirkehistorisk eller organisasjonshistorisk som et uttrykk for Wesleys organisasjonstalent. Så lenge han levde, var hovedregelen at han utpekte klasse lederne. Han forsynte også klassene med agendaen – de alminnelige regler. Var de dermed toppstyrt eller hadde de som primæroppgave å møte enkeltmenneskers behov?

Ved å vektlegge klassene som et nådemiddel (a prudential means of grace) og gjøre deltagelse obligatorisk, gav Wesley et signal om hvor viktige de var. Men det var også et signal om at metodismen ønsket å være en nærhetsvekkelse. Klassene møtte livsnære behov hos deltagerne både sosialt og åndelig og hadde et demokratisk og medmenneskelig trekk ved at alminnelige mennesker ble hørt og sett.

Jeg ser paralleller mellom 1700-tallets engelske industrisamfunn og dagens høyteknologisamfunn. Sosiale nettverk rakner og skaper ensomhet og fremmedgjøring. I det vakuum som oppstår, ser vi tegn på at åndelige verdier blir etterspurt. De er viktige faktorer for menneskers identitet og mening. Den åndelige lengsel i dag tar ofte en mer privatiserende retning. Kristne grunnsannheter tas ikke for gitt og kirken kritiseres for ikke å møte menneskers lengsel. Oppsøker lengtende mennesker en kirke, skjer det helst på spesielle gudstjenester eller ved feriebesøk i utlandet.

Men jeg tror den åndelige lengsel også vil få mennesker til å spørre etter mer enn det mystiske ved religionen. De vil speide etter veier der de kan kjenne seg møtt på grunnleggende behov for nærhet og fellesskap. De menigheter som tar utgangspunkt i vanlige menneskers hverdag og våger å gå nye veier i arbeidet med smågrupper - både hva innhold og form angår – vil kunne møte livsnære behov hos dagens mennesker. En slik gruppe vil bli en motkultur mot en privatiserende gudstro og en ensomhet midt i det stressede hverdagslivet. En bibelgruppe kan jo la Bibelen få være en veiviser i spørsmål som berører den enkeltes hverdag, og ikke bare en grunnbok for studium av et mer teoretisk emne. En samtalegruppe kan jo starte med deltagerens livssituasjon og så finne bibelske tilknytningspunkter. Det kan være enkle grep

som gir deltagerne i en liten gruppe en følelse av at deres livssituasjon blir tatt på alvor, ja, at gruppen oppleves å være til for dem.

I de svenske dialoggruppene som jeg refererer til i kapittel 2, fikk vi et eksempel på grupper som på en meget direkte måte er til på deltagerens premisser. Samtalen om deltagerens livssituasjon er hovedsaken på gruppens agenda. Ingen får komme med noen ferdige fasitsvar på det den enkelte kjemper med, ingen utenfor gruppen får bestemme hva som skal være tema for deres samtale. Dialoggruppen er deltagerstyrt og er helt og holdent til for deltagerne. Her er det ingen klar leder som styrer, og likevel blir gruppen enige om en del grunnleggende kjøreregler for sin samværs- og samtaleform.

Noe av det samme prinsippet gjelder i paktgruppene som jeg henviste til ovenfor. Der jobber deltagerne fram en pakt - riktig nok ut fra et foreslått grunnriss og med klare føringer for hva som bør være med i pakt. Men det endelige resultat kommer etter en demokratisk prosess i gruppen. I Vekstgruppen – som jeg har arbeidet mest med – er nødvendigheten av en som leder gruppen og et "program" med progresjon betont, men etter min mening ikke overbetont. Uansett hvilken eller hvilke gruppemodeller en menighet vil gå for i sitt arbeid, bør en ha drøftet gruppens mål og mening. For meg vil det være avgjørende at deltagerne i størst mulig grad gjøres ansvarlig for sin egen deltagelse og utvikling i gruppen. Det er viktig å kjenne et eierforhold både til gruppens opplegg og intensjon.

4.5.3 Smågruppens mål og mening?

Når vi har sett litt nærmere på hva som kjennetegnet de metodistiske klassemøtene, kan en lett få følelsen av at de satte formingen av deltagerens kristne karakter så høyt på prioritetslisten, at det grenset til det ensporede. Jeg har forsøkt å begrunne at klassene hadde en allsidig tilnærming til dette temaet. Men det som klassemøtene lærer oss, er viktigheten av et mål og en mening med smågruppen. De som sluttet seg til en klasse, visste i noen grad hva de søkte og hva de kunne forvente å få, fordi disse gruppene hadde en tydelig agenda.

Har en menighet anledning til det – med hensyn til størrelse og lederkapasitet – vil det være en fordel å la ulike gruppemodeller eksistere side om side. Noen grupper kan ha en lavere terskel når det gjelder mål og forpliktelse, mens andre kan ha klarere definert hva de vil. For Wesley var metodistisk tro og liv bestemmende for klassenes mål og mening. Derfor ble det holdningsskapende element vektlagt. Helliggjørelse var en prosess som skulle gjøre et menneske til en bedre Jesu etterfølger i hverdagen, og klassen var virkemidlet eller nådemidlet for dette livslange prosjektet.

Jeg tror vi tjener på å være tydelige på hva som er en gruppes mål og mening. For noen grupper vil en klart definert leder være en del av denne strategi, mens i andre sammenhenger vil en gruppes definerte rammebetingelser fylle et slikt behov, og dermed gjøre en bestemt leder av gruppen mindre viktig. Selv om gruppen har en egenverdi - slik jeg har nevnt tidligere - tror jeg deltagelse i en gruppe blir en mer positiv og utbytterik erfaring der hvor en har definert noen mål. For noen grupper er dette signalet tydelig allerede gjennom navnet på gruppen. Sorggruppe eller selvhjelpsgruppe for Anonyme Alkoholikere eller andre typer avhengighet, forteller hva en slik gruppe har på agendaen. På samme måte tror jeg vi både kan være tydeligere og mer frimodige i å tilby smågrupper i menigheten som har holdningsskapende prosesser som en viktig prioritet.

En deltager i Vekstgruppen på Finnsnes sier at hun opplever gruppen som "meldestasjon" for hvordan det virkelige livet er. En annen av de intervjuede i undersøkelsen mener at en viktig måte å skape åpne holdninger i Vekstgruppen på, er stadig å samtale om det å leve åpent og utadvendt, samtidig som man er seg bevisst at en praktiserer det som en snakker om. Hun sier:

”...jeg tror at alle vi mennesker trenger det lille, tette, nære fellesskapet for å fungere som mennesker. Hvis jeg får tilfredsstilt de behovene ...i ei lita gruppe, de grunnleggende menneskelige behov, åndelige behov som jeg har, så kan jeg yte mer for andre etterpå, og dermed kan jeg på en måte ha fått styrke og kraft og inspirasjon til å gå ut og være noe for andre.”

En liten gruppe er holdningsskapende når mennesker møtes for å praktisere *den kristne samtale*. Når vi samtaler, ser vi hverandre og blir sett, hører vi hverandre og blir hørt. Den kristne samtalen er i dag truet av en fritid som blir mer fokusert på behovet for underholdning og avkobling enn oppbyggelse og åndelig vekst. En stresset hverdagssituasjon krymper tid og rom for den kristne samtalen. Jeg tror deltagelse i en gruppe hvor den kristne samtalen praktiseres, vil bli stadig viktigere. For Wesley var den kristne samtalen (the Christian conference) et nådemiddel.

For de metodistiske klasse møtene var det jeg har kalt *styringsverktøyet* viktig i den holdningsskapende prosess. For Wesley var dette verktøyet de alminnelige regler med barmhjertighets- og fromhetsgjerninger. De la ”føringer” for samtalen og var et hjelpemiddel for en gjensidig ansvarliggjøring (mutual accountability). En gruppe som har som mål å være holdningsskapende, kan la dette anliggende prege agendaen på andre måter. En bibelsamtale hvor en stadig spør hva den bibelske sannhet betyr for mitt liv som en kristen i hverdagen, vil fremme livsnære holdninger. Klasse møtene utfordrer oss som sagt på tydelighet for gruppens mål og mening, samtidig som den oppmuntrer til å la flere gruppemodeller fungere side om side i en menighet.

5. Den kvalitative intervjumetode

I dette kapitlet skal jeg redegjøre for mitt valg av metode for denne prosjektoppgaven. Jeg har valgt å bruk den kvalitative intervjumetode.

5.1 Metodevalg

Til grunn for mitt valg av metode for prosjektoppgaven, ligger Steinar Kvale: *Det kvalitative forskningsintervju* (1997) og Irving Seidman *Interviewing as Qualitative Research* (1998). Samtalen er en helt grunnleggende måte å kommunisere mennesker i mellom. Gjennom samtalen lærer vi å kjenne andres erfaringer, følelser og håp, og om den verden de lever i. Steinar Kvale sier at det kvalitative intervjuet er basert på den hverdagslige samtale, men at det er en *faglig* samtale. Han definerer denne metoden som "et intervju som har som mål å innhente beskrivelser av den intervjuedes livsverden, med henblikk på fortolkning av de beskrevne fenomenene." (Kvale, 1998, 21). Metoden sammenligner han med en reise, der intervjueren er en reisende forteller og hans opplevelser blir en historie som skal fortelles ved hjemkomsten.

Intervjueren/den reisende vandrer gjennom landskapet og deltar i samtaler med folk han treffer på veien. Den reisende utforsker ulike deler av landet, enten som ukjent territorium eller ved hjelp av kart, og flakker fritt omkring. Den reisende kan også med hensikt oppsøke visse områder eller temaer ved å følge en *metode*, i den opprinnelige greske betydningen "et veivalg som fører til målet". Intervjueren streifer omkring sammen med lokalbefolkningen, stiller spørsmål slik at de som blir spurt, forteller sine historier, konverserer med dem i den opprinnelige betydningen av ordet *konversere*, "vandre rundt sammen med".

Det den reisende beretteren hører og ser blir kvalitativt beskrevet, og blir rekonstruert som historier som kan fortelles til befolkningen i intervjuerens hjemland, og muligens også til dem intervjueren "vandret" sammen med. De opprinnelige fortellingenes betydnings-potensiale fremheves og presenteres gjennom den reisendes egne tolkninger. Fortellingene bearbeides – og slik de fremstår i sin nye, estetiske form er de overbevisende og gyldiggjøres gjennom den virkning de har på tilhørerne.

Reisen kan føre til mer enn ny kunnskap – det kan også skje en forandring med den reisende. Reisen kan spore til ettertanke og refleksjon, og dermed vise intervjueren vei til ny selvinnikt, så vel som avsløre verdier og tradisjoner som tidligere er tatt for gitt. Den forvandlende virkningen av det å reise er uttrykt i det tyske *Bildungsreise* – en dannelsesreise. Gjennom konversasjon kan den reisende også gi andre ny forståelse og innsikt, når de gjennom sine beretninger begynner å reflektere over sider ved deres egen kultur som tidligere syntes selvsagte og naturgitte. (Kvale 1997, 20)

Det finnes få standardregler for kvalitativ forskning, og denne metoden kan derfor virke ustrukturert og ustandardisert. De ulike intervjuer og intervjuanalyser kan variere like mye som måten å lese en tekst på. Derfor har metoden blitt sett på som mindre seriøs enn for eksempel den kvantitative spørreundersøkelsen. I følge Kvale skyldes det den tidligere dominans av en positivistisk vitenskapsfilosofi. Her var naturvitenskapen det metodiske ideal for samfunnsvitenskapen. Kun eksakte data, som kunne kvantifiseres, kunne gi grunnlag for allmenne lover om menneskelig atferd. Meningstolkninger ut fra menneskelige samtaler falt utenfor en positivistisk vitenskapsforståelse (Kvale 1997, 40).

"Et intervju er bokstavelig talt et *inter view*, en utveksling av synspunkter mellom to personer om et tema av felles interesse" (Kvale 1997, 28). Gjennom denne utveksling av synspunkter mellom intervjuer og

intervjuperson, får en frem viktig kunnskap. Som intervjuer vil jeg prøve å være en “medvandrer” – en som “vandrer rundt sammen med” den intervjuede (jfr. betydningen av det latinske ordet *konversere*). Målet er at kunnskapen om de holdninger som deltagelse i gruppen hadde gitt, skal komme til uttrykk så spontant og ekte som mulig.

Den kvalitative metoden ble et naturlig arbeidsredskap for min oppgave, også fordi samtalen er det bærende element i en liten gruppe. Vekstgruppen på Finnsnes – som undersøkelsen omfatter - består av 6 personer. Jeg vurderte å la intervjuet finne sted med gruppen samlet, i stedet for med hver enkelt deltager. Dermed ville intervjuformen stå i stil til det som lå til grunn for undersøkelsen – nemlig hva samværet og samtalen i gruppen har betydd for den enkelte deltakers livssituasjon. Når jeg valgte å intervju hver enkelt deltager, var det fordi jeg anså at den enkelte deltakers synspunkter, erfaringer, følelser og integritet ville bli best ivarettatt på den måten.

5.2 Forandringer underveis

Da jeg startet prosessen med å skrive min prosjektoppgave, bodde jeg i Bergen og var pastor i Første Metodistkirke i Fyllingsdalen. Temaet formulert for oppgaven var: “Christian Spirituality – Mystery and Lifestyle”. Det teologiske premiss var utformet slik: “Christian spirituality is Mystery and Lifestyle. A local church that is living out this spirituality, will be a sign of the coming kingdom of God.” Og spørsmålet jeg ønsket og besvare var: “How can a local Methodist Church live out such a spirituality, and in what ways is this forming the members and the ministry of the church?”

Slik oppgaven var beskrevet, ville den bli mye videre og mer omfattende enn det som jeg i dag har landet på. Den skulle omfatte menigheten som en møteplass for Gud (mysteriet) og hvilke konsekvenser dette fikk i menighetens diakonale tjeneste og i/ut fra Vekstgruppene (livsstilen). Siden 1990 hadde jeg startet og ledet tre Vekstgrupper i Bergen, og den kvalitative intervjuundersøkelsen skulle primært gjennomføres blant ledere og deltagere i disse gruppene.

Flytting fra Bergen til Finnsnes kort tid etter at prosjektoppgaven var påbegynt, gjorde at fortsettelsen måtte bli ut fra endrede forutsetninger. Hovedkonseptet ble beholdt, til å begynne med også temaet. Etter hvert som tiden har gått, har oppgavens omfang og fokus blitt smalere. Her har utgangspunktet for den kvalitative undersøkelsen vært deltagerne i en Vekstgruppe. En del justeringer av ordlyd og vektlegging har også skjedd siden jeg startet intervjuundersøkelsen og begynte å bearbeide den. Jeg vurderer ikke disse endringene som så avgjørende at intervjuene får mindre verdi i forhold til det spørsmålet oppgaven reiser. Da jeg gjorde henvendelse om deltagelse i undersøkelsen i juni 1998, skrev jeg bl.a.:

Jeg jobber med en prosjektoppgave i forbindelse med mitt Doctor of Ministry-studium. Den har tittelen “Kristen spiritualitet - mysterium og livsførsel”. Jeg er på jakt etter en spiritualitet som kombinerer Kristusmysteriet og livet som en kristen i hverdagen. Wesley bruker begrepet “hellighet i hjerte (mysteriet) og liv (livsførselen)”. Spørsmålet som jeg vil prøve å besvare i prosjektoppgaven er: “På hvilke måter kan smågrupper i menigheten skape holdninger som fremmer en slik kristen spiritualitet?” (Vedlegg 1)

Som tittel på oppgaven har jeg nå: “Kristen spiritualitet i smågrupper i menigheten.” Spørsmålet som jeg prøver å besvare, blir derfor i den omarbeidde versjon slik: “På hvilke måter kan smågrupper i menigheten skape holdninger som fremmer en livsnær kristen spiritualitet?” Ordet livsnær har jeg hentet fra ei bok av Christian Schwarz, som i norsk oversettelse heter *Naturlig kirkevekst* (1998). Ett av åtte kjennetegn på en levende menighet, er ifølge Schwarz “livsnære grupper”. Ordet livsnær er ikke noen

vanlig brukt norsk ord, men jeg har i kapittel 2 gitt en definisjon av ordet. Livsnære grupper er grupper som har på sin agenda å oppmuntre deltagerne til å dele sin livserfaringer – både på godt og vondt. Det er grupper som gir deltagerne en følelse av at det som berører mitt liv i hverdagen, mine gleder så vel som mine smerter, er relevant å bringe i samtale, bønn og i ulike uttrykk for gjensidig omsorg. En gruppe som står for en kristen spiritualitet som ikke er livsnær, vil for eksempel legge hovedvekt på et kunnskapsbasert bibelstudium til forskjell fra en bibelsamtale der et viktig spørsmål vil være: "Hva betyr dette for meg og mitt liv?"

Som nevnt anser jeg ikke de endringer som ble gjort underveis i prosjektoppgaven for å være av så omfattende, at det svekker resultatet av intervjuundersøkelsen. Etter min mening dreier det seg mest om språkbruk og i mindre grad om forskyvninger i vektlegging.

5.3 Bakgrunn for intervjuundersøkelsen

Høsten 1997 startet vi ei Vekstgruppe i Metodistkirken på Finnsnes. Årsaken til det var blant annet at jeg høsten 1996 ble ansatt som pastor i menigheten. Fra min forrige ansettelse hadde jeg overveiende gode erfaringer med Vekstgrupper, og fant det utfordrende å starte med et lignende arbeid også på Finnsnes. En idédugnad i menigheten høsten 1996, understreket behovet for små grupper. Selv om menigheten er liten, har det vært min erfaring at samværsformen i små grupper gir en "tettere" følelse av fellesskap. Jeg mente dessuten ut fra tidligere erfaringer, at denne arbeidsformen både ville skape holdninger og handlinger, særlig med tanke på utadrettet tjeneste.

Da vi skulle starte Vekstgruppe på Finnsnes, ble vi som ledere enige om å la denne få et enda mer livsnært preg enn hva tilfellet hadde vært i de tidligere gruppene vi hadde ledet. Mest synlig ble dette i valget av bibelsamtaleopplegget. Vi følte at på de andre kjerneområdene for Vekstgruppen, som bønn, omsorg for hverandre og utadrettet virksomhet, var vi mer bevisste på å finne en tone som var naturlig for vår gruppe, enn å tilfredsstille alle sider ved opplegget som er skissert i lederhåndboka for Vekstgrupper (Churches Alive, 1980).

Invitasjonen til å være med i en slik gruppe, ble kunngjort både i menighetens info, fra prekestolen, i menighetsmøte og ved personlig rekruttering. I utgangspunktet kunne alle som hadde lyst, få være med. Det ble understreket følgende viktige forutsetninger for de som ville melde seg:

- ❑ Vekstgruppen skulle møtes annenhver uke i to timer på kveldstid i et privat hjem.
- ❑ Gruppen skulle være sammen i to år og så oppløses.
- ❑ Gruppen skulle ha et fast lederpar.
- ❑ Gruppen skulle ha sitt fokus på fire områder: Bibelsamtale, bønn, vi deler med hverandre, utadrettet aktivitet. Dessuten ville enkel servering være en del av hver gruppesamling.
- ❑ Vekstgruppens mål skulle være å dyktiggjøre mennesker til å være Jesu etterfølgere i vår tid.
- ❑ De som ville være med, måtte være villige til å gi gruppen høy prioritet i form av deltagelse og forberedelse til gruppesamlingene.
- ❑ Gruppen skulle være åpen for mennesker av begge kjønn med ulikhet i alder, sivil og sosial status, kristen bakgrunn og ideelt sett ha 8-12 deltagere.

- Når gruppen var kommet i gang, skulle det ikke åpnes for å ta inn nye i løpet av perioden på to år som gruppen skulle være sammen. Unntak fra regelen skulle tas opp og avgjøres i gruppen.

Ettersom gudstjenestekjernen i Finnsnes Metodistkirke ligger på ca. 30 personer, barn inkludert, var det realistisk å tro at et tilstrekkelig antall personer ville melde seg til at vi kunne starte en gruppe. Det ville bli en pionergruppe av dette slaget på Finnsnes. 6 personer meldte sin interesse, slik at vi kunne starte høsten 1997 med en gruppe på 8 personer – inklusive to ledere - i alderen 25-52 år, seks kvinner og to menn. I løpet av tiden gruppen har vært sammen, har tre deltagere av ulike grunner valgt å slutte i gruppen: en etter et halvt år, en etter 8 måneder og en etter ett år. En ny har blitt med et halvt års tid etter gruppestart, slik at gruppen besto av 6 deltagere høsten 1998, da intervjuundersøkelsen ble gjennomført. Gruppen har hele tiden hatt et markert kvinneoverskudd.

Av de som startet i Vekstgruppen, tilhørte fem Metodistkirken i fullt medlemskap, mens tre tilhørte andre kirkesamfunn. I tiden gruppen har vært sammen, har to av gruppedeltagerne sluttet seg til Metodistkirken i fullt medlemskap, noe jeg tror gruppen kan ha vært en medvirkende årsak til. En annen ting som er verdt å merke seg, er at nesten alle medlemmene i Vekstgruppen er tilflyttere til Finnsnes fra ulike kanter av landet. Tiden deltagerne har bodd i kommunen, spenner fra et par år til 25 år.

5.4 Intervjuguide

Intervjuguiden (vedlegg 3) ble utformet inspirert av Irving Seidmans bok *Interviewing as Qualitative Research* (1998). Han anbefaler en tredelt intervjuserie, hvor de tre delene skal være atskilt i tid. Ut fra Seidmans erfaringer, anbefaler han å la det gå 3-7 dager mellom hvert av de tre intervjuene. Jeg vurderte ikke mitt datagrunnlag for så omfattende, at jeg valgte å gjennomføre hans forslag til tre i tid atskilte intervjuer. Jeg valgte å foreta ett intervju, men la guiden min inspireres av Seidmans tre fokus.

Intervjuguiden består derfor av tre hoveddeler: *Første del* spør etter den intervjuedes personlige bakgrunn og livshistorie. Det er gjort for å sette deltagerens erfaringer fra Vekstgruppen inn i en kontekst. Deres eget liv som kristne - så lenge de har vært seg det bevisst - med både problemer og gleder samt deltagelse i andre grupper, er en viktig kontekst for deres gruppeerfaringer. I utformingen av intervjuguiden, har jeg forsøkt å ha Seidmans råd i bakhodet, ved at jeg unngår hvorfor-spørsmål og i stedet fokuserer på hvordan-spørsmål. I stedet for å spørre hvorfor de ble en kristen, spør jeg for eksempel om hvilke faktorer de opplevde som viktigste til at de ble kristne?

Andre del forsøker å få frem de ulike erfaringer deltagerne har fra det første året i Vekstgruppen. Spørsmålene er erfaringsbaserte, fra mer generelle til at deltagerne blir bedt om å rekonstruere så mange detaljer som mulig fra de områdene Vekstgruppen har arbeidet med: bibelsamtale, bønn, vi deler med hverandre og utadrettet tjeneste. Her spørres det ikke så mye etter meninger som erfaringer, og om mulig eksempler som illustrerer disse erfaringene fra den enkeltes deltagelse i Vekstgruppen.

Tredje del legger opp til noen refleksjoner på bakgrunn av de erfaringer informantene har fra Vekstgruppen. Her er det viktig at deltagernes mening kommer fram om de erfaringene de har gjort i gruppen. Ikke et sett med fasitsvar eller "rette" meninger, men hva deltagelsen har betydd for den enkelte ut fra gruppens intensjon og mål. Selv om det er først i siste del av intervjuet at det spørres etter deltagernes forståelse av erfaringer de har gjort seg, er de to første delene avgjort meningsdannende

erfaringer, nettopp fordi deltagerne gjennom intervjuet utfordres til å sette ord på sine erfaringer. (Seidman 1998, 11-14)

5.5 Gjennomføring av intervjuene

Da Vekstgruppen hadde vært sammen i ett år, ble seks av deltagerne spurt om å være med i intervjuundersøkelsen. Forespørselen skjedde i form av et likelydende brev (vedlegg 1). Brevet forklarte kort bakgrunnen for prosjektoppgaven og spørsmålet som oppgaven skulle forsøke å besvare. De som sa seg villige til å være informanter, ble bedt om en samtale på 1-2 timer om de erfaringene de hadde etter ett år som deltager i Vekstgruppen. Tid og sted for intervjuene ble angitt, og mine telefonnummer ble oppgitt slik at den enkelte kunne ta kontakt og eventuelt komme med sine kommentarer eller spørsmål.

Som etiske retningslinjer for undersøkelsen betonte jeg i brevet min taushetsplikt og at opplysninger fra samtalen skulle anonymiseres. Videre skulle opplysninger ikke brukes som kunne identifisere den enkelte deltager. Samtalen skulle taes opp på lydband og disse skulle oppbevares på mitt kontor i låst boks. Bare jeg selv og min veileder Roald Kristiansen skulle ha anledning til å lytte på båndene og disse skulle slettes når undersøkelsen var avsluttet. Videre ble det presisert at deltagelse i intervjuundersøkelsen var frivillig, og åpnet adgang til å trekke seg underveis. Dette ble presisert, fordi jeg som intervjuer samtidig er en av lederne i gruppen. Dermed kunne noen lett føle at de måtte være med av høflighets- eller lojalitetshensyn. Sammen med brevet fulgte en samtykkeerklæring (vedlegg 2). De som svarte ja til å delta, skulle returnere denne i svarkonvolutt til min postadresse.

Forespørsel om deltagelse i intervjuundersøkelsen ble sendt alle seks deltagerne i gruppen, bortsett fra meg selv som er leder og intervjuer. Fem av de seks forespurte gruppedeltagerne stilte seg positive til å være med på intervjuundersøkelsen, mens en var negativ, sannsynligvis fordi vedkommende etter sommeren valgte å slutte i gruppen. Alle fem er kvinner i alderen 31-54 år.

De fem informantene hadde ikke sett intervjuguiden (vedlegg 3) som jeg hadde utarbeidet, før de ble intervjuet. Intervjuene ble holdt i tiden 16.10- 09.11.1998, noe senere enn planlagt. Det hadde sammenheng med at jeg brakk foten tidlig på høsten og ble sykemeldt. Ved ett av intervjuene skjedde det som ikke skal skje i en slik undersøkelse. Da intervjuet var ferdig, hadde ikke pauseknappen blitt slått av og ingenting var tatt opp. Vi gjentok intervjuet en uke senere med godt resultat.

I dag innser jeg at det beste utbyttet av intervjuene hadde jeg fått dersom de var blitt gjennomført like før sommerferien, da det første året av gruppen nettopp var avsluttet og erfaringene helt ferske. En del av svarene, særlig de som gjelder bibelsamtaleopplegget i gruppen, bar preg av at det var noen måneder siden vi hadde benyttet det, da undersøkelsen ble gjennomført. Vi hadde nemlig bestemt oss for å prøve et annet opplegg det siste året gruppen var sammen for å skape litt variasjon. Derfor var det ved tiden for intervjuene, fire måneder siden vi hadde brukt metaforene vindu, speil og lampe i vår tilnærming til bibeltekstene (jfr. gjennomgang av bibelsamtaleopplegget).

5.5 Kvalitetssikring av intervjuene

Tre av intervjuene foregikk i min egen stue, to av dem foregikk på mitt kontor. Intervjuene ble tatt opp på kassettpiller og deretter avspilt og transkribert. Etter at intervjuene var gjennomført og transkriberingen forelå, fikk informantene sine transkriberte intervju til gjennomlesning. Jeg ønsket å få vite om det var noe de ønsket å klargjøre av det de hadde sagt. Noen få språklige ting ble justert, i et par tilfeller der jeg hadde hatt litt vanskelig for å høre hva som var blitt sagt i intervjuet. Ellers kunne informantene stå for det de hadde sagt, selv om det for de fleste var nytt og uvant å se hvordan muntlig samtale artet seg i skriftlig form.

I flg. Kvale (1997, 126-127), er de fem viktigste analysemetodene av et intervju:

- 1) *Meningsfortetting*, ved at lange setninger komprimeres til kortere setninger, slik at intervjuerens mening gjengis med få ord.
- 2) *Meningskategorisering*, dvs. at intervjuet kodes i kategorier
- 3) *Narrativ strukturering* som betyr en tidsmessing og sosial organisering av teksten
- 4) *Meningsstolkning*, hvor målet er en dypere og mer eller mindre spekulativ tolkning av teksten. Denne tolkningsmetoden fører vanligvis til en tekstutvidelse.
- 5) *Meningsgenerering gjennom ad hoc-metoder*.

Den første groanalysen av intervjuene, benyttet jeg en form for meningskategorisering. Jeg sorterte svarene til de fem informantene ut fra disposisjonen i intervjuguiden. Første hovedkategori var informantenes livshistorie, andre kategori handlet om erfaringer fra ett år som deltager i Vekstgruppen og tredje kategori var noen refleksjoner på bakgrunn av disse erfaringene. Deretter foretok jeg viss grad av meningsfortetting, blandet med kortere eller lengre sitater fra informantene. Denne groanalysen ble så delt ut til informantene, hvor det var merket av i teksten det som den enkelte hadde sagt i sitats form eller ved min meningsfortetting.

Min intensjon var å foreta en kvalitetssikring ved å sjekke at informantene kunne stå inne for den meningsfortetting som jeg hadde foretatt av de transkriberte intervjuene og gi en tilbakemelding på det. Dessuten ba jeg informantene godkjenne at det som de hadde til gjennomlesning, kunne bli brukt i det skrevne materialet, selv om det ikke var sikkert at alt ville bli benyttet. Dette gjorde jeg fordi gruppen er så pass liten, og fordi muligheten til å identifisere informantene er relativt stor blant venner og kjente i menigheten. Stort sett var det kun noen språklige omskrivninger informantene ønsket, for å gjøre det tydeligere hva de hadde ment. En ønsket ett lite avsnitt – uvesentlig for oppgaven – fjernet. Ellers ga alle sin godkjenning til at materialet, slik det forelå i den utskrevne groanalysen, kunne benyttes i undersøkelsen.

I kapittel 6 – Den kvalitative intervjuundersøkelsen – foreligger resultatet av intervjuene, analysert ved hjelp av den kvalitative intervjumetoden. Analysemetoden jeg har benyttet, kommer nok nærmest den Kvale kaller *Ad hoc meningsgenerering*, hvor jeg ikke har brukt noen standardmetode, men en fritt samspill mellom ulike teknikker. Likevel har jeg særlig hatt øye for intervjuets narrative dimensjon, både ved å få informantene til å fortelle sin livshistorie og ved stadig å spørre dem om å gi eksempler på sine erfaringer fra Vekstgruppen. Jeg ønsket å la intervjuet i størst mulig grad ha fortellingens form, også ved at jeg forsøkte å hente frem eksempelfortellinger underveis i intervjuet.

6. Den kvalitative intervjuundersøkelsen

Vi skal i dette kapitlet se på resultatene av den kvalitative intervjuundersøkelsen av fem deltagere i en Vekstgruppe på Finnsnes. Jeg har i det foregående kapittel gitt en oversikt over Vekstgruppens målsetting og innhold, men skal i dette kapittel gå grundigere gjennom hva en Vekstgruppe er og hva som kjennetegner dens fire virksomhetsområder: bibelsamtale, bønn, vi deler med hverandre og utadrettet tjeneste. Deretter redegjør jeg for spørsmålsguiden som ble utarbeidet til intervjustudien, før jeg lar informantene fortelle sin historie og komme med sine refleksjoner etter å ha deltatt i Vekstgruppen i ett år.

6.1 Innledning

6.1.1 Oppstart og utfordring

Forhåndsinformasjon er viktig når man skal starte en Vekstgruppe. Orienteringen om gruppearbeidet og vervingen av deltagere til gruppen på Finnsnes, skjedde på en så åpen og inkluderende måte som mulig: i menighetens INFO, fra prekestolen og på menighetsmøter. Dette ble gjort for å motvirke kritikk om at Vekstgruppen er for de spesielt utvalgte og håndplukkede. I tillegg fikk enkelte, som på forhånd hadde uttrykt ønske om å være med i en gruppe, en konkret utfordring om delta.

6.1.2 Gruppeledelse og målsetting

Vekstgruppene skal ha en fast leder eller lederpar. En av kvalifikasjonene for å være leder, er at en har vært med som deltager i en Vekstgruppe tidligere eller gjennomgått et lederkurs. Vi var to i menigheten som oppfylte disse kriteriene - min hustru og jeg selv - og vi ble derfor ledere for den første gruppen på Finnsnes. Det ideelle er at man i gruppen kan ha et par deltagere, som kan være potensielle ledere i nye grupper. Vekstgruppen har et mål for tiden den skal være sammen og en progresjon i det deltagerne skal jobbe med. Dermed har de som blir med, en idé om hva de går til. Denne forutsigbarheten på bakgrunn av forhåndsinformasjon som er gitt, er en viktig trygghetsfaktor. Målet med gruppen er å fremme disippelskap og Kristus-etterfølgelse i hverdagen.

Min erfaring er at vi her til lands er altfor vage og defensive når vi vil utfordre mennesker til å være med i en gruppe. Jo klarere vi understreker ansvaret og forpliktelsen til å gi gruppedeltagelsen høy prioritet, jo større opplever de som blir med, utfordringen. Folk er ikke så redde for utfordringer som vi tror. Det verste er å forholde seg til gruppedeltagere, som i sin holdning signaliserer at lederne må være lykkelige for at de i det hele tatt kommer når gruppen samles.

6.1.3 Størrelse og sammensetning

En Vekstgruppe bør verken være for liten eller for stor: minimum 6-7 og maks 12 personer, fortrinnsvis av begge kjønn med ulik alder, modenhet og sivil status. Noen vil kanskje si at det er en fordel med en så homogen gruppe som mulig. Det kan selvsagt være en hjelp at det ikke er for store ulikheter og spenninger, særlig i den første gruppen en menighet starter - pionerguppen. Men generelt er min erfaring at ulikheter i åndelig bakgrunn, alder og modenhet kan være en rik og spennende utfordring. Til Vekstgruppen på Finnsnes meldte det seg 8 deltagere – inklusive de to lederne – verken mer eller mindre.

6.1.4 Samlingssted og hyppighet

Det er en fordel at en Vekstgruppe møtes i private hjem - gjerne på omgang med f.eks. en måned i hvert hjem - fordi hjemmet gir en uformell atmosfære som lettere skaper fellesskap og trygghet. Gruppen bør møtes regelmessig - ikke sjeldnere enn annenhver uke. Skal man bygge et fellesskap, bør det ikke være for lange avbrekk mellom hver samling. På Finnsnes ble vi enige om å møtes annenhver uke, og gruppen har gått på omgang i hjemmene til deltagerne.

En Vekstgruppe bør ha en avtalt funksjonstid. Vi ble på forhånd enige om at gruppen skulle fungere sammen i to år, og så oppløses. Årsakene til det er flere:

- a) Det gir deltagerne som føler for det, en anledning til å slutte i gruppen med god samvittighet.
- b) Noen trenger kanskje en pause, og vil velge å prioritere andre aktiviteter for en tid.
- c) Noen kan tenke seg å fortsette, og gis anledning til å bli med å danne nye grupper.
- d) En unngår også at Vekstgruppen blir en klikk, som har det så trivelig at de ikke slipper andre inn i sitt fellesskap. Gruppen tar som en hovedregel ikke inn nye deltagere når gruppen har "satt seg" – etter noen måneder. Da prøver en heller å starte nye grupper for nye deltagere.

6.1.5 Helhetstenkning

Hvordan kan en Vekstgruppe på en spesiell måte istandsette og utruste mennesker til å fungere som kristne i hverdagen? Hvordan kan den være en livsnær gruppe? Nøkkelordene er etter min mening *balanse* og *helhetstenkning*. Balanse mellom det vi tar imot eller tar inn, og det vi gir videre. En gruppe som tenker helhetlig, vil være mer enn bare en bibelgruppe *eller* en bønnegruppe *eller* en omsorgsgruppe *eller* en evangeliseringsgruppe. Vekstgruppen har som mål å kombinere disse fire viktige elementene, for derigjennom å hjelpe deltagerne til å bli bevisstgjorte kristne, som lever for å tjene Gud og sin neste.

Hvordan gjør vi det? Ved å la gruppen preges av dens *fire arbeidsområder* som vi forsøker å gjøre så livsnære som mulig. Jeg vil begrunne det når jeg går litt grundigere inn i de utfordringer og muligheter som kjennetegner disse fire områdene.

6.1.6 Bibelsamtalen

Når det gjelder bibelbruken i gruppen, foretrekker vi samtale - ikke studium! Bibelstudiet gjør hver deltager hjemme, ut fra det bibelsamtaleopplegget gruppen følger. En viktig forutsetning for en god bibelsamtale, er at alle har forberedt seg hjemme. Det motvirker farer for

- at bare de snakkesalige slipper til
- at man deler uvitenhet isteden for ny innsikt i bibelteksten
- at det ikke bare blir en intellektuell, men også en erfaringstilnærming til teksten. Bibeltekstens betydning for hverdagslivet er viktig å understreke.

Lederen for Vekstgruppen eller deltagerer med teologisk kompetanse, sitter ikke med fasitsvarene. Det er helt avgjørende å få fram hva den enkelte har oppdaget, hvilke tanker han/hun har eller hvilke assosiasjoner/følelser/spørsmål bibelteksten har utløst. Dermed blir bibelsamtalen spennende å ta del i. Den gir bibelstoffet en allsidighet og spenst, og den gir deltagerne en god følelse at deres oppdagelser blir tatt på alvor og blir satt pris på. Her kommer vi tett på teksten og hva den betyr i den enkeltes livssituasjon. Dette kaller jeg en livsnær bibelsamtale.

I Vekstgruppen på Finnsnes valgte vi en utfordrende metode å nærme oss bibelteksten på. Metoden ble vi kjent med gjennom en bok av Kjell Nordstokke som heter "*Ordet tar bolig. Om folkelig bibellesning.*" (Nordstokke, 1994). Boken gir et innblikk i hvordan folk i de s.k. basismenighetene i Brasil leser Bibelen. Det handler om å knytte forbindelseslinjer mellom bibeltekst og hverdag, som er tuftet på en overbevisning om sammenheng og kontinuitet mellom det Bibelen forteller og det folk erfarer i dag. Nordstokke sier at bibelhistorien aldri bare er historie, og han siterer bibelteologen Carlos Mesters som sier: "Hvis jeg ikke tar nåtiden på alvor når jeg leser Bibelen, da blir det som om jeg forsøker å henge en jakke på en naken vegg. Er det ingen knagg å henge den på, faller den til jorden" (Nordstokke 1994, 25)

Carlos Mesters forsøker å holde sammen folks hverdagsliv, livet i samfunnet og det fellesskap som har sin identitet og sitt liv knyttet til Bibelens ord. Han bruker begrepene *tekst*, *pretekst* og *kontekst*. Hvis *teksten* blir stående alene, kan den lett resultere i fundamentalisme eller biblisme. "Å studere Bibelen uten forbindelseslinjer til hverdagen, er som å ha salt uten mat eller frø uten jord" (Mesters). Hvis *preteksten* (hverdagslivet) får all oppmerksomhet, kan følgen bli en politisk/ideologisk styring av bibelteksten. Hvis *konteksten* (menighetslivet) blir det dominerende punktet, vil det alltid være en risiko for at det blir en dogmatisk eller kirkepolitisk styring av lesningen.

Dersom preteksten utelates, vil følgen oftest bli en åndeliggjøring eller mystifisering av teksten. Dersom konteksten utelates, blir resultatet en sekularisering av bibelteksten. I det første tilfellet er det som å ha vann uten fisk, i det andre tilfellet er det som å være fisk uten vann til å bevege seg i. Carols Mesters minner om at det er meningsløst å spørre om vannet eller fisken er viktigst, poenget er at de hører sammen. (Nordstokke 1994 32-33)

Vi har i Vekstgruppen på Finnsnes latt oss inspirere av de brasilianske basismenighetenes bibelarbeid. Vi valgte denne tretrinns metoden i samtale om bibelteksten: *VINDU - SPEIL - LYKT*. Denne metoden var ny for både deltagere og ledere. I gruppen diskuterer vi ikke først og fremst læresetninger, selv om det kan være nyttig til tider. Da det er noe helt annet å åpne Bibelen og la den tolke livet vi har rundt oss. Livstolkning og bibeltolkning går hånd i hånd i den bibelsamtalen vi praktiserer. Vekstgruppen har stort sett brukt bibeltekster fra evangeliene, ofte den samme tekst som skulle være pretekst den følgende søndag på gudstjenesten.

Når vi bruker teksten som et *vindu*, begynner vi ikke med oss selv og hva teksten betyr for oss. Vi lar først teksten være som et vindu, hvor vi ser på menneskene og verden utenfor oss selv. Vi forsøker å unngå alle tanker og meninger om hva teksten betyr - men forteller hverandre hva vi ser utenfor vinduet. Vi lar teksten hjelpe oss til å se våre omgivelser, se den verden vi lever i. Er det mennesker og handlinger i teksten som vi finner igjen i vår verden og i vår hverdag? Det er viktig for oss å dele med hverandre det vi ser, uten at vi er så opptatt av hva som er "riktig" å se. Bibelfortellingene åpner vinduet, slik at vi kan se menneskers hverdagsliv. Det er overraskende hvor mye av bibelstoffet som gir gjenkjenning i vår egen hverdag og vår egen tid.

Videre lar vi teksten virke som i et *speil* som vi ser oss selv i. Hvor er vi som fellesskap i det vi nå har sett gjennom vinduet? Hvor er vi som enkeltpersoner? Vi prøver å finne oss selv igjen i mennesker og handlinger der. Det er forløsende å lese Bibelen og oppdage: Den handler om mitt liv. I speilet ser vi mennesker vi kjenner. Hva sier teksten om oss, hvor vi står, hvem vi er i forhold til menneskene og verden omkring oss? Møtet med Bibelen blir også realistisk og avslørende. Når vi speiler oss selv i teksten, er det ikke alltid et vakkert bilde av oss selv vi ser. Kanskje er det noe ved oss selv som vi trenger å gjøre noe med eller forandre på?

Til slutt ser vi hvordan teksten kan fungere som en **lykt**. Vi kan la teksten kaste nytt lys over det vi har sett gjennom vinduet og i speilet. Hva sier teksten om Gud? Hvordan er hans forhold til menneskene og handlingene som skildres? Hvordan hjelper teksten oss til å se hva som er Guds vilje og veien videre for oss selv og den verden vi lever i? Hva formidler teksten av håp for fremtiden? På hvilken måte lyser den opp veien videre for oss?

Når vi går til bibelteksten og lar den fungere som vindu, speil og lykt, berører den oss og våre holdninger. Vi opplever hvordan bibelsamtalen bygger bro over 2000 år - mellom de som Bibelen først ble skrevet for og oss som lever ved inngangen til år 2000. Dette gir oss interessante og livsnære bibelsamtaler i Vekstgruppen.

6.1.7 Vi deler med hverandre

En gruppe som vil være livsnær, deler med hverandre ting som opptar en i hverdagen av gleder og bekymringer - både åndelig og medmenneskelig. I gruppen har en muligheten til å skape en åpen og tillitsfull atmosfære. Jo bedre kjent deltagerne blir med hverandre, jo lettere vil det være å åpne seg. Fra tid til annen kan det være nødvendig å hjelpe litt på denne prosessen. Gruppelederen kan finne delespørsmål som får deltagerne litt på gli – særlig i begynnelsen.

Det er viktig å lære seg å sette ord på både det som er vanskelig og det som er gledelig. Her skal deltagerne få komme med det som opptar dem i deres hverdag. I Vekstgruppen lærer en dermed at kristent fellesskap ikke bare er å se nakkene til hverandre en time på søndagen. Det er et sted der deltagerne kan invitere andre inn i sin livssituasjon, samtidig som de lærer seg å lytte til hverandre. For at denne dynamikken skal fungere, må ikke gruppen være for liten eller for stor – anslagsvis 6 – 12 personer. En slik atmosfære heller ikke skapes over natten, og åpenhet kan ikke fremtvinges. Den som vil være tilbakeholden med å åpne seg om sin egen livssituasjon, skal få kjenne seg fri til det.

6.1.8 Utadrettet tjeneste

Det er viktig for en Vekstgruppe å skape en utadrettet profil, fordi det er en fristelse at den blir seg selv nok. Den utadrettede tjenesten er nok for mange det mest utfordrende kjennetegnet på en Vekstgruppe. Vi kaller ikke dette arbeidsområdet for evangelisering, fordi mange kristne opplever ordet "truende" og delvis belastet. Dessuten har Vekstgruppen på Finnsnes ønsket å styrke en helhetsforståelse av den utadrettede tjenesten: at diakoni og evangelisering er to sider ved samme sak. Jeg tror vi må hjelpe fram i en Vekstgruppe - i stedet for å forutsette - at kristne er i stand til å dele sin tro med andre, samtidig som den grunnleggende holdningen er omtanke og respekt for andre menneskers liv og overbevisning.

Det er en nær sammenheng mellom en livsnær bibelsamtale og det utadrettede engasjementet. Nordstokke sier at menigheten må drikke fra kilder som motiverer til diakonalt engasjement, og han er overbevist om at Bibelen er en slik kilde. Derfor er det nødvendig å utvikle en "diakonal måte" å lese Bibelen på, noe som betyr at det knyttes forbindelseslinjer mellom bibeltekst og den hverdagen diakonien står overfor som utfordring og praksis (Nordstokke 1994 s. 91).

Gruppen på Finnsnes har prøvd å gjøre det på ulike måter og nivåer, slik at både de frimodige og de mer reserverte kan henge med. Vi startet litt "ufarlig", ved å la gruppedeltagerne få i oppgave å gi en oppmuntring muntlig og skriftlig til et menneske som har betydd noe spesielt for dem – enten åndelig eller medmenneskelig. Deltagerne har arbeidet med å skrive sin åndelige selvbiografi, i form av et kort vitnesbyrd på om lag 300 ord. Det skal formuleres med tanke på at kirkeuvante skal skjønne hva en har på hjertet. Vitnesbyrdet har både blitt fremført i gruppen og under en gudstjeneste i Metodistkirken på

Finnsnes, og en av deltagerne forteller hvordan hun fikk en naturlig anledning til å bruke det i et konfirmasjonsselskap.

I stedet for å gjøre den utadrettede virksomheten til en soloprestasjon, hjelper det på frimodigheten å gjøre slike konkrete oppgaver sammen som gruppe. Vekstgruppen har arrangert ulike utadrettede aktiviteter for å få kontakt med kirkeuvante. La meg nevne et par eksempler: nabotreff med bevertning og orientering om nytt kirkeprosjekt, og som medarrangør av innsamlingsaksjon for gatebarn i Angola.

Målet er at det "går i blodet" til den enkelte å ha en utadrettet livsstil, slik at en lærer seg å utnytte naturlige anledninger og kontaktmuligheter til å nå ut til andre. Det er mange måter å dele sin tro med andre eller være noe for sin neste. Svært mange av våre gruppedeltagere er ikke rede til en offensiv form for evangelisering. Dessuten viser undersøkelser at den mest effektive form for evangelisering med tanke på varig frukt, er den s.k. vennskaps- eller livsstilsevangeliseringen. Like viktig er det at den diakonale utfordringen betones. For mange vil det falle lettere å være et deltagende medmenneske eller gjøre en praktisk oppgave for mennesker som trenger det, enn å evangelisere med ord. For meg er det viktig at begge deler verdsettes like mye.

6.1.9 Bønn

På ulike måter forsøker en i Vekstgruppen å gjøre bønnen livsnær. Den mest praktiserte bønneform, er s.k. samtalebønn. Man ber en setning eller to uten å si AMEN etter hver bønn. Når en ber, kan flere falle inn etter hvert med en kort bønn om det samme emne. Bønnen kan, når den fungerer som den skal, arte seg som en samtale mellom gruppedeltagerne og Gud. Stille bønn er også en måte å be på, for den som ikke er vant til å be høyt. Erfaringen med samtalebønn, er at de som er uvante med å be høyt, lettere våger seg frem på etter hvert.

En annen styrke med samtalebønnen, er at den hjelper deltagerne til å be konkret. I Vekstgruppen benyttes en bønneliste (vedlegg 10), hvor en skriver en dato når en begynner å be for et bønneemne, og en dato når deltagerne synes de har fått svar på sin bønn. Det betones i gruppen at slike bønnelister ikke skal oppleves som et åndelig prestasjonspress for å få svar. En liten påminnelse er også nødvendig fra tid til annen om balansen mellom å forvente konkrete bønnesvar og det å legge alt og alle tillitsfullt over i Herrens hender uten at en ser så konkrete resultater. Intensjonen med bønnelisten er å oppmuntre til konkret bønn, ikke skape en slags nederlagsfølelse, dersom man ikke har fått de svar på sine bønner som en ønsket.

Samtidig er det rom for variasjon mellom fritt og ferdig formulerte bønner, også for å gi litt drahjelp for dem som er uvant med å be høyt. Bruk av Bibelens bønner - ikke minst fra Salmenes bok - eller ferdigformulerte bønner hentet fra den liturgiske tradisjon, brukes for å variere bønnen i gruppen. Det samme gjelder lystenning, hvor et telys tent av et hovedlys (Kristus-lyset), er et visuelt symbol for den eller de man ber for. I Vekstgruppen på Finnsnes føler jeg at vi ikke har vært flinke nok til å variere bønneformen.

De to timene en normal gruppekveld varer, deles gjerne tidsmessig på de fire områdene omtrent slik: en time til bibelsamtale, og ca. 20 min til hver av områdene, vi deler med hverandre, bønn og utadrettet tjeneste.

6.2 Intervjustudiens spørsmål

Spørsmålet som denne prosjektoppgaven reiser, er: "På hvilke måter kan smågrupper i menigheten skape holdninger som fremmer en livsnær kristen spiritualitet?" Dette spørsmålet har preget planleggingen av intervjuene. Kvale sier at man skal holde slutt målet i sikte helt fra en starter planleggingen av intervjuundersøkelsen, fordi sluttrapportens utforming er avgjørende for beslutninger som treffes på tidligere stadier (Kvale 1997, 57). Jeg har redegjort for dette i det foregående kapittel om metodevalg.

Jeg har i kapittel 2 reflektert over meningsinnholdet i ordene *livsnær* og *kristen spiritualitet*. Intervjustudien reiser spørsmål om hva som skaper holdninger hos deltagerne i en Vekstgruppe som fremmer det jeg kaller en livsnær kristen spiritualitet. Jeg mener at intervjuene har vært mer utforskende enn opptatt av å teste en hypotese om at Vekstgruppen virker holdningsfremmende for en slik spiritualitet. Jeg har i intervjuene ikke vært på jakt etter enkle fasitsvar, men forsøkt å gi intervjuguiden en utforming som skulle være både åpen og strukturert på samme tid. Åpen, fordi den gir brede invitasjoner til samtale, erfaringer og opplevelser. Strukturert, fordi Vekstgruppens opplegg, som informantene skal dele sine erfaringer fra, har et strukturert opplegg.

Som nevnt i metodekapitlet, har en *narrativ* fremstillingsform vært tilstrebet fra min side. Kvale sier at narrativer kan fungere som en måte å strukturere intervjuet på i analysestadiet. Han sier også at selve intervjurapporten kan utformes som en fortelling som gjengir intervjupersonens spontane historier, eller historiene strukturert etter ulike narrative metoder. I en narrativ tilnærming kan intervjueren se sin egen undersøkelse som en eneste lang fortelling (Kvale 1997, 195). Om ikke min intervjuundersøkelse kan sies å være "som en eneste lang fortelling", har de intervjuedes livshistorie, erfaringer og opplevelser hatt høy prioritet. Skal en forstå bedre hva som ligger i deltagerens erfaringsmateriale fra et år i Vekstgruppen, er det viktig for denne forståelsen at en kjenner deres personlige bakgrunn og livshistorie.

Den andre delen av intervjuguiden er den mest strukturerte, fordi den systematisk går gjennom Vekstgruppens fire hovedelementer: *bibelsamtale*, *vi deler med hverandre*, *bønn* og *utadrettet tjeneste*. Likevel er det hele tiden erfaringer og opplevelser informantene blir bedt om å komme med, for å styrke det narrative element og motvirke følelsen av at denne delen er som en kvantitativ spørreundersøkelse.

I intervjuets tredje del inviteres informantene til å gi noen refleksjoner på bakgrunn av de konkrete erfaringer de har gjort i Vekstgruppen. Her har intervjustudiens hovedspørsmål vært helt avgjørende. Deltagerne blir spurt de ser holdningsendringer i sitt eget liv, om de er blitt mer bevisstgjort på å leve mer utadrettet som kristne og om de kan anbefale andre å bli med i ei Vekstgruppe.

6.3 Informantenes livshistorie

Alle informantene har det til felles at de kommer fra kristne hjem eller har hatt nære familiemedlemmer som har vært aktive kristne. De regner denne viktige forutsetningen som helt avgjørende for at de selv ble kristne.

6.3.1 Barne- og ungdomstiden

En informant forteller at hun hadde en mor som ba for henne, ja, ikke bare det, men tidlig ble hun tatt med i hennes bønneliv. Dette ble for henne en bønneskole som satte sterke spor og gjør at denne informanten vurderer bønnen høyt i sitt eget kristenliv. En annen forteller om en mormor som øvet kristen påvirkning i familien, mens en tredje hadde eldre søsken som "bakket henne opp" på trosveien. Hun fikk

tidlig lov til å reise på kristne leirer, noe som ble et viktig tillegg til påvirkning hun fikk i hjemmet. Dessuten forteller hun hvor mye prestefamilien på hjemstedet betydde mye for henne i tenåringstiden, i en periode hvor det ikke alltid var like lett å kommunisere med foreldrene. Spesielt prestefruen ble som en åndelig mor for henne. Det var bl.a. etter en prat med henne at hun fikk frimodighet til å gå til nattverd for første gang. Det husker hun som en sterk opplevelse.

Fra tidlig alder har det kristne fellesskapet i menigheten og i tilrettelagte kristne aktiviteter, hatt stor betydning. Ingen av informantene skildrer erfaringer hvor kristendommen ble "trædd ned over hodet" på dem. En av dem forteller at selv om hun vokste opp i et meget beskyttet kristent miljø, gav familien henne rom til å velge selv. Derfor har det positive bildet av kristendommen blitt bevart hos henne.

I metodistisk tradisjon har det vært viktig å ha et bevisst forhold til sin tro, selv om langt fra alle forventes å kunne tidfeste en slik trosopplevelse. Informantene fikk spørsmål om de ville fortelle om en episode fra sin barndom eller ungdom der de kjente: "Nå er jeg en kristen" - gjerne en av de første erfaringene de var seg det bevisst. Her er noe av det de forteller:

En trakk fram noe som skjedde i konfirmasjonstida. Presten spurte henne rett ut en gang i en undervisningstime: "Er du en kristen?" Det var første gangen noen stilte henne et slikt spørsmålet og derfor var det også første gangen hun måtte svare konkret på det. Hun sier: "Da opplevde jeg veldig bevisst - for å bruke det uttrykket - at jeg var en kristen og kunne svare et ærlig og redelig ja på det." Hvordan føltes det å bli stilt et sånt spørsmål? Informanten forteller at hun opplevde det positivt, som om presten "så monn i henne" i en usikker tenåringstilværelse. Selv om hun var uforberedt på spørsmålet, ble det for henne en gylden anledning til å avlegge sin første kristne bekjennelse overfor sin egen konfirmasjonsprest.

En av informantene opplevde å ta et kristent standpunkt på et møte, hvor innbydelsen ble gitt om å komme fram til kirkens alterring. Dette var tidligere en ganske vanlig praksis i flere Metodistkirker. I hennes hjemmemenighet var det nærmest forventet at en skulle ha en spesiell opplevelse og kunne fortelle at "nå er jeg frelst, nå har jeg bestemt meg," som hun uttrykker det. Selv om hun i dag har distansert seg fra et slikt "mønster", forteller hun hva som skjedde på et distriktsungdomsmøte i en annen by. Flink som hun var til å synge, husker hun at hun sto i alterringen og sang duett sammen med en venninne, da alterkallet ble gitt i det møtet. Hun var 12-13 år den gangen, og beskriver det slik:

"Vi sto der og sang og sang i alterringen og folk kom strømmende fram, og til slutt så følte jeg at nå var det min tur. Så jeg avbrøt sangen og gikk og knelte ved alterringen sammen med de andre."

En av informantene knytter sin erfaring til en episode på skolen. Hun forteller:

"Jeg ble spurt om å ha skoleandakt på skolen vår. Da gikk jeg i 7. klasse, ja, og var ei veldig beskjeden jente.. Men jeg fikk jo utfordringa fra soknepresten, og jeg svarte uten å tenke meg så veldig om, for da visste jeg at jeg kom til å angre med en gang. Så jeg sa ja til det, og det har aldri vært så stygt vær på <hjemstedets navn> som det var akkurat den tirsdagen jeg hadde skoleandakt, for da fikk vi lov til å være inne i på det klasserommet der jeg skulle holde skoleandakt. Og jeg holdt nå min skoleandakt og hadde lest ... en andakt i ei andaktsbok helt på egen hånd. Og jeg hadde skrevet ned min personlige bønn nederst på arket, husker jeg, som jeg ba til slutt. Jeg var fryktelig nervøs på forhånd, men der og da kjente jeg ... at jeg hadde en i lag med meg som var både over og rundt meg. Så det var ... en av de første, sterke opplevelsene hvor jeg på en måte følte at nå har jeg fortalt for veldig mange at jeg tror på Jesus. Jeg tror nok at mange visste om det, men jeg fikk satt ord på det da på en annen måte, tror jeg. Jeg fikk liksom sagt det i klare ordelag og jeg ba til Jesus høyt.."

En av informantene hadde en bevisstgjørende erfaring som 19-20 åring på en busstur til Finnmark sammen med et kristent ungdomskor. Hver deltaker skulle ha andakt på bussen på morgenen. Hun husker at hun opplevde det vanskelig å finne noe å si, noe som kunne være til utbytte for de andre. Hun kjente seg

tom innvendig, da hun begynte å lese bibelfortellingen om Peters fiskefangst som en forberedelse til andakten. Her skildres det hvordan Peter og kameratene kom tilbake etter nattens fangst med tomme båter. De var skuffet og fortvilte, men så møtte Jesus dem og sa at de skulle dra ut igjen. Men det var jo blitt dag og svært usannsynlig at de ville få fisk. Men de skulle dra ut igjen og kaste nota på nytt og prøve. De tvilte, men gjorde som Jesus sa. Og de kastet ut nota og fikk så masse fisk at de måtte ha hjelp av andre båter for å berge fangsten. Informanten sier:

”Denne fortellinga traff meg veldig, for jeg følte meg i grunnen sånn som disse disiplene. Jeg hadde også strevd hele natta og ikke fått noen ting. Og så var det liksom så enkelt, at han bare sa: Prøv en gang til og så får du det. Og den fortellinga har egentlig betydd noe spesielt for meg resten av livet.”

Denne opplevelsen sitter ennå dypt i henne følelsmessig. Fordi bibelfortellingen gjorde sånn inntrykk på henne, følte hun at alle i bussen som hørte på andakten, ble berørt av det hun sa. Hun fikk klump i halsen når hun skulle fremføre andakten, og hun gjenkjenner disse følelsene når hun forteller meg om opplevelsen – 10-15 år senere. Ikke bare det, men når hun leser bibelfortellingen om Peters fiskefangst eller hører den forkynt, vekker den alltid til live en opplevelse i henne av varme og Guds nærvær.

En av informantene har ikke en spesiell bevisstgjørende erfaring fra barne- eller ungdomstiden. Hun skildrer i stedet hvordan hun har hatt en Kristus-relasjon helt fra hun var ganske liten. Hun sier: ”Helt fra jeg var ganske liten har jeg hatt et personlig forhold til Jesus. Jeg har alltid vært fascinert av personen Jesus og han har vært min store helt.” Som et annet lysende forbilde husker hun sin lærer fra første klasse i folkeskolen, som var kristen og skulle reise ut som misjonær. Hun sier:

”Jeg var veldig glad i henne, så derfor lærte jeg alltid kristendomslekse utenat. Jeg kunne den på rams. Vi hadde henne <læreren> bare ett år, og så ble hun misjonær etter at vi hadde hatt henne det første året. Jeg kan ennå huske hvor lei oss vi var når vi sto og vinka farvel til henne. Og jeg hadde da tatt min første store avgjørelse i livet, at jeg skulle også bli misjonær. Det ble jeg jo ikke, ikke på den måten i alle fall.”

Jeg vil nå sammenholde hva informantene her har fortalt med livsstilsundersøkelsen som er presentert i *Livsstilsboka* (Holbek, 1986). Den har to hovedkategorier av spurte: frikirkelige og frivillige kristne organisasjoner. Undersøkelsen viser at 55% av frikirkelige fikk sin første kontakt med menigheten gjennom foreldre eller slektninger, mens for 19% skjedde det gjennom venner og bekjente. Særlig er dette utslagsgivende i de yngste aldersgrupper. Familie og venners betydning for at mennesker blir aktive i sin gudstro og i sitt kristne engasjement, synes å sammenfalle med lignende undersøkelser gjort både her og i USA. De intervjuede i Vekstgruppen bekrefter denne tendensen uten unntak, selv om den opplevelsen eller den perioden i ungdomstiden som ble bevisstgjørende for troen, er ulik hos informantene. Felles for alle, er at påvirkning og bevisstgjøring i barn- og ungdomstiden har satt dype og varige spor hos den enkelte.

Det er interessant for meg å sammenligne Vekstgruppen på Finnsnes med den første vi startet i Bergen på dette punktet. Her har Finnsnesgruppen vært mer homogen en pionergruppen i Bergen når det gjelder deltagerens troshistorie. I Bergen var to av deltagerne ikke bekjennende kristne da de startet i Vekstgruppen. Deres deltagelse utfordret de kristne i gruppen til å benytte en språk- og billedbruk i samtalen som disse kunne forstå, og det var en nyttig erfaring for dem som hadde vokst opp i et aktivt kristent miljø. Det at ikke alle hadde en bevisstgjort kristen bekjennelse, gav en spenning, særlig i bibelsamtale og bønn, som var meget utfordrende og lærerik for alle i gruppen.

6.3.2 Viktige faktorer for å kunne leve som kristen i dag

Selv om alle de intervjuede kommer fra kristne hjem eller på annen måte mottok kristen påvirkning som barn og ungdom, ble de spurt om hvilke ting de tror hadde vært mest avgjørende for at de bekjenner

seg som en kristen i dag. Alle deltagerne i gruppen er tilflyttere til Finnsnes. Flere forteller at flytting fra trygge kristne miljø hjemme har bevisstgjort dem på deres kristne tilhørighet. Flere har raskt valgt å oppsøke kristne fellesskap på de nye stedene de har flyttet til tidligere, enten flyttingen gjaldt studier eller mer permanent bosetting. En forteller at hun har vært veldig bevisst på å ta kontakt med Metodistkirken på de steder hun har flyttet til, noe hun ser som en avgjørende faktor for at hun i dag bekjenner seg som en kristen.

En annen sier at hun ved flytting bevisst har valgt kristne miljø, fordi hun der har følt varmen fra andre kristne, og det har gitt henne tilhørighet og trygghetsfølelse. Hun sier også at flytting har vært berikende for henne, fordi møtet med ulike kristne miljøer – alt fra læstadianisme til metodisme - har utvidet hennes perspektiv. En av de intervjuede gir uttrykk for at det betyr mye for henne å ha sitt åndelige hjem i samme menighet som den familien hun er giftet inn i. Det gir henne både åndelig og sosial tilhørighet.

En informant beskriver sin tro som en sikker forankring i at det finnes en Gud som bryr seg om henne, mens en annen finner det noe vanskelig å svare konkret på avgjørende faktorer for at hun i dag bekjenner seg som en kristen. For henne er Gud det eksistensielle, tilværelsens kilde og opprettholder. Hun sier:

”.. Det er klart jeg har opplevd ting i livet som kanskje har fått meg til å rygge tilbake og lure på om jeg egentlig ønsker å være en kristen eller ikke. Men det har alltid bare blitt med tanken, fordi det <for meg> ikke har vært noe liv utenfor <samfunnet med Gud>.”

To av de intervjuede sier at det kristne fellesskapet for dem har vært en arena der en kunne samtale om viktige livsspørsmål, der man har fått lov til å stille spørsmål uten at det var gitt ferdige fasitsvar. En forteller at hun har fått lov til å utvikle seg som en kristen, uten å føle seg plassert i en bestemt bås.

Det er kanskje symptomatisk at alle deltagerne i Vekstgruppen er innflyttere. Selv om menigheten på Finnsnes er liten, synes gruppen å dekke et behov for nærhet og bevisstgjøring på det å leve som en kristen utover menighetens ordinære gudstjenester. Dette behovet synes å være særlig følbart for den som flere ganger har måttet etablere seg i et nytt miljø og et nytt religiøst nettverk. Undersøkelsen viser at de fleste i gruppen hører til i kategorien av kristne som derfor er aktive og bevisste på å oppsøke arenaer som styrker deres kristne identitet.

6.3.3 Vansker i kristenlivet

Alle de intervjuede forteller at de i perioder har opplevd det vanskelig å leve som en kristen, og de fikk spørsmål om hva de mente at de viktigste årsakene kunne være til det. Noen vil i en slik situasjon sette spørsmålstegn ved Guds eksistens, og en av de intervjuede beskriver perioder med tvil. Da har det særlig gått på eksistensielle spørsmål, som om Gud virkelig finnes. Hun sier:

”Tenk om han <Gud> ikke finnes og hvorfor er ting som de er i verden og rundt meg hvis han virkelig finnes? .. det er gjerne sånne tanker som flyr forbi, men som ikke sitter fast.”

En annen av de spurte opplever at hun rett og slett ikke kan se noen eksistens utenfor samfunnet med Gud. På spørsmål om hva gudstroen betyr når hun møter tøffe ting i livet, forteller hun om en gudstro som gir henne hvile og trygghet. Som hun sier:

”...veldig ofte lar jeg da ting ligge, fordi jeg vet at det egentlig ikke avhenger av mitt grep, det avhenger av Guds grep, og han slipper ikke. .. når det er tøffe tak, så er det kanskje lettere å hvile enn å kjempe, nettopp fordi det ikke er meg det kommer an på.”

Hun forteller hvordan hun opplevde sin gudstro i forbindelse med en alvorlig sykdom:

".. jeg <hadde> absolutt ingenting i meg selv. Jeg var jo fullstendig ribbet for alt, og det som jeg da hadde, det var Gud - det er helt sikkert. ... det var fred, ... og på en eller annen måte en indre styrke, selv om det kunne vakle mellom tillit og tvil, selvfølgelig, når man er i en slik situasjon. Men Guds nærhet, den var jeg aldri i tvil om, absolutt ikke!"

Overgangsfaser i livet kan ofte ha innvirkning på gudstroen. En informant beskriver usikkerhetsfølelsen da troen ikke lenger var så forutsigbar som den hadde vært i ungdom og tidlig voksenliv. Det var ganger hun følte at Gud nærmest forandret seg. Som hun sier:

".. han har blitt en annen enn den jeg har trodd han har vært hele tida. Plutselig har mitt bilde av Jesus og Gud forandret seg. Og da har jeg blitt usikker og redd og trodd at han (dypt sukk) ikke var der lenger for meg."

Årsakene til at de intervjuede opplever det vanskelig å leve som en kristen, kan være konkrete. En forteller at hun har hatt lite av problemer for egen del, men at hun i jobben stadig møter mennesker som har en svært vanskelig livssituasjon. Dette angår henne ikke bare profesjonelt, men berører også hennes tro og gjør det for eksempel naturlig for henne å ta sine klienter med i sin personlige forbønn.

En av de intervjuede forteller at hun i ungdommen kjempet mye med spørsmålet om frelsesvisshet. På landsungdomsstevner deltok hun alltid på seminarer som handlet om dette temaet. Det ble nærmest en gjenganger for henne. Hun skildrer hvordan modning og mer livserfaring gav henne ro i dette spørsmålet. Senere i livet har problemer med troen vært knyttet til en travel livssituasjon – enten det gjaldt studier, kjæreste eller småbarn - hvor det har blitt vanskelig å fordype seg i bibellesning og bønn. Slike faser i livet har kunnet skape problem med å holde en fast forankring i gudsforholdet.

En informant kommer konkret inn på spørsmålet om homofili. Hun er ikke så opptatt av å plassere det som rett eller galt ut fra en bibelsk forståelse, men kjenner på en fortvilelse over hvordan man behandler mennesker som er annerledes enn en selv. Å brytes med slike spørsmål fører ikke for henne til at hun begynner å tvile på Gud, men går mer på hvordan vi bør leve som kristne i hverdagen, og hvordan vi kan lære å snakke til hverandre på en respektfull måte, uten å virke moraliserende.

Selv om de intervjuede ikke beskriver store og dramatiske livskriser, har vanskene de har møtt, ikke vært av en slik karakter at de mistet gudstroen eller valgte å gi opp å leve som en kristen. Om ikke alle gir uttrykk for at de opplever et gudsnærvær i sin egen krisesituasjon, er det særlig en av informantene som har hatt en sterk og klar opplevelse av det under en alvorlig sykdomsperiode. Disse erfaringene av vansker, kriser og nederlag, oppmuntres også informantene til å ta med seg til gruppen. Ved at deltagerne både får fortelle om og lytte til slike erfaringer, får gruppen en sjelesørgerisk funksjon.

6.3.4 Meningsfylt kristenliv

Dersom de intervjuede har opplevd et vanskelig å leve som en kristen, har de sannsynligvis også opplevd det meningsfylt. På spørsmål om det, forteller en informant hvordan Gud for henne oppleves konkret og virkelighetsnær. Hun har opplevd det i forbindelse med flyttingen til Finnsnes. Det å være med i menigheten på stedet, opplever hun meningsfylt, selv om det har medført at hun og mannen måtte flytte fra familie og venner sørpå. Hun sier glad: "jeg tror at jeg er her, fordi Gud vil ha meg her!" For å illustrere hvordan Gud har vært en viktig veiviser når egne verdivalg skulle taes, forteller hun fra en påskekonferanse i England som hun deltok på i sin ungdom. Det ble en sterk opplevelse. Hun sier:

".. det var før jeg møtte min mann, og ... jeg gav et spesielt løfte til Gud. Det var at Jesus skulle gå foran alt annet i livet mitt. Altså hvis det var snakk om valg som skulle tas, så skulle Jesus gå foran alt. Og det var et ganske

høytidelig løfte. Og jeg husker at da jeg møtte <mannens navn>, og han fridde til meg (glad latter), så måtte jeg fortelle han at i mitt liv var alltid Jesus nr. 1, men hvis han var villig til å være nr. 2, så var det OK. Og det aksepterte han.”

En informant beskriver hvordan det å være småbarnsmor, gir livet mening. For henne er barna en Guds gave. Dessuten utfordrer barna dem som foreldre til å være mer bevisste på hva de ønsker å føre videre, hva som er viktig i livet. Her møter hun og ektefellen alt fra vanskelige spørsmål fra barnemunn som skal besvares, til hvordan kristenlivet leves i hjemmet både i forholdet mellom dem som foreldre og i forholdet til barna. Hun opplever det både meningsfullt og utfordrende å være forbilde for sine barn. En annen av de intervjuede, som også er småbarnsmor, beskriver hvordan det varmer henne når hennes sønn begynner å snakke med henne om Gud og begynner å forstå ting som har med Jesus å gjøre.

En av de intervjuede forteller hvor meningsfullt det oppleves å leve i nærkontakt med bibelfortellingene, særlig skikkelsene fra det gammeltestamentlige persongalleri. Deres gudsforhold og deres livskriser og –gleder, har både gitt gjenkjenning og gitt henne inspirasjon til å bearbeide egne livserfaringer.

Deltagerne i gruppen oppfordres til å dele både de vanskelige og de meningsfulle sidene ved livet. Erfaringene fra et år sammen – og fra tidligere grupper – viser at det over tid blir en naturlig blanding av problemer og gleder deltagerne tar med seg til gruppen og deler med de andre.

6.3.5 Andre typer gruppeerfaring

Vekstgruppe er en gruppemodell i en flora av smågrupper. Hvilke erfaringer fra tidligere grupper hadde deltagerne i Vekstgruppen? Mot slutten av dette kapitlet, vil jeg drøfte sammenliknende erfaringer som deltagerne fra Vekstgruppen har med andre smågrupper. For å få et bilde av tidligere erfaringer med smågrupper, får informantene spørsmål om de tidligere har vært med i bibelgrupper eller lignende grupper i kristen sammenheng, og i så fall hva det har betydd – sosialt og åndelig. Alle de intervjuede hadde vært med i flere typer smågrupper før de begynte i Vekstgruppen. Det har vært bibelgrupper av ymse slag, Navigatørgruppe, evangeliseringsgruppe og en hadde vært med i et par Vekstgrupper tidligere.

Det åndelig utbyttet av deltagelse i slike grupper, beskrives av en som varierende, mens en annen forteller om en økumenisk bønnegruppe som kom sammen i deres hjem. Hun beskriver det åndelige fellesskapet som så betydningsfullt, at hun gledet seg til den ukedagen de var samlet for å be sammen. Denne gruppen var i utgangspunktet en åpen gruppe, men som i praksis ble ”lukket” etter hvert, fordi det var de samme som kom igjen. En informant som nærmest har vært fast deltager i ulike grupper siden tenårene, nevner spesielt en bibelgruppe fra det forrige stedet hun bodde. Gruppen var bredt sammensatt med tanke på alder og kristent ståsted, noe hun opplevde berikende, fordi det utvidet perspektivet – både i bibelsamtalen og i bønner. Særlig minnes hun et samvær hvor atomsfæren i bønner ble veldig åpen. Hun forteller:

”Folk ble veldig ærlige og vi følte <atmosfæren> helt annerledes. Jeg jobba sammen med noen av dem som var i gruppa, og jeg fikk <etter denne kvelden> et helt spesielt forhold til dem.”

En informant har erfaring fra en evangeliseringsgruppe i studietiden, som fulgte et opplegg som går under navnet ”Evangelisering og Menighetsvekst”. Her ble de opplært til å dele sin tro med kirkeuvante ved å gå på husbesøk til studenter på hybelbygget der de bodde. Hun opplevde det i starten både uvant og utfordrende med en så pass direkte evangeliseringsform, selv om hun bare var ledsager, dvs. at en annen var leder for teamet, som besto av to studenter. Selv om hun ikke fikk oppleve at noen konkret kom til tro

som et resultat av besøkene, mener hun samtalen hadde sin betydning. Ikke minst var det en hjelp for henne å lære seg til å sette ord på sin kristne tro og dele den med andre.

En informant mener at hennes deltagelse i smågrupper har gitt en slags sosial trening, ikke minst gjennom å lære seg å reflektere over problemstillinger, sette ord på ting, være med å ta ordet og på den måten delta i et fellesskap på lik linje med alle andre. En annen av de intervjuede, som tidligere har vært leder i en Vekstgruppe på en annen kant av landet, synes det gir litt andre erfaringer å være leder enn å være vanlig deltager. Hun synes videre at det er vanskelig å skille det sosiale utbyttet i gruppen fra det åndelige, fordi hun er opptatt av et helhetssyn på livet. For henne betyr gruppen hun er med i, et trygt fellesskapet, hvor en har personer å snakke med, også om de vanskelige ting i livet.

6.4 Erfaringer fra et år som deltager i Vekstgruppen

6.4.1 Hvorfor bli med i Vekstgruppe?

Det ble lagt stor vekt på å ha en så åpen informasjon som mulig om oppstarten av Vekstgruppen i menigheten. Dette ble gjort for å motvirke opplevelsen av at en slik gruppe er for utvalgte, håndplukkede mennesker. Alle som i utgangspunktet hadde lyst, kunne melde sin interesse og få nærmere orientering om hva som er målsettingen med ei Vekstgruppe. Nettopp derfor ville det være interessant å få informantene til å fortelle litt om hva som gjorde at de valgte å bli med i ei Vekstgruppe.

En sier at hun syntes det både var spennende og litt skremmende at det ble sagt at det ville kreve noe av henne å bli med. Men fremfor alt følte hun det utfordrende, fordi en slik gruppe kunne være noe å "strekke seg i", en mulighet til å prøve seg selv. Derfor svarte hun ja og ble med. For en annen er det hennes forkjærlighet for smågrupper generelt som er utslagsgivende. Hun synes gruppen gir mulighet både til fellesskap og støtte fra andre, og til å kunne fortelle om sitt eget liv i en trygg atmosfære. At denne gruppen ble kalt Vekstgruppe, opplevde hun både litt utfordrende og nifst.

En informant hadde så gode erfaringer fra tidligere bibelgrupper, at hun fikk lyst til å prøve Vekstgruppen. Selv om både hun og mannen kunne tenke seg å bli med, var familiesituasjonen slik at de ble enige om at bare hun skulle delta i den første gruppen. Ut fra den informasjon som ble gitt om Vekstgruppen, følte hun både behov for voksenkontakt utenfor hjemmet og en styrking av sitt eget kristenliv. Derfor slo hun til og ble med.

En av informantene hadde en lederrolle i gruppen, samtidig som hun var ny på stedet. Derfor kunne hun kjenne seg litt ensom og "hjemløs", og gledet seg til å være med i ei ny Vekstgruppe – også fordi hun forventet at den ville møte hennes behov for tilhørighet og tettere fellesskap. En av de intervjuede kom med i gruppen etter noen måneder, bl.a. fordi en valgte å slutte. Hun ble sterkt oppmuntret og tilskyndet av ei venninne som var med i gruppen. Hun hadde sett at venninnen hadde en ringperm hvor gruppens bibelsamtaleopplegg, bønnelister og lignende finnes. Hennes umiddelbare følelse var at hun syntes dette opplegget virket litt for seriøst og strukturert, men det hun fikk høre av venninnen, virket tiltalende og utfordrende. Derfor overvant hun skepsisen, og ble med.

6.4.2 Forpliktende deltagelse

En av grunnene som informantene oppgir, når de bruker ord som "skremmende" og "nifst", er navnet på gruppen: Vekstgruppe. En annen grunn er at utadrettet virksomhet vil bli vektlagt. Dessuten blir alle

som vil være med, bedt om "å beregne omkostningene", fordi et ja til å være med, betyr at de forplikter seg til å gi gruppen høy prioritet de to årene den er sammen. Hva sa informantene selv når de ble med i gruppen?

En forteller at hun syntes det var greit at forpliktelsen ble så pass klart understreket, selv om det kan oppstå ting som gjør at gruppen ikke kan få førsteprioritet hver eneste gang. Hun sier det imidlertid slik:

"Men samtidig har det vært med på å skjerpe meg til å velge bort andre ting til fordel for gruppen. Så det tror - ikke tror – det vet jeg at jeg ikke har tapt på."

En informant syntes betoningen av forpliktelse var veldig viktig før gruppestart. Hun har den innstillingen, at skal man være med i en slik gruppe, så skal det virkelig være god grunn til å utbli. For henne var dette ikke skremmende, men helt naturlig. Hun støttes av en annen av de intervjuede, som synes at forpliktelsen er med på å understreke at det som skjer i og ut fra gruppen, er betydningsfullt. Det er som å love hverandre at dette skal de prioritere sammen.

At det ble stilt en del krav til det å forberede seg til bibelsamtalen, gjøre en del praktiske oppgaver osv., opplever en av informantene som positivt. Selv om hun innrømmer at det er tider da det er vanskelig å leve opp til forpliktelsen, opplever hun at et er som "ei positiv drivkraft" for å dra på Vekstgruppen. Hun gir uttrykk for at det var annerledes enn å være med i en vanlig bibelgruppe.

En annen opplever at dette med forpliktelsen til å begynne med kunne gi litt prestasjonsangst. Hun følte at det å være med i gruppen, krevde at hun måtte ha noe å bidra med. Det kunne lett komme på toppen av en travel hverdag som er så fylt med krav. Derfor synes hun det beste ville være å ha et sted der man kunne komme og puste litt ut og delta aktivt hvis en vil, eller la det være hvis en ikke vil. Etter å ha vært med i Vekstgruppen en tid, konstaterer hun interessant nok:

"Men det vet jeg og ser at det kan man jo! Så jeg føler ikke at hvis jeg ikke er godt nok forberedt, da blir jeg hjemme. Det er ikke sånn det fungerer for meg. Jeg kommer hvis jeg kan, uansett kan man som regel bidra med noe. Og man får veldig mye av det som de andre gir. Man kan jo si i fra hvis man har hatt en tung dag... det er jo noe av poenget. Så jeg føler at nå tar jeg det <med forpliktelsen> mer avslappa."

Det som i orienteringen før gruppen startet, ble opplevd som "nifst" og "skremmende" ved å delta i ei Vekstgruppe, hadde deltagerne en helt annen opplevelse av, etter at de hadde begynt i gruppen. Det kan skyldes at forpliktelsen ved å være med, ble for mye betont. Det kan også skyldes at mange er så fremmed for at det stilles krav til den som vil bli med i ei gruppe i kristen sammenheng, at det høres mer utfordrende ut enn hva som ligger i det. De fleste gav uttrykk for at den utfordringen som lå i forpliktelsen, var positiv og viktig. Selv om Vekstgruppen er en gruppemodell der deltagerne blir bedt om å "beregne omkostningene" ved å være med, man må bruke ord som forpliktelse og krav med omhu og varsomhet. En ting er hva som sies, en helt annen ting er hvordan det som sies, blir hørt og forstått.

6.4.3 Utbytte av deltagelse i Vekstgruppen

Informantene ble bedt om å fortelle et par ting litt generelt om hva deltagelse i gruppen hadde betydning for dem. En betoner åpenheten i gruppen, det at man har vokst seg sammen i tillit og kjennskap til hverandre og til en viss grad våger å være seg selv i gruppen. Hun opplever det berikende at gruppen er allsidig sammensatt aldersmessig. Alle trenger å ha noe å strekke seg imot. Hun synes derfor det er bra med en viss likevekt mellom de med mye og de med mindre erfaring, slik at ikke en gruppe overkjører den andre. Hun sier det slik:

”Det å be sammen, det å samtale, det å oppleve hvordan vi alle har forskjellig bakgrunn og forskjellige erfaringer, ståsted, hvordan det kommer fram i samtalen, er jo veldig lærerrikt. Ja, det lærer meg å se at vi er forskjellige og vi kan forene vår forskjellighet til en enhet.”

For en informant har det betydd mye å møtes på et litt dypere plan enn det som oppleves i en vanlig gudstjeneste. Hun understreker hvor mye det betyr for henne å gå igjennom en bibeltekst på en grundig måte, både det å få grunne på den før gruppesamlingen og det å sitte og utveksle tanker om teksten sammen med de andre. At gruppen er variert sammensatt i alder og modenhet, var for henne i utgangspunktet et spenningsmoment. Hun hadde tidligere bare vært med i grupper med jevnaldrende. For henne som ung i gruppen, har det kostet litt jobbing å våge og komme fram med sine ting, men det har vært en positiv erfaring.

En annen informant sier at gruppen har vært spesielt viktig både for det nære fellesskapet og for bibelsamtalen. Særlig det å få høre hva de andre har oppdaget i bibelteksten har gitt henne mye. En annen betoner i tillegg til den utbytterike bibelsamtalen, hvor betydningsfullt det har vært å bli godt kjent med de andre, slik en blir i en liten gruppe. Hun føler at hun har fått et spesielt forhold til de andre i gruppen, noe som er særlig viktig for henne som er innflytter på stedet.

6.5 Vekstgruppens fire elementer

Som nevnt innledningsvis i dette kapitlet, baserer Vekstgruppen sin målsetting på nøkkelordene *balanse* og *helhetstenkning*. Balanse mellom det deltagerne tar imot, og det de gir videre og helhetlig, fordi en i en og samme gruppe ønsker å dekke fire viktige områder for åndelig og personlig vekst: bibelsamtale, bønn, omsorg og utadrettet tjeneste. Deltagerne blir i intervjuet bedt om å dele sine erfaringer fra disse fire arbeidsområdene i Vekstgruppen.

6.5.1 Bibelsamtalen

En tretrinnsmodell lå til grunn for bibelsamtalen - å se på bibelteksten gjennom et vindu, i et speil og som en lykt (jfr. grundig gjennomgang under pkt. 6.1.6). Informantene fikk spørsmål om hva de opplever har vært utfordrende med den måten å nærme seg bibelteksten på. En av de intervjuede har opplevd måten gruppen har jobbet med bibelteksten på som spennende og uvant. Det har for henne vært nytt og inspirerende å se seg selv og verden i dag i lys av bibelteksten. Tidligere har hun vært mest opptatt av å lese Bibelen til egen oppbyggelse, uten å trenge så dypt inn i tekstene. Det å se bibelteksten som et vindu, et speil og et lykt, føler hun har tvunget henne til å bruke mer tid i bibelteksten. Og jo mer hun har gått inn i den, jo mer har hun oppdaget.

En informant bruker en analogi på sin opplevelse av bibelsamtalen.

”.. det er som et fotografi fra gammel tid hvor jeg prøver å se igjen det bildet i mi tid. <Det> gjør at det som står i Bibelen, er like dagsaktuell som da.”

Hun betoner også at sammensetningen i alder og modenhet i gruppen gjør at oppdagelsene i bibeltekstene blir mer helhetlig og nyanserte, og det opplever hun som svært spennende. Hun beskriver det avslørende speilbildet teksten til tider kan være, som både positivt og negativt. Positivt ved at bibeltekstene har gjort henne bevisst på hvordan hun oppfatter seg selv i forhold til sine medmennesker og i forhold til troen sin. ”Negativt” på den måten at teksten ikke alltid gir henne et så positivt speilbilde av seg selv, selv om hun understreker at det er avklarende å se hvor en står. Denne avklaringen er nyttig fordi hun dermed

kan få lys over hva Gud vil med hennes liv og hvilken oppgave hun har. Denne informanten synes at det er godt å kunne runde av bibelsamtalen – som kan være tøff og nærgående - hos Gud. Der møter hun lys og varme i en god kombinasjon.

En informant betoner gleden og forventningen hun har til å få høre hva de andre i gruppen har funnet i bibelteksten. Det viser henne hvor levende og utfordrende bibeltekstene er. Alle kan ha sett ulike ting i teksten, og når gruppen kommer sammen, beriker en hverandre på den måten. Hun betoner at det mest utfordrende for henne, har vært å skulle starte med å se på hva bibeltekstene betyr for oss i dag. Selv om hun liker godt å grave i teksten for å se hva den betydde for personene der og da, se på ord og uttrykk, så har det dagsaktuelle perspektiv vært den største utfordringen. Hun ser ingen motsetning mellom det dagsaktuelle og det tidshistoriske perspektiv, men erkjenner at å grave i tekstens fortid kan være mer "ufarlig" for oss. Teksten blir mer nærgående når vi snakker om hva den betyr for oss i dag. Hun kommer med et eksempel der bibelteksten ble brukt som et vindu som en ser nærmiljøet gjennom :

"... vi snakket <i gruppen> om hvordan vi som kirke eller menighet tok imot nye.. og i hvilken grad vi var et åpent og inkluderende fellesskap. Vi har jo så lyst til å være det, men er vi det som kirke og er vi det som enkeltpersoner? Jeg vet nok med meg selv at det vel ikke var alle kategorier mennesker jeg ville klare å være like åpen for."

En informant syntes det til å begynne med var litt vanskelig å nærme seg teksten ut fra metaforene *vindu*, *speil* og *lykt*. Det var nytt for henne å jobbe slik med bibelteksten, og det ble til tider litt uklart for henne. Men etter en tids tilvenning, gikk det bedre. Hun opplever at når vi har en plan og struktur på bibelsamtalen, gjør det ingen ting om vi tar "avstikkere" i samtalen, for vi kommer alltid innpå "veien" igjen. Den friheten setter hun stor pris på.

En av informantene sier at bibelsamtalen hjalp henne til å arbeide med teksten fra forskjellige vinklinger. Denne måten å jobbe med en bibeltekst på, var for henne ny og tiltalende. Hun trekker frem en episode, hvor gruppen like før påske hadde fremme bibeltekstene om Judas - han som fornektet Jesus. Gruppen så også sammen på videoopptak av et TV program om Judas. Hun forteller om sitt møte med Judas:

"... jeg fikk en del å jobbe med, da vi hadde om Judas. Det ble en sterk tekst, egentlig, som gav meg mange nye tanker. Jeg vet ikke om det var så mange nye tanker å tenke om Judas, akkurat, men med utgangspunkt i han, fikk jeg en god del å arbeide med rundt påsketider."

De forbindelseslinjer til hverdagslivet som gruppens bibelsamtaleopplegg la opp til, var for alle deltagerne uvant og utfordrende. En av informantene sa ganske typisk, at det var mer "ufarlig" å grave i teksten enn å la teksten tale om vår samtid og vårt nærmiljø. To arbeidsområder i gruppen som står i et slags gjensidighetsforhold til hverandre, er bibelsamtalen og den utadrettede tjeneste. Intervjuundersøkelsen viser at deltagerne observerte denne forbindelseslinjen, selv om den ikke alltid ble betonet av lederne for gruppen. Jeg tolker det som at den tretrinns modellen for bibelsamtale som vi benyttet, fungerte etter sin intensjon.

Det var merkbart at det hadde gått flere måneder siden gruppen hadde jobbet med tretrinnsmodellen, da intervjuene fant sted. Bibelsamtalen opptar tidsmessig halve gruppekvalden, men ser en på svarmaterialet i transkribert form, er det andre arbeidsområder av gruppen som de intervjuede hadde mer å si om. Det kan ha sammenheng med at friske erfaringer og levende eksempler fra denne form for bibelsamtale, hadde gått i glemmeboka. Men årsaken kan også være at bibelsamtalen ble knyttet nært opp mot den utadrettede tjeneste, som en slags motivasjon for denne. En tredje forklaring kan være at bønn, vi

delers med hverandre og utadrettet tjeneste har gitt deltagerne flere erfaringer å øse av enn selve bibelsamtalen.

6.5.2 Utadrettet tjeneste.

Den utadrettede tjenesten består av enkelte større eller mindre prosjekt i eller ut fra gruppen. Målet er å hjelpe den enkelte deltager til en livsstil som er utadrettet og åpen mot andre. Vekstgruppen er en god treningsplass, et sted som både skaper holdninger og gir konkret hjelp til å være en Jesu disippel i hverdagslivet.

Den utadrettede tjenesten kan oppleves noe uvant og muligens truende for deltagerne. Selv om ikke formen er spesielt offensiv, vil noen oppleve dette arbeidsområdet av en Vekstgruppe som *utfordrende*. En informant erkjenner at hun ikke er den som eksponerer seg mest eller er typen som snakker så veldig mye om seg selv. Det som er viktig for henne når det gjelder utadrettet tjeneste, er å svare på et indre kall. Konkret har hun opplevd flere ganger å få en hilsen fra Gud, som hun pr. brev sender til et menneske. Hun sier videre at gruppen har, gjennom det utadrettede arbeidet, hjulpet henne til å bli seg denne oppgaven bevisst. Hun nevner også dette å lete etter sin tjeneste i hverdagen. Hun sier:

”Det kan godt være i forhold til jobben, men også i andre ting. Dette med å være mer våken på hvor kan jeg tjene? Det står for meg som noe som jeg er blitt bevisstgjort på ... i denne gruppen. Så spør det nå når vi skal ha vår skikkelige utadrettede virksomhet imot nabone våre <med henvisning til nabotreffet som gruppen arrangerte>, hvordan vi takler det og hvordan det blir?”

Det konkrete tiltaket hun nevnte – nabotreffet – var en åpen innbydelse til kirkens naboer om å drikke ettermiddagskaffe, slå av en prat og få en kort orientering om planene som menigheten har om et nytt kirkebygg på Finnsnes. Om lag hundre innbydelser ble lagt i postkassene, men bare 8-10 svarte på innbydelsen og kom. Vi fikk svært positive samtaler og en god kontakt med de som kom. Flere gav uttrykk for at de satte pris på tiltaket. Vekstgruppen inviterte, hadde ansvar for bevertning og for hele opplegg på menighetens vegne.

En av de intervjuede opplever det litt uvant at den utadrettede tjenesten er så pass konkret, men synes samtidig det er en fin utfordring. Det er et svært viktig perspektiv å holde levende, og hun synes gruppen har vært til stor hjelp i så måte. Selv synes hun ikke at hun har hatt nok selvdisiplin til å være utadrettet i sin hverdag – sånn på egen hånd.

Deltagerne i gruppen jobbet med sin troshistorie i kortversjon – også kalt *vitnesbyrdet* – som en del av den utadrettede aktiviteten. Denne delte de med hverandre. Alle deltagerne gav uttrykk for at dette var en av de fineste opplevelsene de hadde hatt i gruppen, fordi hver enkelt hadde stort utbytte av å skrive sin troshistorie og fortelle den til andre. Alle syntes også det var inspirerende og høre de andres troshistorie. I kirken en tid etter at vitnesbyrdene var holdt i gruppen, satte deltagerne i Vekstgruppen sitt preg på en spesiell søndags gudstjeneste. Prekenen ble erstattet med at alle gruppedeltagerne holdt sitt vitnesbyrdet. Både deltagere og menighet opplevde det positivt.

En av informantene forteller om en konkret episode der hun fikk bruke sitt personlige vitnesbyrdet. Hun fikk praktisere det hun hadde lært i utadrettet tjeneste under et konfirmasjonsselskap i familien. Hun sier:

” ... like etterpå <etter at jeg hadde skrevet mitt vitnesbyrd> var jeg i konfirmasjon i <hjemstedet> , der det var samlet en masse ungdom. Og da.. som en hilsen til konfirmanten og de andre ungdommene, fikk jeg lov til å holde vitnesbyrdet mitt, og det opplevde jeg som fint selv. Det var flere av disse ungdommene som ikke er kristne, men som likevel har familiebakgrunn og barndom i et kristent miljø.”

En informant opplever at den utadrettede aktiviteten er utfordrende og spenningsfylt fordi man får en konkret oppgave som settes ut i livet. En slik utfordring var å prøve å finne en naturlig anledning til å gjøre noe overfor sine naboer. Denne informanten bestemte seg for å invitere to nabodamer med barn for å bli bedre kjent med dem, fordi de selv ikke hadde bodd lenge i boligfeltet. Hennes egen datter var helt "turbo" den dagen og beit den ene av de gjestende barna, minnes informanten med et smil. Men dette ble – på tross av "et bitende opptrinn" - opptakten til at hun følte seg nærmere knyttet til to familier i nærmiljøet og at de senere ble bedre kjent gjennom dugnader i nabolaget og lignende. Når hun sammenligner Vekstgruppen med andre bibelgrupper som hun har deltatt i, opplever hun det som svært viktig at det utadrettede perspektivet er med.

En informant forteller om en konkret utadrettet utfordring som har betydd mye for henne og som har blitt et langvarig engasjement. Hun besøker en gang i uken en storfamilie som trenger litt ekstra hjelp og støtte. Hun nevner også et brev som hun skrev til en kristen forfatter og takket for bøkene som han hadde skrevet og for hva de hadde betydd for henne. Hun fikk respons, og sier: "Og så fikk jeg svar igjen fra han, hvor han takket meg for brevet og skrev at det var så.. ja, så interessant å få del i andre menneskers tanker..."

Denne informanten opplever ikke den utadrettede tjeneste truende lenger. Hun går ikke hele tida og tenker på at det innebærer at hun skal gå rundt å vitne om sin tro. Det handler for henne først og fremst om å være seg bevisst, at kristentroen ikke bare angår henne og Gud, men at den skal vises i hvordan hun lever i hverdagen. Hun bruker et vakkert bilde når hun sier at kristne skal være "Jesu ansikt overfor andre mennesker, vi skal la vår neste se Guds ansikt i våre ansikter og i våre gjerninger." På spørsmål om hun opplever det som et enten/eller å vitne med ord eller handlinger, sier hun at det er et både/og, men hun mener at gjerningene bør komme først, ordene etterpå.

En av de intervjuede forteller med glede i stemmen at hun er blitt mere bevisst på at hun er en kristen i sitt nærmiljø. Det har ikke ført til lange religiøse samtaler, men hun treffer naboene ganske ofte. Hun tror de andre vet at hennes familie er kristen, fordi de går med barna på søndagsskolen. Likevel er det viktigste for henne å bygge vennskapsbroer til sine naboer. Senere kan det komme naturlige anledninger der hun kan få vitne om sin tro. Hun synes gruppen har lagt et positivt "press" på henne, til å være seg bevisst at hun er åpen mot andre som ikke har en kristen tro.

Våre liv vil være et vindu for andre, enten vi liker det eller ikke. Jesus sammenligner i Bergprekenen våre liv med et lys som settes i en stake slik at det kan lyse for alle i huset. Folk vil registrere hva som opptar oss, hvilke verdier som preger våre valg og hvilke holdninger vi møter andre med. Vi lever ikke bare for oss selv. Det er denne virkelighet den utadrettede tjeneste både vil uroe og hjelpe oss med. De intervjuede gir klare meldinger om at gruppen har vært som et veksthus, der de i trygge omgivelser har våget å ta noen små og utrygge skritt i det å leve ut sin kristne tro gjennom enkle ord og gjerninger. Gruppen har fungert som en starter i så måte, og har gjennom en strategi for det utadrettede engasjement, både gitt konkrete tips og utfordringer til deltagerne.

Om de to årene gruppen er sammen, får varige virkninger hos den enkelte hva utadrettet tjeneste angår, ville en oppfølgende intervjurunde et par år etter at gruppen er oppløst, kunne gitt flere svar på. Men to år er en ganske lang tid til å se holdninger endres og deltagerne være seg mer bevisst det faktum at deres liv er et lys for de mennesker som de omgås i hverdagen. Jeg synes også å se tegn til at en bibelsamtale som hele tiden lar teksten tjene som et vindu mot vår neste, skaper åpne og rause holdninger overfor andre mennesker. Når en i tillegg tar andre mennesker med i bønn – både lokalt og internasjonalt – gjør dette noe med holdningene hos den som ber.

6.5.3 Vi deler med hverandre.

Isendingen Einar Benediktsson sier: "Mennesket alene er ikke mer enn halvt, med andre er det mer enn seg selv." Denne uttalelsen uttrykker noe av det unike med smågruppen. Likevel kan en gruppe bli et sted der mennesker gjemmer seg for hverandre, snakker om ulike tema uten å være åpen om sitt eget liv med dets gleder og sorger. En gruppe kan være en nyttig studiegruppe, men ha ikke noe god holdningsendrende funksjon, fordi den blir for mye fokusert på teori og for lite på erfaring.

I intervjuundersøkelsen kommer vi inn på hva det har betydd for deltagerne å kunne dele sorger og gleder med hverandre i gruppen, om de har opplevd det lett eller vanskelig. En av informantene føler at gruppen har fungert som et åpent forum hvor det har gått an å fortelle ting som både har vært vanskelig og gledelig, og det har blitt tatt i mot. Hun gir uttrykk for at det har gått greit å dele også de vanskelige ting i livet. For henne har det vært godt å ha et sted å snakke om og be for en syk datter. I tillegg nevner hun en periode, der familien tok inn i sitt hjem et pleietrengende eldre menneske i fra menighetens nærmiljø. Hun sier om den perioden:

"Jeg fikk veldig god forståelse i gruppen... og fikk også lov til å legge <den pleietrengende eldre> fram for Gud og føle at de andre bar det fram. Og der fikk vi jo en kjempeløsning etter... åtte måneder eller noe sånt, da fikk hun plass på aldershjemmet og er svært fornøyd med det. Så der føler vi jo at vi har fått et konkret svar på bønnarbeidet."

En annen opplever at det å kunne dele gleder og sorger har vært veldig nødvendig, ikke bare for sin egen del, men og for å bli bedre kjent med de andre. Fordi det er en sammensatt gruppe med mennesker i ulike livsfaser, blir ikke gruppen så veldig navlebeskuende, som hun uttrykker det. Variasjon i alder og erfaring er berikende for gruppen, samtidig som det hjelper gruppen til ikke å bli så smalsporet.

En informant mener at hvis en tør å åpne seg når en har det vanskelig, så utløses det mye omsorg hos de andre. Hun tror gruppedeltagerne opplever det som en tillitserklæring at de kan være så åpne for hverandre. For henne er det ikke bare dypere ting som er viktig å dele med hverandre, men også det som andres øyne kan se ut som småting, har for henne vært svært viktig å fortelle i gruppen. Denne informanten trekker frem en liten episode fra kirkebakken. En annen av gruppedeltagerne hadde det travelt etter gudstjenesten, fordi hun skulle ha noen på besøk. Informanten forteller:

"Men så ville hun bare gi meg en klem, på grunn av at mor var død, og så var det liksom bare det: "Ja, vi møtes jo på onsdag og da snakkes vi mer om det, men jeg måtte bare gi deg en klem nå." Da var det veldig godt å tenke på at det er jo sant, vi skal jo være sammen på onsdag <gruppekvelden>. Da kan vi dele med hverandre det som er vanskelig. Det var en sånn god påminnelse om hvor deilig det er at vi har et sted... hvor det betyr noe at vi forteller hverandre om det som er vanskelig."

En informant har opplevd det viktig å kunne dele med gruppen noe om hvordan et familiemedlem hadde hatt det, særlig med tanke på forbønnen. Når hun fortalte dette, opplevde hun at andre i gruppen utenom samlingen, av omsorg kunne spørre hvordan det gikk. Hun opplever veldig sterkt den tillitserklæring det er at andre kan fortelle om ting fra sine liv, også det som er vanskelig. Selv om gruppen er sammensatt, betyr det mye at det også er andre deltagere i gruppen med en livssituasjon som tilsvarer hennes. For eksempel kan hun som småbarnsmor lettere identifisere seg med bekymringer hos dem som er i en tilsvarende situasjon.

En av de intervjuede medgir at hun ikke er typen som har lett for å dele med andre, i alle fall ikke sorger og problemer, men beskriver seg som en god lytter. Hun sier:

"<I gruppen> er det et miljø for det å kunne dele personlige ting, men for meg er ikke det så naturlig... jeg er kanskje den som har benyttet meg minst av det. Men jeg har prøvd å lytte til andre og delta i det som andre har å si, og det har vært greit for meg."

På spørsmål om hun kan trekke frem noen episoder som kan belyse viktigheten av det å kunne dele sorger og gleder med hverandre, kan hun ikke det. Og begrunnelsen hennes er interessant: når noe er delt i gruppen, er det ikke viktig for henne å huske på det andre har betrodd. Da legger hun det bort. Selv om mange forskjellige ting har kommet opp i gruppen, er det likevel en ting hun vil trekke frem. Hun forteller med glimt i øyet: "Vi har jo fått barn i gruppen og det er jo ikke noe man glemmer." Informanten sikter her til at et av medlemmene fødte i gruppeperioden og tok babyen med seg på samlingene, et innslag som satte sitt spesielle preg på gruppen.

De intervjuede fra Vekstgruppen gir inntrykk av å være i et gruppemiljø der de langt på vei kan være seg selv, og derfor er "*mer enn seg selv*" – for igjen å sitere Benediktsson. Deltagerne gir uttrykk for å være "*mer enn seg selv*" ved at de lærer å dele sine egne sorger og gleder, samtidig som de oppøves i empati, når andre åpner seg for dem. Her oppleves både gjenkjenning hos mennesker med tilsvarende livssituasjon, og ny læring i møte med mennesker i en annen alder og livssituasjon. Gjennom å lære seg å dele personlige erfaringer med andre i en liten gruppe, tror jeg at det legges et fundament av åpenhet og trygghet som er avgjørende for personlig utvikling og vekst.

6.5.4 Bønn.

Når det gjelder bønnen i Vekstgruppen, kan det på en helt konkret måte oppleves at den enkelte deltager er "*mer enn seg selv*". Det skjer når en opplever berikelsen av å be sammen og be for andre. Men som alt annet, kan også bønnen bli livsfjern. De intervjuede blir bedt om å fortelle hvordan de har opplevd bønnen i gruppen, særlig med tanke på samtalebønner som praktiseres og i forhold til bruk av bønneliste (se vedlegg 10).

En informant synes at gruppen har brukt mye tid til samtale og at selve bønner til tider har blitt viet for lite tid. Denne følelsen forsterkes ved at bønner ofte kommer helt til slutt i gruppesamlingen, hvor det kan være en tendens til oppbruddstemning. Hun mener at de ganger man for eksempel legger bønner tidlig i samlingen, har det vært en styrke. En annen savner litt av mer av tilbedelsen i bønner – det bare å kunne være stille sammen med Gud og hverandre. En annen informant opplever det som en styrke at den enkelte ikke behøver å be høyt, men at en også kan være stille innfor Gud, uten å si noe. Hun opplever sterkt åpenheten overfor Gud, når de er sammen i bønn. En av de intervjuede betoner det som positivt at gruppen både har variasjon i typer av bønn, måter å be på og ulike bønneemner. Det gjør at alle får lov til å komme med sitt, og bli akseptert på den måten som hver enkelt finner det naturlig å be.

Samtalebønn

Samtalebønn er en bønneform som synes å passe de fleste deltagerne godt. En sier hun tror den hjelper andre til å be høyt som ellers ikke våger å be ordrike bønner. En informant synes det er en berikelse for gruppen å kunne involvere seg gjennom bønn og omsorg for andre. Hun nevner deltager i gruppen som har bedt om forbønn for familiemedlemmer som har vært syke eller som har mistet noen av sine kjære. Samtalebønn er hun svært fortrolig med, og forteller fra sin ungdomstid, hvordan de som ba lange bønner, tok motet fra slike som henne. En annen informant er også begeistret for samtalebønner. Hun begrunner det med at hun helt fra barndommen har opplevd det skremmende å be, fordi det var forventet at en skulle holde på lenge. En måtte ha klart i hodet på forhånd det en skulle si i bønn.

Rent konkret forteller en informant hvor godt hun opplevde det at noen andre i gruppen la fram ektefellen, som lider av en kronisk sykdom, som gruppens forbønnsemne, til og med på et møte hvor hun selv ikke var til stede. Hun opplevde gruppen som et "bærelag" og sier:

"Det var veldig godt at også andre tenkte <på> og ba for han, og det er sånn som er.. veldig godt, selv om en kanskje ikke har sagt så mye om det selv (tårer kommer i øynene)."

Om samtalebønnen sier en annen informant:

".. for meg er samtalebønnen en veldig god form, for det er nettopp med på å understreke det fellesskapet vi har med hverandre, at vi bare sitter der stille og kommer med en setning nå og da. Du kan be en setning og du kan be to setninger, og du kan be litt nå og litt da. Jeg liker den formen for bønn, for jeg selv ikke har så veldig mange ord når jeg skal be."

På spørsmål om det er et mål at alle skal be høyt, mener en av de intervjuede at det vil være galt, fordi det er ikke alltid at det "fødes" ei høylydt bønn i hjertet. Da blir det lett bare ord, hvis man føler at man er nødt til å be høyt. Hva med samtalebønn? For denne informanten er samtalebønn uvant og kan oppleves som noe fremmed. Hun tror at hvis gruppen skal "bestemme" hvordan deltagerne skal be, kan det lett sette grenser for bønningen. Denne informanten bruker flere ganger i intervjuet uttrykket "en bønn som Gud har lagt i hjertet på oss". På spørsmål om hva hun legger i et slikt uttrykk, sier hun:

"Det var et uttrykk jeg fant i ei bok, hvor hun som skriver, sier noe om at våre bønner faktisk ligger i Guds hjerte fra evighet av. Og jeg er overbevist om at det jeg skal be om, det er lagt i mitt hjerte av Gud selv, før jeg ber. Og det blir bare mer og mer klart for meg, jo mere jeg ber og jo mere jeg prøver å komme i et dypere forhold til Gud, at mine bønner er ikke noe jeg kommer på eller er en dyd av nødvendighet eller er noe som dukker opp her og nå. Det ligger der og jeg tror Den Hellige Ånd viser meg hva som skal være min bønn akkurat nå. Jeg liker å be med Salmenes bok eller andre skrevne bønner. Det å be bønner som andre har bedt før meg, det gir en enorm rikdom og perspektiv på bønnetjenesten."

Bruk av bønneliste

Bruk av bønneliste synes noen av deltagerne er til hjelp for gruppen når det gjelder å be konkret. Bønneliste mener en er positivt, fordi man kan spørre og få rapport om hvordan det går med de personene gruppen ber for. En informant har – i likhet med et par andre - et ønske om å bruke bønnelista mer disiplinert i sin egen bønn mellom gruppesamværene. En annen er av den mening at bruk av bønneliste skaper forventning til Gud, fordi deltagerne hjelpes til å være konkret i bønningen.

En informant har et ambivalent forhold til dette med bønneliste. Hun erkjenner at den kan være en hjelp til konkret bønn, samtidig som det av og til oppleves som å "mase på Gud". Informanten synes ikke alltid at Gud svarer så konkret, og da synes hun det er litt vanskelig med konkrete bønner. Informanten vedgår at hun for tiden strever med problemstillinger som: "Hvis ikke Gud svarer så konkret, er det da noen vits å be konkrete bønner?" Derfor er det som betyr mest for henne ikke først og fremst hva deltagerne ber om og hvilke svar de får, men det fellesskapet hun føler når gruppen er sammen innfor Gud i bønn.

Selv om det en har variert en del mellom frie og ferdig formulerte bønner i gruppen, er det samtalebønnen og bruk av bønneliste som har vært de mest benyttede "redskap" i bønningen. Interessant nok er det i forhold til bønningen deltagerne har mest på hjertet (i form av transkribert materiale) og mest divergerende oppfatninger. Det gjelder både bønnens plass og funksjon i gruppen. Grunner til det kan være at bønningen ikke alltid har svart til den enkeltes forventning eller at deltagerens åndelige "puls" er særlig berørt når det kommer til bønn. Et område som engasjerer, vil det naturlig nok være klarere meninger om.

Når det er sagt, er inntrykket de intervjuede gir, at bønner fungerer livsnært i gruppen. Ikke alle har sansen for bruk av bønneliste med konkrete bønneemner, men de fleste ser at det er en sammenheng mellom konkret bønn og bønneemner som er hentet fra deltagerens hverdagssituasjon. Ikke alle er begeistret for samtalebønner, men de fleste sier at den hjelper deltagerne til å sette enkle ord på sin bønn. Bønner virker på denne måten motiverende, slik at den som ber, også er villig til noen ganger å være en del av bønnesvaret. Under pkt 6.4.3 Vi deler med hverandre, forteller en informant om at bønner for og arbeidet med å ta inn et pleietrengende menneske i deres hjem, i en periode gikk hånd i hånd. Da denne eldre etter eget ønske fikk plass på en institusjon, opplevde gruppen det som svar på konkret bønn. Den tenkningen som her ligger til grunn, om at handling og bønn kan forenes, formidler Eivind Skeie i en salme på følgende måte:

*KOR: Pris være Gud, Faderen, Sønnen, Den Hellige Ånd.
Salige tilber vi Ham som har alt i sin hånd.*

*Jublende løfter vi her våre hender,
synger om gleden og håpet du sender,
gir deg vår lovsang, vårt liv og vår arbeidsdag.
Handling og bønn må bli ett.*

*Jublende bærer vi frem vår bønner.
Deg vil vi tjene som døtre og sønner,
skape som du i vårt enkleste arbeide.
Handling og bønn må bli ett.*

*Du gav oss enhet i vinen og brødet.
Hjelp oss å samle alt splittet og ødet,
send oss med enhet og fred til de lengtende.
Handling og bønn må bli ett.*

*Takk for det liv og den kraft som du gav oss,
skap noe nytt, noe brennende av oss,
send oss til verden med håp og rettferdighet.
Handling og bønn må bli ett.
(Salmer 97)*

6.5.5 Bevertingen.

Det sosiale fellesskapet er viktig for en gruppe, enten det dreier seg om bønn, bibelsamtale eller omsorg for andre og hverandre. Dessuten er den mer uformelle tiden sammen viktig for fellesskapsfølelsen. Derfor avslutter eller begynner gruppesamlinga med en enkel beverting. Spørsmålet til informantene var om de så på den som en viktig eller mindre viktig del av gruppen. En informant opplever samlingen rundt bordet som en viktig del av et fellesskap. Hun sier:

”Og det er ikke snakk om beverting med høye smørbrød, men slik som vi ofte har det med frukt som vi deler opp i et fat og kan sitte der og forsyne oss av det samme fatet. Det er et tegn på et dypt fellesskap som jeg tror det er veldig viktig å ta vare på.”

En informant synes det er godt å kunne ha en kopp å holde i og snakke om løst og fast en liten stund. En annen synes det er sosialt og trivelig med måltidet. Det blir på en måte som en fristund etter en strukturert gruppesamling, der en kan snakke om løst og fast. En informant opplever at bevertingen blir en slags forlengelse av vi deler med hverandre. Dessuten er måltidsfellesskapet viktig, fordi man da - ifølge Bibelen - også har et dypere fellesskap med dem man spiser sammen med. En informant opplever at uansett samling eller kurs man deltar på, så er bevertingen viktig både for kroppen og for skape en mer avslappet atmosfære.

6.6 Noen refleksjoner på bakgrunn av de konkrete erfaringer fra Vekstgruppen

6.6.1 Egenutvikling gjennom deltagelse i Vekstgruppen

Navnet på gruppen er det noe ambisiøse: Vekstgruppe. Egenutvikling og vekst er vanskelig å måle, og noen ganger ser andre en slik utvikling bedre enn en selv. Likevel fikk informantene spørsmål om de så noen tegn til utvikling eller vekst i sine liv som følge av at sin deltagelse i gruppen. En informant synes det er vanskelig å si klart hvilke faktorer som forårsaker vekst og utvikling i ens eget liv. En utvikling skjer ofte umerkelig. Men hun sier:

".. jeg tror at Vekstgruppen ... er en faktor i en større sammenheng som har betydning for vekst og utvikling i den tida vi har vært sammen, det er jeg ikke i tvil om. Det å jobbe med tekstene, det å komme sammen og dele dem med hverandre og få del i andres erfaringer og tanker, det er klart at det betyr noe... at gruppen har vært med i en utviklingsprosess, ja, det er jeg ikke i tvil om."

En informant vet ikke om hun med ærlighet kan si at hun har utviklet seg som kristen i den tiden hun har vært med i gruppen. Det har vært en utfordring å være med, men å peke på vekst og utvikling i eget liv som følge av gruppedeltagelsen, kan hun ikke. Et par av informantene trekker særlig frem den utadrettede tjenesten. En gir uttrykk for at hun er blitt mer bevisst på å leve utadrettet, mens en annen synes hun er blitt flinkere til å gjøre konkrete oppgaver rettet mot andre mennesker. Også dette å være sammen i gruppen med mennesker som er i en annen livssituasjon enn hennes, har vært utviklende og lærerikt. En sier at hun føler hun har vokst i dette med å være åpen og la fellesskapet få bety noe for henne. En annen understreker det med fellesskapet i smågruppen, hvor en opplever det å være en kristen i en sammenheng – sammen med andre - og ikke bare i et personlige og individuelt forhold til Gud.

6.6.2 Kristen = omsorg for sin neste?

Å være en kristen, er å vise omsorg for sin neste. Dette er helt grunnleggende for Vekstgruppens ideologi. Deltagerne ble spurt om de gjennom gruppen følte at de var blitt bevisstgjort på dette? En av de intervjuede, som har et omsorgsyrke, kan ikke si klart om gruppen har forandret henne på det området. Hun har av og til problemer med å skille mellom jobb og fritid når det gjelder det å vise omsorg. Måten hun opplever "å trekke Gud inn i jobben", som hun uttrykker det, er ikke ved direkte påvirkning, men ved å be for arbeidet og for sine klienter.

En av de spurte opplever en større bevisstgjøring av hvordan hun og ektefellen lever ut kristentroen i hverdagslivet. Det betyr ikke å "trøe kristendommen ned over hodet på andre", men gjøre enkle ting som å synges bordverset når de har besøk i hjemmet sitt, være åpen i forhold til hvordan de bruker tiden sin osv. Hun sier de opplever å bli respektert for det, og at de gleder seg når de får andre kirkevante med seg i

menigheten og dermed gjøre terskelen til kirken lavere.

En informant synes at hun er blitt mer bevisst det med omsorg for andre gjennom gruppen, men at det absolutt er et vekstpotensial i hennes liv på dette området, mens en annen synes at gruppen har bevisstgjort henne i det å være medmenneske. Enkelte av deltagerne i gruppen har både imponert henne og vært forbilder for henne, slik at hun opplever at hun gjennom gruppen har fått et større ønske om å være god mot mine medmennesker.

6.6.3 Vekstgruppe vs. andre smågrupper

På spørsmål om deltagerne kan tenke seg å anbefale andre å bli med i ei Vekstgruppe, er det ulike oppfatninger. En informant mener at folk i menigheten bør anbefales å bli med i ei slik gruppe, fordi hun tror at det vil bevisstgjøre medlemmene i menigheten på en helt annen måte enn det å samles til gudstjeneste. Gudstjenesten er en livsnødvendighet, men deltagelse i ei Vekstgruppe vil være mer forpliktende. Det beste vil være et vekselbruk mellom gudstjeneste og deltagelse i en Vekstgruppe. En annen har stor tro på grupper, og tror en slik gruppe vil fremme vekst hos dem som deltar, selv om hun skulle ønske at den var tydeligere i eget liv.

En deltager sier at hun godt kan anbefale Vekstgruppen. Det blir en annen type fellesskap enn det en har sammen med hverandre på gudstjenesten. En annen vil anbefale Vekstgruppen, fordi hun liker struktur på ting. Her kan en både lære viktige ting teoretisk samtidig som det gis rom for det personlige og det med bønningen, uten at det personlige bare "sklir ut" – som hun uttrykker det – i utenomsnakk. Det strukturerte opplegget mener hun gjør at gruppen over tid kan klare å holde seg til poenget.

En informant vil derimot ikke anbefale Vekstgruppen til hvem som helst. Hun synes at forpliktelsen og områdene gruppen arbeider med, passer best for mennesker som har vært kristne en tid, ikke så godt for nye kristne. Hun synes de må bli tryggere på hva de tror på og ha litt mer grunnleggende opplæring før de blir med i en Vekstgruppe.

6.6.4 Vekstgruppen – inkluderende eller ekskluderende?

Små grupper kan av andre bli sett på som ekskluderende, som bare er opptatt av den lille gruppens behov. Spørsmålet er om deltagerne mener at en Vekstgruppe kan være med å skape holdninger som gjør deltagerne åpne for andres behov, samtidig som den ivaretar gruppens egne behov. Er dette etter en uoverkommelig kombinasjon? En informant understreker at den utadrettede virksomheten gjør gruppen inkluderende i sin holdning. Hun mener at et godt indre fellesskap i gruppen ikke nødvendigvis vil skape klikkvesen, for medlemmene henter inspirasjon til å være bedre kristne i hverdagen, utenfor gruppen. Hun sier:

"... om vår utadrettede virksomhet ikke strakk seg lenger enn til menigheten, så skulle det jo der kunne være ting som gjorde at vi ble inkluderende... Jeg kan ikke komme på eksempler akkurat her og nå, men det finnes jo mange oppgaver i en menighet hvor ei sånn gruppe kunne gå inn og berike fellesskapet."

En informant mener at gruppens egne behov ivaretas ved å delta fullt og helt i gruppens liv og utfordringer. Dette er ingen hindring, men heller er en inspirasjon til å se menneskene rundt seg og deres behov. Både utadrettet virksomhet, forbønn og eksemplene fra Bibelen hjelper henne til å oppdage den verden vi lever – og til å se mulighetene. En annen informant uttrykker det slik:

"Jeg tror at det ...har vært en styrke ved gruppen, det at vi er ute i felten og så kommer tilbake og på en måte kan få tilbakemelding på... både det vi har opplevd og erfart. ... jeg føler nå i alle fall at vi har.. balansert rett i forhold

til begge deler, det å være den lille gruppen <og det å være utadrettet>... men samtidig er det ikke der livet vårt er. <Gruppen> er på en måte bare en sånn meldestasjon for hvordan det virkelige livet er..”

En av de intervjuede mener at en viktig måte å skape åpne holdninger i gruppen, er å stadig snakke om det, samtidig som man er seg det bevisst at en også gjør det som en snakker om. Hun sier:

”...jeg tror at alle vi mennesker trenger det lille, tette, nære fellesskapet for å fungere som mennesker. Hvis jeg får tilfredsstilt de behovene jeg får tilfredsstilt i ei lita gruppe, de grunnleggende menneskelige behov, åndelige behov som jeg har, så kan jeg yte mer for andre etterpå, og dermed kan jeg på en måte ha fått styrke og kraft og inspirasjon til å gå ut og være noe for andre. ...samtidig er jo denne gruppen eksklusiv. Men vi vil ikke oppleves som eksklusive når vi kommer i kirken og når vi møter andre.”

En informant synes Vekstgruppen er noe av det bedre hun har vært borti av fellesskapsgrupper. Hun tror den vil passe for personer i veldig mange forskjellige faser i forhold til kristendommen, både folk som er usikker i forhold til det de tror, og de som er kommet lenger i si tro.

Informantene fikk tidlig i intervjuet spørsmål om sitt utbytte av andre typer smågrupper, for å sammenligne erfaringer fra de ulike gruppemodellene med erfaringene fra Vekstgruppen. I hvilken grad har Vekstgruppen med sin vektlegging, vært med å fremme andre holdninger enn for eksempel en vanlig bibel- eller bønnegruppe?

Flere av de intervjuede fremhever stadig hvordan det utadrettede perspektivet skiller Vekstgruppen fra andre grupper de har deltatt i og hvor viktig dette har vært for deres egen åndelige utvikling. Flere gir uttrykk for at de har erfart den helhetstenkningen som ligger til grunn for Vekstgruppen. Det utadrettede er ikke bare en post på programmet, men underbygges gjennom både bibelsamtale, bønn og omsorg for hverandre. En sier treffende at gruppen fungerer ”som en meldestasjon for hvordan det virkelige livet er”. Men på meldestasjonen får en rapportere, få tilbakemelding og ny utfordringer for å leve som en kristen utenfor gruppen, der det virkelige livet er.

Mens en vanlig bibelgruppe ofte har et mer teoretisk studium av Bibelen eller emner fra Bibelen, er Vekstgruppens motto ”å lære det for å være det”. En slik tilnærming til bibelteksten - koblet sammen med praktiske, utadrettede tiltak - skaper holdninger og handlinger som deltagerne ikke synes de har fått i tilsvarende grad i andre grupper eller i det ordinære gudstjenestefellesskapet. Jeg tror det er dekning for å si – på bakgrunn av intervjuundersøkelsen - at Vekstgruppen har bidratt til å forme deltagerne i en spiritualitet som fører til en fordypning av det åndelig liv gjennom bibelsamtale og bønn kombinert med en livsstil preget av åpenhet og omsorg for andre.

7. Selvhjelpsgrupper vs. Vekstgrupper

Vi har i det foregående kapitlet analysert resultatene av en intervjuundersøkelse blant deltagere i en Vekstgruppe. Vekstgruppen har som ett av sine hovedmål å gjøre mennesker til etterfølgere av Kristus på en så livsnær og troverdig måte som mulig. Som vi har sett tidligere, er Vekstgruppens filosofi at dette kan skje gjennom bibelsamtale, bønn, omsorg for hverandre og utadrettet tjeneste.

De siste par årene har jeg dessuten fått interesse for en annen gruppemodell: selvhjelpsgrupper. Gjennom besøk på et nettverkstreff i Stockholm høsten 1997, lesning av litteratur og ved deltagelse i et kurs på en institusjon som jobber etter Minnesota-modellen, har jeg fått et lite glimt av hvordan slike grupper fungerer. Hva mener jeg med en selvhjelpsgruppe? Det er en liten gruppe som møtes regelmessig - fortrinnsvis hver uke - og målgruppen er mennesker som lider under en eller annen form for destruktiv avhengighet eller et problem man ikke er i stand til å mestre selv. Jeg vil i dette kapitlet se nærmere på likheter og ulikheter mellom Vekstgrupper og slike selvhjelpsgrupper. Jeg vil til slutte komme noen refleksjoner over hvordan disse to gruppemodellene kan utfylle hverandre.

I *selvhjelpsgrupper* møter man likesinnede og får bearbeide skadene i sitt liv og sine relasjoner. Målet for deltagerne er å finne sinnsro og indre helbredelse. Noe av hemmeligheten med disse gruppene er at de baserer sitt arbeid på det så kalte tolvtrinnsprogrammet (se nedenfor), hvor man ikke skygger for mørket, smerten og skylden i menneskers liv. I stedet finner en dyp identifisering og solidaritet sted, der Gud – definert som en Høyere Makt - får gjøre sin tilfrisknende gjerning.

I denne forbindelse kommer et begrep inn som på engelsk heter *recovery*. Det mest brukte ordet på norsk i sammenhenger hvor en jobber med selvhjelpsgrupper, er det litt unorske *tilfriskning*. Kunnskapsforlagets blå ordbok oversetter *recovery* bl.a. med: bedring, rekonvalesens, helbredelse, oppgang, stigning. Jeg kommer til å bruke ordet *recovery* og *tilfriskning* litt om hverandre i dette kapitlet. Som betegnelse på slike selvhjelpsgrupper, kommer jeg til å bruke *recoverygrupper* og *tolvtrinnsgrupper* om hverandre.

7.1 Recovery - tolv trinn sinnsro.

DE TOLV TRINN

1. Vi innrømmet at vi var maktesløse over alkoholen, (her kan narkotika eller annen destruktive avhengighet nevnes), og at vi ikke lenger kunne mestre våre liv.
2. Vi kom til tro at en Høyere Makt kunne hjelpe oss kunne hjelpe oss til å få vår sunne fornuft tilbake.
3. Vi bestemte oss for å overlate vår vilje og vårt liv til Guds omsorg, *slik vi selv oppfattet Ham*.
4. Vi foretok en fryktløs og grundig moralsk selvransakelse.
5. Vi innrømmet, ærlig og utilslørt, våre feil for Gud, for oss selv og et annen menneske.
6. Vi var helt innstilt på å la Gud fjerne alle disse feilene.
7. Vi ba Ham ydmykt fjerne vår feil.

8. Vi satte opp en liste over alle dem vi hadde gjort vondt mot og var villige til å gjøre alt sammen godt igjen.
9. Vi gjorde opp med disse menneskene, når det var mulig å gjøre det uten å skade dem eller andre.
10. Vi fortsatte med selvransakelse, og når vi hadde feilet, innrømmet vi det uten å nøle.
11. Vi søkte gjennom bønn og meditasjon å styrke vår bevisste kontakt med Gud, *slik vi selv oppfattet Ham*, og ba bare om å få vite Hans vilje med oss og kraft til å utføre den.
12. Når vi hadde hatt en åndelig oppvåkning som følge av disse trinn, prøvde vi å bringe budskapet videre til andre alkoholikere, (eller andre typer destruktiv avhengighet) og følge prinsippene i all vår gjerning.

Anonyme Alkoholikere (1992) Det som står i parentes, er forfatters tillegg.

Recovery har – ifølge den svenske teologen Harry Månsus i boken *Den kosmiska katedralen* (1996) - siden 1980-tallet vært et samlebegrep for en bevegelse i USA, som består av et mangfold av selvhjelpsgrupper. Felles for de fleste er at de har sprunget fram av s.k. tolvtrinnsprogrammet (se ovenfor). I dag er om lag 15 mill. amerikanere deltagere i ukentlige recoverygrupper. Av disse 500 000 grupper, er det nå bare en mindre del som arbeider med rusavhengige. Denne bevegelsen startet blant alkoholikere, men i dag er det også selvhjelpsgrupper for folk med spiseforstyrrelser, ulike former for spillegalskap, ødelagte relasjoner til nære og kjære på grunn av helsefarlige oppvekstvilkår som skyldes overgrep, for å nevne noen av problemområdene slike grupper jobber med. (Månsus 1996, 81).

En annen kjent recovery leder, J. Keith Miller, siterer i boken *Steg in i livet* (1995) psykologen og teologen Richard Grant, som sier det slik:

"Vi står mitt i en "anonym" andlig revolution. Amerikas experiment i demokrati har äntligen åstadkommit en andlighet som motsvarar dess erfarenhet: de tolv stegen. Recoverygrupper sprider sig som en löpeld över USA og griper sig an en till synes oändlig mängd olika tvångsbeteenden: alkoholism, narkomani, matmissbruk, köpmani osv. De tolv stegen tilltalar amerikanerna, eftersom stegen är demokratiska, samtidigt som de visar stor respekt för den enskilda människans erfarenhet och rättigheter ock inte låter teologiska uppfattningar stå i vägen för andligt växande. Det förefaller i själva verket som om de tolv stegen förpassar definitioner och idéer til det bakre ledet. Lärarna i tolvstegsprogrammet baserar sin auktoritet på personliga erfarenheter av tillfrisknande, inte på någon formell utbildning eller några betyg. I tolvstegsprogrammet är gudssynen helt underordnat erfarenheten av att en högra makt er verklig i ens liv." (Miller 1995, 15-16)

7.1.1 Anonyme Alkoholikere (AA)

Skal man forstå recoverybevegelsen og tolvtrinnsprogrammet, må en kjenne til de åndelige ideer som ligger til grunn for Anonyme Alkoholikere (AA). Disse ideene ble sammenfattet i tolv trinn og ble presentert i boken *Anonyme Alkoholikere* også kalt *Storboken* (*Anonyme Alkoholikere* 1996), som første gang utkom i 1939, sammen med vitnesbyrd fra mange alkoholikere som beskrev sine drikkeerfaringer og sin tilfriskning. Når en leser disse tolv trinn, blir en slått av hvor konkret og direkte en forholder seg til alkoholismen, hvor viktig det er å starte med å erkjenne sin maktesløshet, så ta ansvar for sin avhengighet og ta konkrete skritt for å oppnå tilfriskning.

AA kom til Norge i 1947, og i de følgende år ble en rekke grupper dannet utover landet. Storboken ble første gang oversatt til norsk i slutten av 1950-årene. Den foreligger nå i sin tredje utgave og i ny oversettelse. Det andre sentrale skriftet i AA er *Tolv trinn og tolv tradisjoner* også kalt *12+12*, (*Anonyme*

Alkoholikere 1992) som ble utgitt på norsk i 1992. Mens *Storboken* er full av vitnesbyrd fra alkoholikere om deres kamp mot alkoholen og deres vei til tilfriskning, er *12+12* er en praktisk/teoretisk gjennomgang av AA's tolv trinn og tolv tradisjoner (jfr. vedlegg 5). AA har på grunn av tolvtrinnsprogrammet gitt opptakten til en stille, åndelig revolusjon som har gitt millioner av mennesker hjelp med destruktiv avhengighet i sine liv.

Man innså etter hvert at det ikke bare var den rusavhengige som var følelsesmessig syke, men også hele hans eller hennes familie. Derfor startet man tolvtrinnsgrupper for voksne pårørende (AI-Anon 1951) og for ungdommer fra misbrakerhjem (*Ala-Teen* 1957). I 1957 startet Anonyme Narkomane.

7.2 Viktige forutsetninger for tilfriskning

For å forstå hvordan tolvtrinnsgruppene arbeider, er det viktig å kjenne til de tolv trinns filosofi og grunnleggende forutsetninger for tilfriskning. Dale S. Ryan heter lederen for National Association for Christian Recovery (NACR). Denne organisasjonen gir ut et magasin som heter *STEPS* og har laget egne hjemmesider på Internett, hvor noen av artiklene er lagt ut. I artikkelen "Back to Basics: An Introduction to Recovery", konstaterer Ryan at recovery ikke innebærer det samme for de ulike destruktive avhengighetsmønstre. Like fullt finnes det noen grunnleggende felles forutsetninger for recovery. Jeg vil i dette avsnittet supplere Ryans tanker og erfaringer med J. Keith Miller fra hans bok *Steg in i livet – tolvstegsprogrammet som en modell för andligt växande* (Miller 1995, 22-29).

7.2.1. Det finnes et problem

Dersom det ikke finnes et problem, er det heller ikke noe man trenger tilfriskning i fra. Ryan mener at mange kristne erkjenner at synd eksisterer som teologisk begrep, og som et problem som den nådige Gud har løst ved at Jesus Kristus sonet alle mennesker synd og skyld på korset. Men denne "objektive" sannhet stemmer ikke med mange kristnes opplevelse av sin hverdag – i det minste hvis de er ærlige med seg selv. Denne fornektelsesstrategi tar seg gjerne følgende utslag:

- a) vi forsøker å skjule at vi er svært sårbare i forhold både til oss selv og andre,
- b) vi berøver Gud muligheten til å virke i oss for å gi å del i tilfriskning,
- c) vi bruker enorm energi på å holde en vellykket fasade.

Bilutleiefirmaet AVIS har et slagord som lyder: "We try harder!" Det er også mange kristnes slagord som til slutt gjør at byrden får dem til å bryte sammen eller bli totalt utbrent.

At en alkoholiker som har drukket seg fra jobb og familie, trenger hjelp, er greit å forstå. Men Miller (1995, 22), peker på at mange kristne som ikke har stått overfor slike konkrete kriser, har problemer med å innse at de også er maktesløse og trenger hjelp. De kan ha det vondt både åndelig og følelsesmessig og kan kjenne på en uro i sitt indre. Slike symptomer kan være tegn på den samme åndelige sykdom som ligger bak alkoholisme og annen destruktiv avhengighet. Recovery begynner derfor med den smertelige erkjennelsen at det finnes et problem.

7.2.2 Problemet er mitt problem

Helt avgjørende for den som vil oppleve tilfriskning, er i flg. Ryan å akseptere problemet som sitt problem. Det er lett å se andres problem og til og med jobbe med disse - endog profesjonelt. Men vår tilfriskning ligger ikke i å jobbe med andres problemer. Nerven i tilfriskningen er når jeg tar tak i mine

spørsmål, min sårbarhet, min kamp. Det starter ikke med at mine foreldre, min ektefelle, min menighet eller samfunnet som omgir meg forandrer seg. Det er hos meg selv forandringen må begynne.

Miller (1995, 23-24) tar i sin bok opp vårt forhold til synd, som et eksempel på at vi ikke makter våre liv. Synden minner oss om avhengighet eller misbruk som synes å styre vårt handlingsmønster, selv om vi ikke vil det eller har sverget på at vi aldri mer vil gjøre det. Han sier at mange uroes når synden kalles for sykdom. Dermed gis det inntrykket at man ikke selv er ansvarlig for sine handlinger. Selv om vi er maktesløse i på egen hånd å beseire synden, har vi paradoksalt nok ansvar for vår synd og for å søke hjelp for å kunne slutte å synde – en søken som vil føre oss til Gud, sier Miller. Tilfriskning begynner når problemet erkjennes som mitt problem.

7.2.3 Tilfriskning tar tid

Vårt samfunn ønsker kjappe løsninger. Skal forandringer skje, må de skje fort. Vi liker dårlig det som tar tid og krever utholdenhet. Dette har også lett for å prege vårt åndelige liv. Ryan mener at det siste mange mennesker ville like å høre fra Gud, er: "Du er invitert til å legge ut på en reise som vil vare resten av ditt liv." Sannheten er jo at måten vi lever på i dag, har nedfelt seg i et mønster som vi har praktisert lenge. Tilfriskning fra ting som skaper usunn avhengighet, handler om en forandret livsstil - fra nå og for resten av vårt liv.

Miller (1995, 25) bruker en artig metafor på tolvtrinnsprogrammet for å understreke det samme. Han sier at vi mennesker ofte vil ha et åndelig program som er logisk, som om det handlet om legge sammen en rekke tall og så få en sluttsum. Tolvtrinnsprogrammet sammenligner han heller med å sylte agurker. Det viktigste for prosessen, er at agurkene får ligge å trekke i laken. Slik er det med den som søker tilfriskning gjennom recoverygrupper. Man må "ligge og trekke" i tolvtrinnsprogrammets møter og dets tidkrevende prosess. Det er derfor helt naturlig at tilfriskning tar tid.

7.2.4 Tilfriskning forutsetter menneskelige relasjoner.

Vår tids individualisme får oss til å tro at vi blir bedre hvis vi kan "fikse" livet vårt selv, være hjemme og lese bøker om emnet og forsøke å kjempe vår ensomme kamp. Men i flg. Ryan er det flere grunner til at dette ikke virker:

- a) Måten vi oppfører oss på nå, har vi lært gjennom relasjoner med andre. Bare i sunne relasjoner kan vi lære en sunnere måte å leve på.
- b) Recovery er ikke bare en prosess som har pedagogiske eller kognitive elementer. Du kan lære mye på egen hånd, men det kommer en tid hvor en må ut å praktisere (learning by doing).
- c) Vi er ikke objektive observatører av våre egne liv. Vi har en tendens til enten å dømme oss selv "nord og ned", fordi vår selvfølelse kan ha fått en alvorlig knekk, eller vi kan være eksperter på å unnskyldte oss. Derfor trenger vi andre mennesker. Derfor handler tilfriskning om å begynne og bygge gode relasjoner med andre, alt fra en terapeut til medlemmer av en selvhjelpsgruppe.

Miller (1995, 29) skisserer fem viktige ting for den som går igjennom tolvtrinnsprogrammet:

- a) deltar i tolvtrinns møtene,
- b) leser et visst materiale,

- c) ber og mediterer,
- d) tar imot veiledning av en fadder (også kalt sponsor i AA) mens man arbeider med trinnene,
- e) deler med andre av det man selv har funnet. Bortsett fra b) og c), involverer de andre momentene andre mennesker. Målet med tilfriskningen er kunne ha et sunt og godt forhold til andre mennesker, uansett hvem de er.

7.2.5 Recovery er en åndelig reise.

Ryan understreker at recovery ikke handler om noen slags ny type psykologisk teknikk, men at det primært er en åndelig reise. Tolvtrinnsprogrammet har en åndelig agenda. Hvis for eksempel alkohol er hovedproblemet, vil totalavhold være løsningen. Men alkoholavhengighet er bare symptomet på et dypere åndelig problem. Mennesker som tror at det bare handler om å overvinne alkoholmisbruket, blir ofte et offer for annen form for avhengighet (f.eks. sexavhengige eller arbeidsnarkomane). Avhold er bare en del av det recovery handler om. Recovery handler om en bli et annet menneske, en person knyttet til Gud i et dypt og helt personlig forhold.

Likevel kan det åndelige aspekt ved tilfriskningen oppleves forvirrende for kristne. Det kan reise tøffe spørsmål om Gud og om vår egen tro, men ut av denne krisen kan det utvikle seg en tro og et liv der vi erkjenner at vi ikke er Gud. Miller (1995, 25) forteller at han selv hadde svært vanskelig for å erkjenne sin maktesløshet som kristen. Han hadde jo Kristus og mange kristne venner med en viss innflytelse som kunne hjelpe. Men til sist innså han at ingen andre kunne hjelpe han i hans sykelige ønske om å beherske livet og den redsel og smerte som det uløste. Årsaken til smerten fantes inne i ham selv, i hans usynlige og selvcentrerte ønske om å "styre nærmiljøet". Ettersom Miller var en kristen, visste han at det fantes en "Høyere Makt" (et uttrykk som går igjen i tolvtrinnsstenkingen). For ham var denne høyere makt åpenbart i Kristus. Problemet var at han aldri fullt ut hadde innsett at han ikke var i stand til å beseire synden i seg. Han hadde ikke skjønt at å erkjenne sin egen vanmakt, åpnet for åndelig vekst og en helt ny Gudsrelasjon. Recovery har derfor ikke bare med symptomer å gjøre, men å våge å gå inn til kjernen i sitt åndelige liv og derigjennom finne en ny trygghet i sin Gudsrelasjon.

7.2.6 Tilfriskning er mulig!

Selv om menneskers hverdagssituasjon synes å ha alle odds mot seg hva tilfriskning angår, så er tilfriskning mulig. Hvorfor? Jo, sier Ryan, fordi Gud vil "bakke opp" et slikt prosjekt, selv om det skulle ta resten av vårt liv. Gud har vist det gjennom Jesus Kristus som en som er solidarisk med oss når vi kjemper i livets motbakker. Tolvtrinnsprogrammet snakker mye om at vi må slutte å "leke Gud", erkjenne vår maktesløshet for derigjennom å få erfare Guds hjelp. Gud har gitt oss løfter om hjelp som erstatter håpløshet med håp. At Gud virker i oss, gir håp om tilfriskning. Det finnes utallige vitnesbyrd om tilfriskning basert på tolvtrinnsprogrammet.

Miller (1995, 29) sier at tolvtrinnsprosessen er opplevelsen av å forandres av en kjærlig, støttende Gud, som vet hva vi behøver og hjelper oss gjennom smerten slik at vi kan se våre selviske planer og prioriteringer, overgi dem og overlate dem til Gud. Med bakgrunn i egen og andres erfaring, inviterer Miller mennesker som sliter med sine liv inn i tolvtrinnsprosessen, med følgende invitasjon: "Velkommen med på et fantastisk, åndelig eventyr!"

7.3 Recoverygrupper vs. Vekstgrupper

Vi skal i dette avsnittet se litt nærmere på hva som kjennetegner tolvtrinnsgrupper og hva som skiller dem fra vanlige smågrupper i en menighet. Dette vil skje i en slags dialog mellom Dale S. Ryan i artikkelen "Recovery Groups and Small Groups"³ og meg selv. Ryan, på bakgrunn av hans erfaringer med recoverygrupper, og meg selv, på bakgrunn av min erfaringer med ulike typer smågrupper, spesielt Vekstgrupper. Jeg henviser her til en grundigere gjennomgang av Vekstgruppens formål og struktur i de foregående kapitler. La meg med også innledningsvis si meg enig med Ryan, at når jeg har vært innom en tolvtrinnsgruppe, registrerer jeg at det der finnes en annen og mer intens gruppedynamikk enn jeg har vært borti i andre typer av smågrupper/bibelgrupper.

7.3.1 Konkrete mål og målgrupper

Tar jeg utgangspunkt i Vekstgruppen - vil jeg si at der er fellestrekk i målet med recoverygrupper. En Vekstgruppe legger vinn på å gjøre mennesker til Kristus-disipler gjennom enkle oppgaver, livsnær bibelsamtale, bønn, åpent fellesskap og utadrettet tjeneste. I Vekstgruppen går vi forsiktig ut og forventer ikke stor åpenhet fra gruppedeltagerne omkring dypere personlige problemer. I tolvtrinnsgruppen er hovedmålet personlig forandring, ikke å bygge sosialt nettverk eller gi undervisning. En slik recoverygruppe kan f.eks. prøve å hjelpe mennesker som har en karakter som er dominert av usunn avhengighet, til å bli mennesker som mer og mer preges av en opplevelse av sinnsro. Målet for personlighetsforandring og vekst er som regel mye mer konkret i en recoverygruppe enn i andre typer grupper.

En vanlig Vekstgruppe eller annen bibelgruppe, bør helst ikke være en homogen gruppe, men gjenspeile allsidighet for eksempel i deltagerens kjønn, sosiale status, interesser. En recoverygruppe henvender seg som regel til en konkret målgruppe, f.eks. voksne barn av alkoholikere, mennesker med spiseforstyrrelser osv. Å bare "stikke innom" en Vekstgruppe, er ikke nok. Man bør komme forberedt og være villig til å bidra i bibelsamtale, bønn osv. uten at det stilles som et krav. I en tolvtrinnsgruppe kan det bare å "stikke innom" være svært viktig, fordi en derved viser at man er i en prosess og fortsatt trenger å jobbe med sitt problem.

7.3.2 Ledelse

I en Vekstgruppe er lederen eller lederparet svært viktige personer. De forbereder og leder bibelsamtalen, de tar flere avgjørelser på gruppens vegne, de ser til at gruppen har en viss progresjon osv. En blir leder i en Vekstgruppe etter at man har fått ledertrening og selv har vært vanlig deltager i en gruppe først. Lederforventningene i en recoverygruppe er annerledes, nettopp fordi selvhjelpsprinsippet er så avgjørende. Det unike er at enhver har ansvar for sin egen tilfriskning. Dersom andre skal fortelle en hva en skal gjøre hele tiden, hører en snarere hjemme i en terapigruppe. Det er ikke uvanlig å la ledelsen av tolvtrinnsgrupper gå på omgang blant deltagerne for å redusere inntrykket av at lederrollen er avgjørende for gruppen.

7.3.3 Gruppeprosessen

Gruppedynamikken er kanskje det området hvor en klart ser forskjellen mellom en recoverygruppe og en Vekstgruppe i en menighet.

---

³ Artikkelen finnes på internetts hjemmeside for Christian Recovery Network.

- **Diskusjon/bekjennelse.** Både i bibelsamtale og vi deler med hverandre, betones det i Vekstgruppen betydningen av at alle kommer med sine oppdagelser, at vi får en god og åpen diskusjon. Det er godt for deltagerne, og det fremmer læringen. Men det er mulig å skjule sitt "sanne jeg", sine nederlag og sin smerte i en Vekstgruppe. I tolvtrinnsgruppen er samtalen (kalt "cross-talk") ofte sett på som noe uønsket. Samtalen eller diskusjonen tar ikke utgangspunkt i Bibelen eller en bibelfortelling, men er erstattet av en form for vitnesbyrd. På den måten oppøves deltagerne til å dele sin livshistorie på en så ærlig som mulig. De forteller hvordan de har opplevd eller ikke opplevd hvordan Gud har virket på det området hvor de sliter. I likhet med bekjennelsen, er vitnesbyrddet noe som fremmer evnen til å være sann og ærlig om sitt liv.
- **Konfidensialitet.** I ei Vekstgruppe er det ting vi forventer blir i gruppen av det mer personlige vi deler med hverandre. Men det er flere ting vi ønsker skal bli kjent av andre, både som et uttrykk for omsorg og for forbønn. Men i en recoverygruppe er det man forteller andre, ofte en åpen og ærlig skildring av svært personlige forhold som er viktige for ens egen tilfriskning. Derfor er anonymitetsprinsippet svært grunnleggende. Det som blir betrodd i en slik gruppe, skal som en viktig regel forbli konfidensielt. Slik må det bare være.
- **Å utlevere seg selv.** I Vekstgruppen tar vi ikke for gitt at mennesker vil åpne seg og utlevere ting fra sitt eget liv. Vi kan – for å hjelpe på en slik prosess – ha enkelte øvelser i dette med å bli mer tillitsfull overfor andre. Det finnes ulike ganske ufarlige spørsmål som prøver å hjelpe frem en større åpenhet – som for eksempel: "Hvem er din favorittperson i Bibelen – og hvorfor?" eller "Fortell om et menneske som har betydd mye for deg?" I en recoverygruppe går man rakt på sak, og forutsetter åpenhet. En sier selvsagt hvor mye en vil og får tid til å gå seg til i gruppen. Men en gruppesamling begynner med at man utleverer vanskelige og smertelige fakta om sitt liv. I en tolvtrinnsgruppe er det første man sier vanligvis: "Hei, jeg heter _____ og jeg er _____." Og så sier man hva man sliter med: "jeg er alkoholiker", eller "jeg er narkoman" eller "jeg er matmisbruker" osv. Denne utleveringen er "inngangsbilletten" til en slik gruppe. Bare det å stille i en slik gruppe, viser for en selv og andre hva man sliter med i sitt liv.

7.3.4 Konklusjon

En Vekstgruppe kan være stedet, hvis man en er på utkikk etter å få venner eller vil lære å leve som en Jesu etterfølger i verden. Men en recoverygruppe er primært stedet for den som trenger personlige forvandling i livet på et konkret område hvor en sliter - gjennom bekjennelse, vitnesbyrd og bønn. Enhver recoverygruppe avsluttes med sinnsrobønnen:

*"Gud, gi meg sinnsro
til å godta det jeg ikke kan forandre,
mot til å forandre det jeg kan
og forstand til å se forskjellen."*

7.4 Recoverygrupper i menighetsarbeidet

7.4.1 Med bakgrunn i USA

I dag har mange kirker i USA egne recoverygrupper som en del av menighetens diakonale arbeid. Jeg har ikke kunnskap nok til å vite om dette engasjementet fordeler seg jevnt i de forskjellige kirkesamfunn, men jeg har en følelse av at pinsemenigheter og mer uavhengige menigheter ligger lenger fremme enn de mer tradisjonelle kirkesamfunn.

Harry Månsus (1996) mener at et vendepunkt i menigheters arbeid med recovery, kom på midten av 1980-tallet i USA, og at denne satsingen har gitt disse kirker en unik kontakt med vanlige menneskers behov, ikke minst i de travle storbymiljøene. Månsus sier også at kirken er Kristus-sentret i recoveryarbeidet, ved at tolvtrinnsprogrammets "Høyere Makt" og "Gud, slik vi selv oppfatter Ham", får Jesu Kristi ansikt fra evangeliene. Det er derfor mange avhengige som i sitt eget tempo og gjennom sin tilfriskning, finner hjem til Kristus og kirken i disse åpne miljøene.

Harry Månsus (1996, 81-82) henviser til en større undersøkelse som ble gjort blant et utvalg av pastorer fra hele USA av det evangelikale tidsskriftet *Leadership*. Det viste seg at tre av fem menigheter hadde en eller annen form for støttegruppe (61%). Ikke mindre enn tre fjerdedeler av pastorene var positive til recoverygrupper (77%). Nesten halvparten av pastorene hadde selv enten deltatt i eller ledet en slik gruppe. Vel halvparten av pastorene (53%) mente at kirker med recoverygrupper både tiltrakk og beholdt kirkeuvante lettere enn andre kirker pga den gruppeatmosfæren som her ble skapt. Visse menigheter hadde opp til 75% gruppedeltagere som ikke var medlemmer i menigheten. De spurte pastorene var mest motivert for å ordne med støttegrupper for følgende kategorier: aleneforeldre (31%), tilfrisknende alkoholikere (28%), de som rammes av sorg (23%), sårede etter skilsmisser (22%), mennesker med spiseforstyrrelser og rusmisbruk (18%) samt incestoffer (10%).

7.4.2 Situasjonen i Norden

I Norden har ikke kristne menigheter den samme status som i USA som et naturlig sted å gå med problemer av sjelsesørgerisk eller mellommenneskelig karakter. Denne typen diakonalt arbeid utføres i Norge som regel utenfor lokalt menighetsarbeid, i regi av kirkelige organisasjoner som Kirkens Bymisjon, Blå Kors, Kirkens SOS, Kirkens familierådgivning, Evangeliesentrene – for å nevne noen. Her til lands kjenner jeg ikke til noen menigheter som seriøst jobber med tolvtrinnsprogrammet som en del av menighetens diakonale arbeid. Men jeg vet at den kristne organisasjonen Blå Kors i noen institusjoner benytter dette programmet som en del av sitt behandlingstilbud.

I Sverige har som nevnt Harry Månsus (1998, 47) vært en pioner i arbeidet med det han selv kaller tolvtrinnsåndeligheten. Det gjelder både selvhjelpsgrupper og sinnsrogudstjenester, som forener de tolv trinnenes innsikt og erfaring med kristen tro og sjelesorgskompetanse. Ersta Vändpunkten i Stockholm og Stadsmissionen i Göteborg er diakonale institusjoner som har stått i første rekke i Sverige når det gjelder å hjelpe unge mennesker til å lege skadene fra misbruket hjem med tolvtrinnsprogrammet som basis. Ellers forteller Månsus (1998) at det er enkelte kirker tilknyttet Bromma-Dialogen i Stockholm og en del retreatgårder som jobber med recoverygrupper.

7.4.3 Utfordringer med recoverygrupper på norsk

Personlig tror jeg det er vanskelig å tenke seg recoverygrupper som en vanlig virkegren i norske menigheter. Det er flere grunner til det:

Mange som sliter med usunn avhengighet, har i utgangspunktet et anstrengt forhold til kristne menigheter generelt. En slik påstand kan jeg ikke belegge med statistisk materiale, men er et inntrykk jeg sitter igjen med når jeg har hørt Månsus undervise eller når jeg har lest en del litteratur om dette temaet. Erfaringer med kristne personer og kristne menigheter som har blitt opplevd fordømmende, gjør at mennesker som sliter med destruktiv avhengighet, vil se med skepsis på hva en kirke eller menighet har å tilby. Kirken blir – med rette eller urette - av de som fra før av kjemper med dårlig selvbilde, sett på som et sted for de vellykkede, de som fikser livet. Og en må spørre om ikke dette ytre sett er en naturlig slutning. Hvor mange menigheter signaliserer med sin forkynnelse og sin livsstil at her er det plass for de som faller utenfor det "gode selskap"?

Mange av de som sliter med destruktiv avhengighet, er ikke folk som nødvendigvis også står nederst på den sosiale rangstige. Folk som behøver tilfriskning, kommer fra et bredt lag av folket. For de fleste er deres avhengighet forbundet med mye skamfølelse, mindreverdighet og fornektelse. Da er ikke skrittet lett å ta til en kristen kirke hvor den trofaste kjerne er liten og oversiktlig, hvis en vil begynne å jobbe med sitt avhengighetsproblem. Behovet for anonymitet – i alle fall i startfasen – kan kreve at for eksempel en selvhjelpsgruppe møtes på et sted og til en tid hvor dette behovet ivaretas best mulig. Det vil dessuten være en gradforskjell i hva som oppleves sosialt akseptabelt av problemer. Jeg tror de fleste vil være enige i at det er mer akseptert å ha et alkoholproblem eller spiseforstyrrelser, enn å søke hjelp for sex-avhengighet eller spillemani. Dessuten viser den tidligere nevnte undersøkelsen fra USA at på spørsmål til pastorer hva de kunne tenke seg å starte med av recoveryarbeid, kom arbeid blant de med spiseforstyrrelser og de som hadde vært utsatt for incest nederst på listen. Det sier kanskje litt om hva en menighet finner sosialt og religiøst akseptabelt å gi seg i kast med, hvis de skulle vurdere å starte recoverygrupper.

De fleste pastorer/menigheter tror jeg mangler grunnleggende kompetanse på hvordan man kan møte og hjelpe mennesker med destruktive avhengighetsmønstre. En slik kompetanse ligger etter min mening ikke primært i teoretisk studium, selv om det også er viktig. Institusjoner som bygger sin filosofi på den så kalte Minnesota-modellen, vil være et sted å hente slik kompetanse. Men helt avgjørende for filosofien i støttegrupper som jobber med recovery, er at de som deltar opplever det vi kaller "felles skjebne – felles trøst". Derfor handler det om å basere slike tiltak på mennesker som selv har kjent problemet på kroppen og har begynt en tilfriskningsprosess selv. Som regel vil det være mennesker som har fått hjelp av institusjoner utenfor menigheten (f. eks en alkoholklinikk), og som våger å komme til menigheten for å leve så åpent og ærlig med sitt liv og sitt problem. De løper risikoen for ikke å bli forstått av andre i menigheten. Hovedkompetansen ligger etter min mening i å benytte mennesker som vil være "wounded healers", for å låne et uttrykk fra Henry Nouwen. Jeg spør meg selv om disse finnes i våre menigheter.

Hvor ligger mulighetene her i vårt land? Jeg tror at om en menighet vurderer å starte recoveryarbeid, må de med en gang erkjenne at dette må være en jobb som noen få "kompetente" får gjøre på menighetens vegne. Målsettingen om å integrere dette som et vanlig menighetstilbud, må en oppgi, uten dermed å si at dette arbeidet er så spesielt at det ligger helt på siden av hva menigheten skulle befatte seg med. En må også vurdere om disse gruppene – i alle fall i begynnelsen - bør legges til et "nøytralt" lokale, selv om det offisielt går i menighetens navn.

En menighet som vurderer å starte støttegrupper for mennesker i livskriser, bør kanskje starte med de mer "aksepterte" problemstillinger. Gir menigheten tilbud om for eksempel sorggrupper og støttegrupper for aleneforeldre, vil det skape et miljø for recovery – selv om dette ikke vil være det man først og fremst tenker på som en tolvttrinnsgruppe. En kristen recoverygruppe bør ha klart definerte retningslinjer (et forslag finnes i vedlegg 6)

En menighet som vil gi seg inn på et område for recoverygrupper, bør ha en eller flere som har personlige erfaringer med den typen problematikk. En behøver ikke nødvendigvis å være alkoholiker for å starte en støttegruppe for de som kommer fra hjem med alkoholisme. Det rekkes at man er medavhengig ved at foreldre, søsken, besteforeldre har vært alkoholikere. Kommer noen fra institusjonsopphold, kan de oppmuntres til å få noen sammen med seg som ikke nødvendigvis sliter med det samme, men som vil være med å starte en selvhjelpsgruppe som kan trekke andre med seg. Slike grupper startes ikke ved store PR-kampanjer, men ved at informasjon formidles fra person til person.

Pastoren og/eller diakonen eller andre i menigheten som har ansvar for menighetens diakonale tjeneste, kan gjennom lesning og studiebesøk på institusjoner som arbeider med tolvtrinnsgrupper, sette seg inn i hva slike selvhjelpsgrupper krever og hvordan de fungerer. Etter hvert kan det kanskje bli nettverkstreff for recovery her til lands slik det finnes i Sverige i regi av Bromma-dialogen.

Samspill for eksempel mellom en menighet og en nærliggende institusjon kan være nyttig og til gjensidig hjelp. Institusjonen har kompetansen og noen gruppedeltagere, mens menigheten kan ha andre kontakter i nærmiljøet og være et viktig ledd i oppfølgingsarbeidet. I dag vil dette her til lands nesten utelukkende gjelde institusjoner som behandler alkohol- og narkotikamisbruk. Her kan menigheten arrangere sinnsrogdustjenester og på den måten "bygge bro" til institusjonen. Noen menigheter tror jeg har ressurser og muligheter til å bli noe mer enn bare en varmestue for mennesker som er så belastet, at de har havnet på gata.

7.5 Oppsummering

En menighet som vil starte recoverygrupper, må etter min mening beregne omkostningene. Viktige holdninger tror jeg vil være: mye menneskekjærlighet, en stor grad av raushet og respekt for mennesker som våger å erkjenne sitt problem og vil gjøre noe med det. Videre tror jeg en grundig planlegging vil være avgjørende, hvor en både identifiserer behovet og de som kan tenkes å gjøre bruk av et slikt tilbud.

Jeg tror i likhet med Miller (1995, 19) at "de tolv trinnene tillempes troens prinsipper på smerten hos vår tids mennesker på en måte som leder dem som lider inn i en nær og levende relasjon til Gud og gjør dem frie til å leve et meningsfullt liv der de søker Guds vilje."

Jeg ser for meg at en menighet som har kapasitet til å gå i gang med selvhjelpsgrupper, også vil ha stor nytte av å ha for eksempel Vekstgrupper i et slags vekselbruk. De som går i selvhjelpsgrupper, trenger etter hvert å få del i kristen undervisning og bønn som ikke bare er rettet inn mot deres avhengighetsproblem. Har de deltatt i en tolvtrinnsgruppe, vil de være fortrolige med gruppedynamikken og kan snart finne tonen i en Vekstgruppe. I en Vekstgruppe vil nye perspektiver komme inn og utvide horisonten. Etersom tilfriskning av recovery-folket blir sett på som en livslang prosess, vil en deltager i en selvhjelpsgruppe godt kunne være med i en Vekstgruppe samtidig. En som er kommet i gang med sin tilfriskningsprosess, vil dessuten kunne være en døråpner for mer direkte åpenhet i ei Vekstgruppe. I denne gruppen kan en måte å drive vekselbruk på, være at en del den utadrettede tjeneste er rettet mot mennesker som sliter med problemer av det slag tolvtrinnsgruppene arbeider med.

Målet for både tolvtrinnsgrupper og Vekstgrupper, er åndelig vekst. Skal det skje, trenger mennesker åndelige øvelser som står i forhold til den hverdag som møter mennesker i dag. For mange er den eneste "øvelsen" de praktiserer noenlunde regelmessig, å delta på gudstjenesten søndag formiddag. Deltagelse i en tolvtrinnsgruppe eller Vekstgruppe, skal ikke være en erstatning for gudstjenesten, men et viktig tillegg

som åndelig øvelse. J. Keith Miller (1995) hevder at mange kristne helt enkelt mangler motivasjonen til å vokse og forandre seg i åndelig henseende. Han siterer psykiateren Scott Peck, som skriver:

”Många människor jag känner har en utvecklingsvision, men saknar viljan att genomföra den. De vill och tror att det är möjligt att hoppa över självdisciplinen, att hitta en genväg till helgonförklaringen. Ofta försöker de uppnå den genom att bara ytligt imitera helgonen, de drar sig tillbaka till öknen eller börjar snickra. En del tror till och med att de genom sådan imitation verkligen uppnått att bli helgon och profeter. De förmår inte inse att de fortfarande är barn. De står inför det plågsamma faktum att de måste börja om från början och färdas hela den långa vägen.”
(Miller 1995, 27)

I dette motivasjons- og holdningsskapende arbeid kan recoverygrupper og Vekstgrupper arbeide på lag og brukes i et vekselbruk av en menighet eller flere menigheter i fellesskap.

8. Avslutning

Jeg startet denne prosjektoppgaven med å stille spørsmålet: "På hvilke måter kan smågrupper i menigheten skape holdninger som fremmer en livsnær kristen spiritualitet?" Når en – som i mitt tilfelle - har mange års erfaring med smågrupper i menigheten, er det lett for å bli mest engasjert av de mer praktiske spørsmål som vedrører grupper: Hvor store bør de være? Hvor ofte skal de samles? Hvilket mål skal de ha? Hvilket bibelstudiemateriale kan benyttes?

Denne prosjektoppgaven har hjulpet meg til å bearbeide de erfaringer som jeg har gjort, på en teoretisk måte. Det har vært meget lærerikt for meg. Jeg føler at jeg kommer ut av denne prosessen - ikke med en rekke kjappe fasitsvar - men med en lengsel etter å se grupper komme i funksjon som kan få en livsforvandlende betydning for deltagerne. Mitt møte både med de metodistiske klassemøtene og med recoverybevegelsen, utfordrer meg til å våge å prøve ut gruppemodeller som jeg ikke har hatt erfaring med tidligere. Særlig gjelder det å komme mennesker i møte som har en dyp lengsel etter en forandret livssituasjon, enten motivasjonen er å leve et liv i etterfølgelse av Jesus eller å komme ut av et liv som er preget av destruktiv avhengighet. For slike mennesker tror jeg smågrupper vil være et avgjørende redskap til å nå målet.

Arbeidet med den kvalitative intervjuundersøkelsen har kostet meg mest arbeid i forbindelse med denne prosjektoppgaven. Når jeg nå i siste fase av skrivearbeidet, har gjennomlest informantenes livshistorier og erfaringer, er det nok det som har gjort meg mest glad. Jeg har gjennom intervjuene med disse fått et glimt av hva en gruppe – som ikke behøver å fungere som noe mønsterbruk – kan bety for deltagerne som er villige i å investere tid og engasjement til beste for sin egen og andres åndelige utvikling. Jeg leser ikke ut av materialet noen banebrytende nytt, men jeg ser klare spor av en livsnær kristen spiritualitet hos de som er intervjuet. Det forteller meg at Vekstgruppene kan være gode arbeidsredskap i så måte.

Når jeg reiste spørsmålet "På hvilke måter kan smågrupper i menigheten skape holdninger som fremmer en livsnær kristen spiritualitet?" – så synes jeg arbeidet med denne oppgaven har hjulpet meg til se noen av svarene tydeligere enn andre.

9. Vedlegg

VEDLEGG 1

Pastor Yngvar Ruud
Boks 320, 9301 FINNSNES
Tlf/faks: 77 84 48 15 Priv. 77 84 23 44
E-post: meto.finnsnes@tr.telia.no

Finnsnes 03.06.98

FORESPØRSEL OM MEDVIRKNING I PROSJEKTET “KRISTEN SPIRITUALITET - MYSTERIUM OG LIVSFØRSEL”

Jeg jobber med en prosjektoppgave i forbindelse med mitt Doctor of Ministry-studium. Den har tittelen “Kristen spiritualitet - mysterium og livsførsel”. Jeg er på jakt etter en spiritualitet som kombinerer Kristus-mysteriet og livet som en kristen i hverdagen. Wesley bruker begrepet “hellighet i hjerte (mysteriet) og liv (livsførselen)”. Spørsmålet som jeg vil prøve å besvare i prosjektoppgaven er: “På hvilke måter kan smågrupper i menigheten skape holdninger som fremmer en slik kristen spiritualitet?”

Som en del av dette prosjektet, har jeg tenkt å gjennomføre en kvalitativ intervjuundersøkelse. Derfor vender jeg meg til deg som deltager i Vekstgruppa på Finnsnes med spørsmål om du kan tenke deg å være med i dette prosjektet. Din deltagelse vil medføre:

- Du er villig til å ha en samtale med meg på 1-2 timer. Samtalen vil dreie seg om de erfaringer du har etter ett års deltagelse i Vekstgruppa.
- Siden jeg ber deg om å dele dine erfaringer med meg, er det viktig å understreke at jeg har taushetsplikt. Videre er det mitt ansvar at det som kommer fram under samtalerne anonymiseres. Navn eller andre personlige opplysninger vil ikke benyttes i prosjektoppgaven, og heller ikke opplysninger som kan identifiseres med den enkelte deltager.
- For å gjennomføre en intervjuundersøkelse hvor innholdet senere skal bearbeides, må jeg be om tillatelse til å ta samtalen opp på lydbånd. Lydbåndene vil bli oppbevart på mitt kontor i en låst boks. Bare jeg selv og min veileder Roald Kristiansen får mulighet til å lytte på båndene. Etter bearbeiding av lydbåndenes innhold, vil de bli slettet.
- Din deltagelse i prosjektet er frivillig. Du står helt fritt til å trekke deg også underveis. Jeg vil presisere dette, siden jeg som ber deg delta i denne intervjuundersøkelsen, også er en av lederne av Vekstgruppa.
- Samtalerne vil skje - etter avtale med deltagerne og meg selv - på det sted den enkelte deltager opplever mest praktisk for seg. Er det ingen andre forslag, vil samtalerne finne sted på prestekontoret i løpet av september måned 1998.

Jeg er svært takknemlig om du kan tenke deg å bidra med dine erfaringer og synspunkter fra din deltagelse i Vekstgruppa på Finnsnes. Dersom du skulle ha spørsmål til undersøkelsen, kan du ta kontakt med meg personlig eller på telefon 77 84 23 44 eller 77 84 48 15.

Vennlig hilsen Yngvar Ruud

VEDLEGG 2

SAMTYKKEERKLÆRING FOR Å DELTA I PROSJEKTET “KRISTEN SPIRITUALITET - MYSTERIUM OG LIVSFØRSEL”

For å kunne samtale med deg, ber jeg deg om at du fyller ut denne samtykkeerklæringen:

Prosjektleder: Yngvar Ruud

Hensikt: Å få hjelp til å besvare spørsmålet: “På hvilke måter kan smågrupper i menigheten skape holdninger som fremmer en kristen spiritualitet?” ut fra deltagelse i en Vekstgruppe.

Jeg _____ (deltagers navn) har lest informasjonen om prosjektet, og gir mitt frivillige samtykke til å delta.

Finnsnes _____ 1998

_____
(deltagers underskrift)

Samtykkeerklæringen makuleres når undersøkelsen avsluttes, likeledes dersom du trekker deg underveis.

Samtykkeerklæringen returneres snarest mulig pr. post i vedlagte konvolutt til Yngvar Ruud, boks 320, 9301 FINNSNES.

VEDLEGG 3

Pastor **Yngvar Ruud**
Boks 320, 9301 FINNSNES
Tlf/faks: 77 84 48 15 Priv. 77 84 23 44
E-post: meto.finnsnes@tr.telia.no

INTERVJUGUIDE FOR PROSJEKTET

“HELLIG OG ALMINNELIG. KRISTEN SPIRITUALITET I SMÅ GRUPPER”

DEL 1 Personlig bakgrunn og livshistorie

Vi starter med din livshistorie. Når jeg bruker ordet bevisst, inkluderer det både det tanken og opplevelsesaspektet. Fra den tiden du har vært deg bevisst at du er en kristen, kan du fortelle om en episode fra din barndom eller ungdom der du kjente: "Nå er jeg en kristen!" Gjerne en av de første erfaringene du var deg det bevisst.

Hvilke faktorer opplever du som de viktigste til at du ble en kristen?

Hvilke ting tror du har vært mest avgjørende for at du bekjenner deg som en kristen i dag?

Dersom du har opplevd det vanskelig å leve som en kristen, hva har de viktigste årsakene vært til det? Hva har medvirket til at du har erfart det godt og meningsfylt?

Hvis du tidligere har vært med i bibelgrupper eller andre smågrupper i kristen sammenheng, kan du si litt om hva det har betydd for deg – sosialt og åndelig?

Del 2 Erfaringer fra et år som deltager i en Vekstgruppe

Fortell litt om hva som gjorde at du ble med i en Vekstgruppe på Finnsnes.

Forpliktelsen ved å gi din deltagelse i gruppa høy prioritet, ble klart understreket før vi begynte? Hvordan opplevde du det?

Kan du nevne et par ting som har betydd noe spesielt for deg ved å være med i en slik gruppe?

La oss se litt nærmere på de fire elementene en Vekstgruppe består av: a) bibelsamtale b) vi deler med hverandre c) bønn d) utadrettet aktivitet.

- A) Først bibelsamtalen.** Hvordan har du opplevd det å arbeide med bibelteksten slik det har skjedd i gruppen – ved å se på den som lys, speil, vindu? Hva har vært utfordrene med den måten å nærme seg bibelteksten på? Har du noen konkrete eksempler?
- B) Vi deler med hverandre.** Hva har det betydd for deg å ha muligheten til å dele sorger og gleder med de andre i gruppa? Har du opplevd det lett eller vanskelig? Kan du gi noen eksempler?

- C) **Bønn.** Hvordan har du opplevd bønnen i gruppa? Synes du samtalebønn er en god form, eller liker du best lengre bøtter? Hvordan har det vært for deg å bruke bønneliste? Fordel eller ulempe? Har du eksempler fra bønnen i gruppa som har betydd mye for deg?
- D) **Utadrettet aktivitet.** Hvilke erfaringer sitter du igjen med når det gjelder den utadrettede aktiviteten? Kan du gi noen eksempler på hva som har vært givende for deg? Er det noe som har vært uvant eller litt truende?
- E) **Bevertingen.** Hvordan har du opplevd bevertningen – enten den har startet eller avsluttet gruppesamlinga? Ser du på den som en viktig eller mindre viktig del av gruppa?

Del 3 Noen refleksjoner på bakgrunn av de konkrete erfaringer

Navnet på gruppa du har deltatt i er Vekstgruppe. Ser du noen tegn til utvikling i ditt liv som følge av at du har vært med i gruppa?

Det heter at "å være en kristen er å vise omsorg for sin neste". Har din deltagelse i Vekstgruppa bevisstgjort deg på dette? Kan du i så fall gi eksempel på det?

Tror du en slik gruppe er noe du kan anbefale andre å bli med i – og i så tilfelle hvorfor eller hvorfor ikke?

Små grupper kan av andre bli sett på som ekskluderende, som bare er opptatt av den lille gruppens behov. På hvilke måter mener du en Vekstgruppe kan være med å skape holdninger som gjør deltagerne åpne for andres behov samtidig som den ivaretar gruppens egne behov.

VEDLEGG 4

(Hentet fra boken 12+12, Anonyme Alkoholikere)

DE TOLV TRINN

- 1) Vi innrømmet at vi var maktesløse over _____ (alkohol, narkotika eller det som er en destruktive avhengighet), og at vi ikke lenger kunne mestre våre liv.
- 2) Vi kom til tro at en Høyere Makt kunne hjelpe oss kunne hjelpe oss til å få vår sunne fornuft tilbake.
- 3) Vi bestemte oss for å overlate vår vilje og vårt liv til Guds omsorg, *slik vi selv oppfattet Ham*.
- 4) Vi foretok en fryktløs og grundig moralsk selvransakelse.
- 5) Vi innrømmet, ærlig og utilslørt, våre feil for Gud, for oss selv og et annen menneske.
- 6) Vi var helt innstilt på å la Gud fjerne alle disse feilene.
- 7) Vi ba Ham ydmykt fjerne vår feil.
- 8) Vi satte opp en liste over alle dem vi hadde gjort vondt mot og var villige til å gjøre alt sammen godt igjen.
- 9) Vi gjorde opp med disse menneskene, når det var mulig å gjøre det uten å skade dem eller andre.
- 10) Vi fortsatte med selvransakelse, og når vi hadde feilet, innrømmet vi det uten å nøle.
- 11) Vi søkte gjennom bønn og meditasjon å styrke vår bevisste kontakt med Gud, *slik vi selv oppfattet Ham*, og ba bare om å få vite Hans vilje med oss og kraft til å utføre den.
- 12) Når vi hadde hatt en åndelig oppvåkning som følge av disse trinn, prøvde vi å bringe budskapet videre til andre (for eksempel alkoholikere, narkomane osv.) og følge prinsippene i all vår gjerning.

VEDLEGG 5

(Hentet fra boken 12+12, Anonyme Alkoholikere)

AA'S TOLV TRADISJONER

(grunnleggende likt også for andre typer selvhjelpsgrupper)

- 1) Vår felles velferd bør komme først, personlig helbredelse avhenger av AA-enhet.
- 2) For vårt gruppeformål finnes bare én høyeste autoritet – en kjærlig Gud, slik Han uttrykker seg i vår gruppesamvittighet. Våre leder er kun betrodde tjenere – de regjerer ikke.
- 3) Den eneste betingelse for AA-medlemskap er et ønske om å slutte å drikke.
- 4) hver gruppe bør være selvstendig, unntatt når det gjelder saker som vedrører andre grupper eller AA som helhet.
- 5) Hver gruppe har som ett hovedformål – å bringe AA-budskapet til alkoholikere som fremdeles lider.
- 6) En AA-gruppe bør aldri gi garantier eller finansiell støtte, og bør ikke låne AA-navnet til noen beslektet organisasjon eller utenforstående foretagende, for at ikke penge-, eiendoms-, eller prestisjespørsmål skal avlede oss fra vårt fremste formål.
- 7) Hver AA-gruppe bør være selvhjulpen, uten bidrag utenfra.
- 8) AA bør alltid være ikke-profesjonell, men våre servicekontorer kan gjøre bruk av spesialutdannede folk.
- 9) AA bør aldri bli organisert, men kan opprette tjenesteorganer eller komiteer som er direkte ansvarlig overfor dem de tjener.
- 10) AA tar ikke standpunkt til utenforliggende spørsmål. AA-navnet bør således aldri trekkes inn i offentlige stridsspørsmål.
- 11) Vår kontakt med allmennheten er mer basert på tiltrekke enn å drive propaganda. Når det gjelder presse, radio, TV og filmer, må personlig anonymitet alltid bevares.
- 12) Anonymitet er det åndelige grunnlaget for alle tradisjoner, som alltid minner oss om å sette prinsipp foran person.

VEDLEGG 6

Oversatt av Yngvar Ruud og hentet fra boken *The Complete Handbook for Recovery Ministry in the Church*)

RETNINGSLINJER FOR EN KRISTEN RECOVERYGRUPPE

1. Konfidensialitet

Vi praktiserer konfidensialitet til enhver tid på alle områder som berører gruppen og dens medlemmer.

2. Ansvarlighet

Vi tar hver for oss personlig ansvar for våre tanker, følelser, oppførsel og tilfriskning, og snakker bare ut fra personlig erfaring.

3. Akseptering

Vi gir hverandre den samme ubetingede kjærlighet, akseptering, nåde og tilgivelse som Gud har vist oss gjennom Jesus Kristus.

4. Respekt

Vi behandler hverandre med stor respekt og verdsetter hverandre som unike Guds skapninger, som fortjener å bli hørt og forstått.

5. Ærlighet

Vi forplikter oss til absolutt ærlighet som en livsstil og et fundamentalt prinsipp når vi skal etablere og bevare et sunt forhold til Gud, oss selv og andre.

6. Åpenhet

Vi har besluttet at vi vil være åpne og villige til å få del i en ny åpenhet og innsikt som kommer til oss gjennom andres erfaring, styrke og håp og vi er rede til å ta risikoen på å gjøre positive og sunne forandringer i våre holdninger og handlinger.

7. Oppmuntring

Vi forsøker å styrke og bekrefte hverandre til enhver tid: motivere hverandre til å tro at positiv forandring er mulig. Vi oppmuntrer hverandre til å holde ut på nye veier hvor Gud leder oss. Vi vil også glede oss over de forandringer vi oppnår på områder hvor vi seirer og erfarer at vi blir nye skapninger i Jesus Kristus.

VEDLEGG 7

Rapport fra et klassemøte på John Wesley's tid.

Den første: "Jeg stoler på at Herren har lært meg å søke min lykke i ham. Denne verden synes ikke å inneholde noe som interesserer eller engasjerer mitt hjerte: jeg er trett av dens forgjengelighet og søker nå et bedre land. Ingenting er så tiltrekkende som å kjenne Guds vei, og jeg er villig til å forsake alt for å kunne kjenne Herren." (Hos 6:3)

Leder: "Jeg fryder meg sammen med deg over den gode forandring som har skjedd både med din oppfatning og dine følelser. Du har bestemt deg til å vandre på den vei som leder til sann glede. Vår nådige Far har begynt å vekke dine ønsker og engasjere dine følelser for ham. Men vær årvåken slik at du ikke ved likegyldighet hindrer eller er motvillig til nådens milde kall. Vær besluttsom: vend dere fra det ugudelige og skill dere fra det - sier Herren. Tenk på hvor viktig det er å ha en god start i kristenlivet! Vi håper at gode ønsker som du har gitt uttrykk for, har sin bakgrunn i oppriktighet og sannhet. La oss også få gleden av å se at dine handlinger stemmer overens med din ord." (2 Kor 6:17)

Den andre: "Min sjel er tynget. Jeg er nedtrykt: Herre, grip inn i mitt liv! Jeg bærer på en dyp sorg, og Herrens vrede gjør meg urolig. Jeg har syndet mot Himmelen, og må svare for min synd: Å, jeg elendige menneske! Mine synder er store og det plager meg å bli minnet om dem. Å, om jeg visste hvor jeg kunne finne forløsningen. Gud, vær nådig mot en synder som meg!" (Luk 18:13)

Leder: "Herren Gud er nådig og barmhjertig, sen til å bli vred, men snar til å vise medynk. Han tilgir misgjerning, overtredelse og synd. Han ser til det menneske som har et ydmykt og oppriktig hjerte, og som skjelver for hans ord. Frykt ikke, bare tro. Du er ikke langt fra Guds rike: se på Guds lam som tar bort verdens synd! Jeg har ikke noe annet å si deg, min bror, enn et oppmuntrende ord. Og nå, hvorfor nøler du? Stå opp og vask bort dine synder idet du påkaller Herrens navn." (Apg 22:16)

Den tredje: "Velsignet være Gud, jeg kjenner hans nåde mot min sjel. Jeg kan si til hans nådes pris at selv om han var vred på meg, så har hans vrede opphørt og nå trøster han meg. Jeg vet på hvem jeg tror og har et velsignet vitnesbyrd: jeg kan vitne om at jeg har gått over fra døden til livet og at Gud, for Kristi skyld, har tilgitt mine synder." (Efes 4:22)

Leder: "Fryd deg med fryktsomt hjerte, vær takknemlig og fortsatt ydmyk: stå fast i den frihet Kristus har gitt deg del i. Synd ikke mer, slik at ikke verre ting skal komme over deg"

Den fjerde: "Jeg ønsker et klarere visshet om at jeg eier Guds tilgivende kjærlighet. En gang var jeg uten tvil i denne sak, Herren lys skinte på mitt hode og min vei til himmelen var klar. Men nå er jeg tynget av mangfoldige fristelser, gråter og sier "Sannelig, du er en Gud som skjuler deg." (Jes 45:15)

Leder: "Det er godt - når du har mistet noen av de velsignelser som du engang gledet deg over - at du er klar over at disse mangler og at du sørger over tapet av dem. Det ville være enda verre å miste åndelige goder og ikke være klar over hva man har mistet. Fortsett din søken til vissheten vender tilbake og du igjen må bli fylt av all den glede og fred som troen gir." (Rom 15:13)

Den femte: "Slik som hjorten skriker etter vannbekker, slik skriker min sjel etter den levende Gud. Jeg vil bli helliggjort i ånd, sjel og legeme og bli fylt av hele Guds fylde. Jeg kan ikke hvile i det jeg til nå

har oppnådd: for dette ene gjør jeg, jeg glemmer det som er bak og jager mot fullkommenhet.” (Hebr 6:1)

Leder: “Dette er alle troendes plikt og interesse. Det er en åpen kilde for synd og urenheter: Jesu Kristi blod som renses fra all synd. Uten hellighet, kan ingen se Herren. Derfor sier han: “Dere skal være hellige liksom jeg er hellig”, og lær hva dette betyr: “Jeg stenker rent vann på dere, så dere blir rene. Dere skal være mitt folk og jeg vil være deres Gud”. (Esek 36:25)

Den sjette: “Jeg kjenner meg som ingenting overfor Gud, og verden betyr ingenting for meg. Gud er det eneste mål for min kjærlighet: han kjenner alle ting, han vet at jeg elsker ham over alle ting og i alle ting. Jeg har gitt hele mitt hjerte til ham og han alene rår over min hengivenhet. Min frykt har vekket for hans fullkomne kjærlighet og mitt hjerte er grunnfestet i ham. Jeg vil synge og lovprise ham.” (Sal 57:7)

Leder: “Lykkelig er det folk som er i en slik tilstand, ja, velsignet er det folk som har Herren til Gud! Hva har verden som kan måle seg med dette? Hvem ville ikke med glede bytte livets leketøy mot denne bedre del, og akte alle ting som skrap sammenlignet med disse sanne rikdommer? Og jeg ber om at “...dere kan stå roffestet og grunnfestet i kjærlighet. Da kan dere sammen med alle de hellige bli i stand til å fatte bredden og lengden, høyden og dybden, ja kjenne hele Kristi kjærlighet, som er mer en noen kan fatte, og bli fylt av hele Guds fylde.” (Efes 3:17-19)

Den syvende: “Jeg har smertelige prøvelser og alvorlige fristelser, kamper i det ytre og frykt i mitt indre. Forsynets trusler og djevelens list har både plaget og skremt meg. Å, om det bare hadde vært slik i dag med meg som det var i tidligere tider.” (Job 24:2-3)

Leder: Den rettferdighets trengsler er mange, likeså de konflikter som møter den som vil kjempe troens kamp. Å bli fristet og prøvd er en felles skjebne for alle trofaste. Du skulle heller ikke akte det for underlig at disse prøvelser skjer med deg, som om det var unaturlig. Du må ikke glemme formaningen som taler til Guds barn: “Min sønn, forakt ikke Herrens tukter, og mist ikke motet når han refser deg. For Herren tukter den han elsker, og refser hver sønn han tar seg av.” Vær tålmodig når du kjenner tukten og husk hvem som har forskrevet den.” (Mika 6:9)

Den åttende: “Min tro er svak og min trøst er liten. Jeg kan ikke holde fast ved løftene, slik jeg ønsker det. Vantro stjeler min fred og fyller meg med tvil. Min vedvarende bønn er: “Herre, tilgi og hjelp min vantro.” (Mark 4:24)

Leder: “Dette er djevelens mest vanlige snarer så vel som de han lykkes best med. Han forsøker konstant å vekke skepsis, så tvil og plage troen og håpet til Guds folk med destruktive tankemønstre. Jeg råder deg til igjen å stå fast på sannheten og trofastheten i Guds Ord. Husk, du har flere grunner til å tro enn å tvile. Tenk på den uendelige nåden til den allmektige Gud, og vær ikke troløs, men troende.” (Joh 20:27)

Den niende: “Mitt hjerte er sløvt og hvileløst. Jeg kan verken høre, lese eller be slik jeg en gang gjorde. Gud har enten forlatt meg eller så har jeg forlatt Gud - eller begge deler. Jeg er fristet til å gå tilbake til verden.” (Hebr 10:38)

Leder: “Hvilken smertefull og farlig situasjon! Du har opplevd forfall i din sjel og er i ditt hjerte en frafallen fra Herren. Kan du hvile i denne tilstand og ikke kjenne noen engstelse over den faren du er utsatt for? Du har ikke vært årvåken, du har ikke vært så ivrig i bønner som du skulle. Du har nesten mistet din kristendom og du er ikke langt fra å miste din sjel. “Hva mener du, du som sover? Kall på Gud slik at du ikke forgår”. (Jona 1:6)

Den tiende: "Jeg er skamfull over meg selv. Jeg har blitt grepet i en forseelse. Jeg ville ikke hatt mot til komme tilbake til min klasse (enda jeg elsker klasse møtene) hvis det ikke var for at jeg skylder både Gud og dere å bekjenne at jeg har syndet mot himmelen og at jeg ikke lenger er verdig et navn eller en plass blant Guds folk. Mitt hjerte blør, jeg vil bryte med synden. Brødre, hva skal jeg gjøre?" (Apg 16:30)

Leder: "Å synde mot Gud er en ond og bitter ting og skulle gjennomtrengte den skyldige med den dypeste anger. Det er ikke bare de hellige som blir såret, men Guds fiender gis anledning til å spotte. Herren har imidlertid gjort deg følsom for din synd, og vi håper han også har tatt bort din synd. Lær av din egen svakhet og være mer på vakt. Og som du blir gjort hel, synd ikke mer, slik at ikke verre ting skal komme over deg." Joh 5:14)

Den ellevte: "Jeg kan i sannhet si at jeg ønsker å vandre videre. Jeg ønsker å gjøre alt som står i min makt. Jeg håper og tror at jeg skal elske kristendommen mer og mer. Jeg ble oppdratt heller lettsindig og jeg kjenner meg dratt til disse steder der andre går. Jeg føler ikke at jeg er på rett plass der, men bare når jeg vandrer på kristendommens vei."

Leder: "Å, min bror, hvor lite kristendommen har betydd for deg! Hvor lite du har fattet hva kristendommen gjelder! Hvis du ikke kan gi opp verden for Kristi skyld, er du ikke plaget av din synd og din overhengende fare. Hvis du aldri ha følt anger overfor Gud og tro på Herren Jesus Kristus, er du fremdeles i dine synder og du har ingen del i frelsen. Jeg har heller ikke noe annet råd å gi deg nå enn at du vender deg fra dine onde veier og søker Herren mens han finnes og kaller på ham den stund han er nær." (Jes 55:6)

Den tolvte: "Jeg har forlatt kilden med det levende vann. Jeg har vandret tilbake til de skrøpelige ting i denne verden. Men Gud har gitt meg tilbake min frelsesfryd og nå kjenner jeg at han er god mot min sjel og at han igjen er meg nær." (Jes 12:1)

Leder: Jeg er glad at din sjel igjen har det godt og at du har vist deg verdig Guds tålmodighet og overbærenhet med deg. Men vold ham ikke sorg igjen! Vær på vakt mot fienden som har lagt ut snaren. Hold fast ved Herren med et målbevisst hjerte. Det jeg sier til deg, sier jeg til alle: Våk!" (Mark 13:37)

Oversatt av Yngvar Ruud fra "The Early Methodist Class Meetings" by David Lowes Watson (1992, 111-115)

VEDLEGG 8

EN ALMINNELIG REGEL FOR DISIPPELSKAP

**Å være et vitnesbyrd
om Jesus Kristus i verden,
og følge det han lærte oss
gjennom omsorgs- og rettferdighetsgjerninger
samt gudstjeneste- og andaktsliv
under den Hellige Ånds ledelse.**

Oversatt av Yngvar Ruud fra *"Forming Christian Disciples"* by David Lowes Watson (1991, 9)

VEDLEGG 9

DE ALMINNELIGE REGLER

Våre metodistiske samfunns vesen, formål og alminnelige regler.

I slutten av året 1739 kom det til John Wesley åtte eller ti personer som syntes å være dypt overbevist om synd og inderlig lengtende etter forløsning. Sammen med to eller tre andre som kom dagen etter, ønsket disse at han skulle tilbringe noen tid sammen med dem i bønn, samt også råde dem hvordan skulle unnfly den kommende vrede, som de bestandig så hengende over sine hoder. For å få bedre tid til denne viktige gjerning, bestemte han en dag da de alle kunne komme sammen. Så kom de regelmessig sammen torsdag aften i hver uke. Disse og for øvrig så mange som ønsket å forene seg med dem, gav han fra tid til annen slike råd som han anså mest tjenlige for dem, og de avsluttet bestandig sine møter med bønn, passende for enhvers behov.

Dette var begynnelsen til de metodistiske selskap, først i Europa og siden i Amerika. Et sådant samfunn er intet annet enn "en forening av personer som søker gudfryktighetens kraft. De er forent i den hensikt å be sammen og motta formaning og våke over hverandre i kjærlighet for at de på den måte kan hjelpe hverandre å arbeide på sin frelse."

For at det lettere kan sees om de i sannhet arbeider på sin helliggjørelse, er hver menighet etter de forskjelliges bopel inndelt i avdelinger som kalles klasser. Der er omtrent tolv personer i hver klasse og av disse kalles en leder. Det er hans plikt:

å oppsøke hver person i sin klasse minst en gang om uken for: a) å undersøke hvordan hans sjel trives, b) å gi råd, irettesette, trøste eller formane, etter som det behøves, c) å motta hva han er villig å gi til pastorenes, menighetens og de fattiges underhold.

å møtes en gang for uken med menighetens pastorer og medhjelpere for: a) å underrette pastoren dersom noen er syk eller om noen fører et dårlig liv og ikke vil ta imot tilrettevisning, b) å betale til medhjelperne hva han i den forløpne uke har mottatt av sin klasse.

Det er bare en betingelse som fordres av dem som ønsker opptakelse i dette samfunn: "Et inderlig ønske om å unnfly den kommende vrede og frelses fra sine synder." Men overalt hvor dette er virkelig rotfestet i sjelen, vil det vise seg ved sine frukter.

Det forventes derfor av alle som forblir i samfunnet at de legger sitt ønske om frelse for dagen:

Først ved: Å gjøre urett og ved å unngå det onde av alle slag, især det som mest alminnelig utøves, så som:

Ta Guds navn forfengelig

Vanhelligelse av Herrens dag, enten ved å gjøre alminnelig arbeid eller ved å kjøpe og selge.

Drukkenskap, kjøpe eller selge berusende drikker eller nyte dem, unntatt i ytterste nødsfall.

Å holde, kjøpe eller selge slaver.

Slagsmål, trette, kiv, bror å føre sak mot bror, å gjengjelde ondt med ondt eller skjellsord med skjellsord og å bruke overflødig tale ved kjøp eller salg.

Å kjøpe eller selge ufortollete varer.
Å gi eller ta ågerrenter, altså ulovlig fordel.
Ukjærlig eller unyttig tale, i særdeleshet å tale ondt om øvrighetspersoner eller Herrens tjenere.
Å gjøre mot andre hva vi ikke vil de skal gjøre mot oss.
Å gjøre hva vi vet ikke er til Guds ære, så som:
Å bære gullsmykker og kostbare klær.
Å delta i fornøyelser som ikke kan nytes i den Herre Jesu navn.
Å synge slike sanger eller lese slike bøker som ikke leder til kunnskap om eller kjærlighet til Gud.
Bløtaktighet og utilbørlig overbærenhet med seg selv.
Å samle seg skatter på jorden.
Å låne eller ta på kreditt uten utsikt til å kunne betale.

Det forventes av alle som forblir i samfunnet, at de fremdeles legger sitt ønske om frelse for dagen, **for det andre ved:** Å gjøre det gode, ved i enhver henseende å vise barmhjertighet og, når det gis anledning, gjøre godt på enhver måte også vidt mulig mot alle mennesker.

Med hensyn til *legemet*: Ved etter den evne som Gud gir, å bespise de hungrige, kle de nakne og besøke eller hjelpe dem som er syke eller i fengsel.

Med hensyn til *sjelen*: Ved å undervise, irettesette og formane alle som vi har omgang med, og tre under føtter den svermeriske lære at vi ikke skal gjøre det gode uten at våre hjerter er tilbøyelig til det.

Ved å gjøre godt, især mot dem som er av troens egne eller inderlige lenges etter det, ved å skaffe dem arbeid fremfor andre, kjøpe av hverandre, hjelpe hverandre i forretninger og det så meget mer som verden elsker sine egne og dem alene.

Ved all mulig flid og nøysomhet for at evangeliet ikke skal vanæres.

Ved å løpe med tålmodighet i den kamp som er foresatt, idet de forneker seg selv og daglig tar korset opp. Likedan at de for Kristi skyld finner seg i å bære Kristi forsmeldelse og av verden å bli betraktet som foraktede og utskudd, idet de er forberedt på at menneskene i usannhet vil si all slags ondt om dem.

Det forventes av alle som ønsker å forbli i samfunnet at de fortsatt legger sitt ønske om frelse for dagen, **for det tredje ved:** Å iakttå alle Herrens nådemidler, så som: den offentlige gudstjeneste, Guds ord, enten lest eller forklart. Herrens nattverd. Familieandakt og bønn i enerom. Granskning av Skriften. Faste eller avholdenhet.

Disse er de alminnelige regler i vårt samfunn, således som Gud har lært oss dem alle ut fra sitt skrevne ord, hvilket er den eneste og tilstrekkelige regel for vår tro og vårt liv. Disse regler vil vi at Guds Ånd innskriver i alle i sannhet oppvekkede hjerter. Dersom det er noen blant oss som ofte overtredet noen av dem, så la det bli bekjent for dem som våker over en slik sjel og skal avlegge regnskap for samme. Vi vil advare ham mot hans villfarelse og vi vil bære over med ham for en tid. Men viser han da ingen anger og forbedrer seg, kan han ikke lenger forbli blant oss. Vi har fridd våre sjeler fra et slikt ansvar.

(Fra *Lære og kirkeordning for Metodistkirken*, 1964)

10. Litteraturliste

- Andersson, Tomas red. (1999) *Boken om recovery*. Örebro: Bokförlaget Libris.
- Anonyme Alkoholikere, (1992), Tolv trinn og tolv tradisjoner (12+12)* Oslo: Anonyme Alkoholikere i Norge
- Anonyme Alkoholikere, (1996),* oversatt av Axel S. Seeberg, Oslo: Anonyme Alkoholikere i Norge
- Birch, Bruce C. (1991) *Let Justice Roll Down*. Louisville: Westminster/John Knox Press
- Boring, M. Eugene. (1995) *Matthew*. The New Interpreters Bible. Nashville: Abingdon Press.
- Brueggemann, Walter. (1995) *The Book of Exodus*. The New Interpreters Bible. Nashville: Abingdon Press.
- Clapper, Gregory S. (1997) *As If The Heart Mattered. A Wesleyan Spirituality*. Nashville: Upper Room Books
- Craddock, Fred B. (1990) *Matthew 17:1-9, Year A*. Preaching the New Common Lectionary. Nashville: Abingdon Press.
- Churches Alive (1980) *Vekstgruppe lederhåndbok* Hvitvingfoss: Eget forlag.
- Dozeman, Thomas. (1994) *Exodus 3:1-15*. Preaching the Revised Common Lectionary. Nashville: Abingdon Press.
- Fretheim, Terence. (1991) *Exodus*. Interpretation. Louisville: Westminster/ John Knox.
- Gustafson, Rolf. (1994) *Tid för dialog*. Uppsala: Trots allt/Svenska Kyrkans Information
- Hare, Douglas R.A. (1993) *Matthew*. Interpretation. Louisville: John Knox Press.
- Holbek, Jan Arild red. (1986) *Livsstilsboka – Om kristen livsstil i dagens Norge* Oslo: Luther forlag
- Kjær-Hansen, Kai. (1995) *Matteusevangeliet*. Oslo: Det Norske Bibelselskap.
- Knutsen, Tove Karoline (1992) *Tenn lampa*. Arctica Musikkproduksjon TKK CD 001
- Kvale, Steinar. (1997) *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Ad Notam Gyldendal AS.
- Lundby, Knut (1984) *Husfelleskap i norske menigheter - Forsøksrapport*. Oslo: Kirkerådet – Kirkens Forsøksutvalg..
- Mead, Loren B (1993) *The Once and Future Church* Washington: Alban Institute
- Miller, J. Keith (1995) *Steg in i livet – Tolvstegsprogrammet som en modell för andligt växande*, Örebro: Bokförlaget Libris
- Morris, Bill (1993) *The Complete Handbook for Recovery Ministry in the Church*, Nashville: Thomas Nelsons Publishers
- Månsus, Harry (1998) *TROTS ALLT 3/98*. Artikkelen "Tolv steg till sinnesro"
- Månsus, Harry (1996) *Den kosmiska katedralen*, Örebro: Bokförlaget Libris
- Nordstokke, Kjell (1994) *Ordet tar bolig. Om folkelig bibellesning*. Oslo: Verbum.
- Nouwen, Henri J.M. (1997) *Djupt personligt* Örebro: Libris
- Repstad, Pål (1996) *Religiøst liv i det moderne Norge* Kristiansand: Høyskoleforlaget

- Ringma, Charles (1997) *Den indre rytmen – under Henri Nouwens veiledning* Oslo: Genesis forlag
- Runyon, Theodore (1998) *The New Creation: John Wesley's Theology Today*. Nashville: Abingdon Press
- Ryan, Dale S. *STEPS MAGAZINE*, Artikkelen "Back to the Basics: An Introduction to Recovery" lagt ut på Internett via NACR's hjemmeside.
- Ryan, Dale S. *STEPS MAGAZINE*, Artikkelen "Recovery Groups and Small Groups" lagt ut på NACR's hjemmeside
- Seidman, Irving (1998) *Interviewing as Qualitative Research*. New York: Teachers College Press.
- Skeie, Eivind (1997) *Å, denne kilde*. Oslo: Luther Forlag.
- Tucker, Gene M. (1990) *Exodus 3:1-20. Preaching the New Common Lectionary*. Nashville: Abingdon Press.
- Watson, David Lowes (1992) *The Early Methodist Class Meeting: Its Origins and Significance*. Nashville: Abingdon Press
- Watson, David Lowes (1991) *Forming Christian Disciples* Nashville: Discipleship Resources
- Watson, David Lowes (1994) *Covenant Discipleship* Nashville: Discipleship Resources
- Wikström, Ove (1995) *Mørket som blender* Oslo: Luther forlag